

*The University Library
Leeds*

*The Library of the
School of Medicine*

LEEDS UNIVERSITY LIBRARY

Classmark:

Special Collections

Health Sciences Historical Collection

SC2

BRO

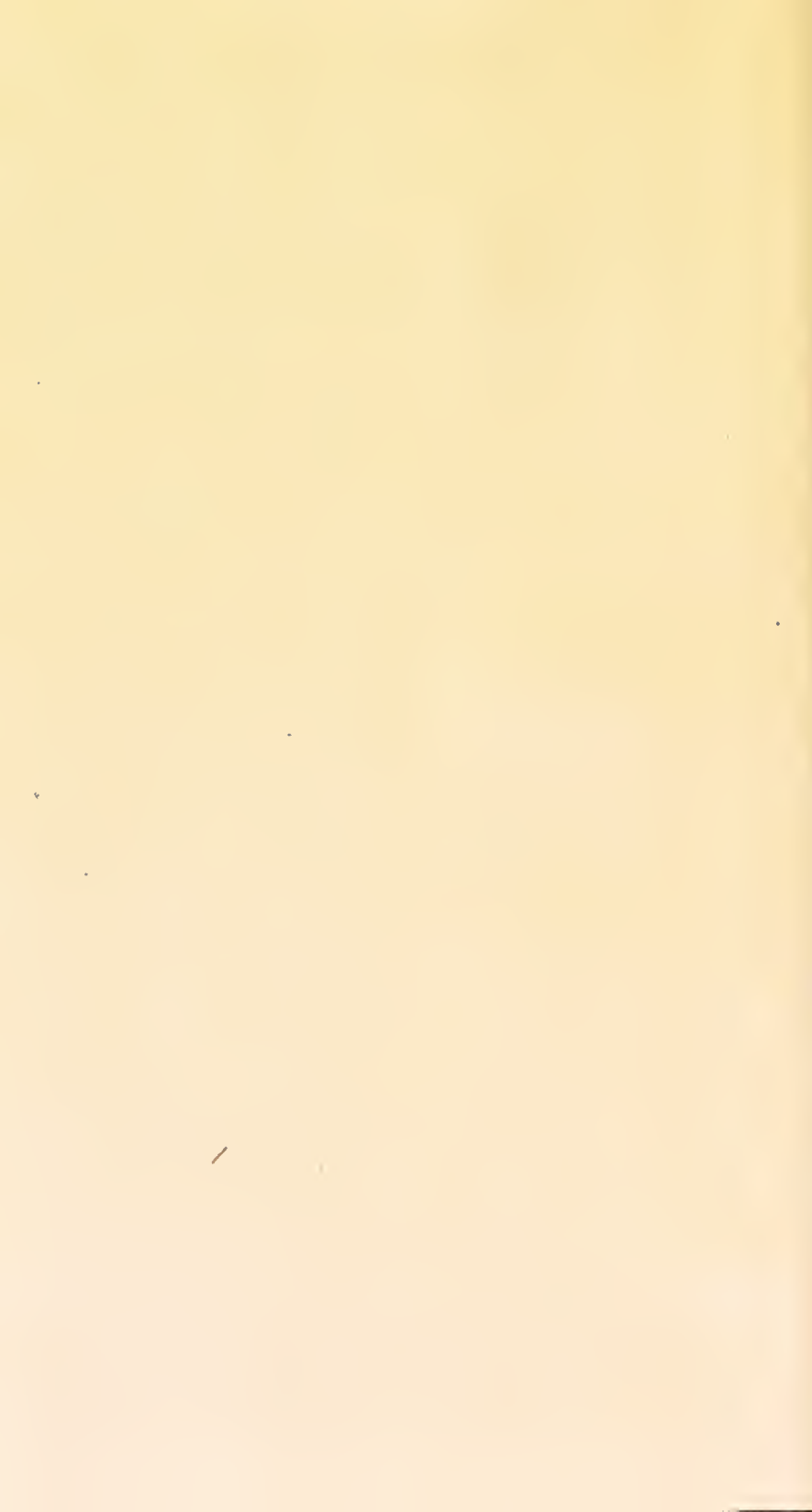

30106016128414

Digitized by the Internet Archive
in 2015

<https://archive.org/details/b2151544x>

IOANNIS BRUNONIS, M. D.

DE MEDICINA PRÆLECTORIS,
SOCIETATIS REGIÆ MEDICÆ
EDINENSIS PRÆSIDIS,

LEMENTA MEDICINÆ.

EDINBURGI:

Prostant venales apud C. ELLIOT.

M,DCC,LXXX.

3007

Illuftri Viro

JOANNI ELIOT, M. D.

Equiti Baronetto,

Medico Londinenfi Prudentiffimo, Feliciffimo,

JOANNES BRUNO

S. P. D.

Cum egregia tua morbis medendi, falutis humane tuendae, felicitas, quam non a fana ratione, principiis bonis, tuae curationes abhorreant, haud ancipite documento teltetur, id mihi in caufa fuit, quod repurgandae quibus inquinatur erroribus medicinae, et ad rationem et verum revocandae, caufa inffitutum opus tuo potiffimum patrociniio dicaverim, et doctriinae fimplicitatem tanti nominis pondere muniendam, splendore decorandam, putaverim. In te, vir praeclariffime, fapientiae Profefforum, prudentium medicorum, favorem, aliorum importunitati moleftae, praejudiciis acribus, opponendum, petivi. Quorum nomine obfecratus, hoc fpei meae et veltri exiftimationis teltimonium, aequi bonique accipias velim et VALEAS.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

THE HISTORY OF THE REIGN OF CHARLES THE FIRST, BY JOHN BURNET, A BISHOP OF SALTERS. THE SECOND EDITION, CORRECTED AND ENLARGED. LONDON, Printed by J. Sturges, at the Black-Swan in St. Dunstons Church, in the Strand, 1724.

P R Æ F A T I O.

AB hujus operis scriptore viginti amplius annis discendo, docendo, nullas medicinae partes non diligenter scrutando, consumpti. Quorum quinque primi, aliunde accipiendo, accepta cognoscendo, credendo, quasi pretiosam possessionem, occupando; proximum lustrum, singula clarius explanando, subtilius excolendo, polliendo; tertium dubitando, quia nihil ad mentem procefferat, algendo, cum multis claris viris, cum ipso vulgo, pro incerta peni-

a

tus

tus et incomprehensibili salutiferam artem deplorando, sine fructu, sine dulcissima menti rerum, luce veri, praeteriere, tantaque caduci et brevis aevi mortalis pars, tam opima, periit. Solo quarto lustro, veluti viatori, ignota regione, perditis viae vestigiis, in umbra noctis erranti, perobscura quaedam, quasi prima diurna, lux demum adfulsit.

Prioribus erroribus omissis, morborum, qui inflammatorii, quod eos inflammatio comitatur, vulgo, nosologis phlegmasiae, nominantur, princeps adfectus inflammatio esse, communis omni corpori tumultus ab hac pendere, credebatur, et nunc quoque creditur. Is semel et iterum erysipelas, saepe cynanchen tonsillarem, saepissime catarrhum,

catarrhum, denique, quantum pura cuiquam usu venire potest, ipsam synocham, expertus, eorum morborum naturam in se, item in aliis, diligenter contemplatus, et, ad eandem rem, quicquid apud Morgagnium, quicquid apud Trillerium, et fide dignissimum quemque virum, nulli opinioni inservientes, attinens invenitur, maximeque de peripneumonia proditur, magno labore, pari fide perscrutatus; in omnibus, quas ipse recipiendas putarat, phlegmasiis communem adfectum, seu pyrexiam, praecedere, inflammationem sequi, utramque quandoque simul incidere, apprehendit. Quo facto, inflammationem pyrexiae symptoma, non hanc illius, esse videbat; eoque magis, quod, unde ipsa pyrexia esset,

set, requirens, iisdem experimentis et observationibus, propriis, alienis, manu quasi ad causam ducen-
 tibus, eundem corporis, ac is quo morbus constat, statum, tantummodo, quod minor est, differentem, praeire comperiebat, et communes noxas, sola magnitudine variantes, utrumque concitare, cernebat. Quarum perpenſa attentius natura, unum omnium et commune opus hoc, ut corpus incitent, ipsas easdem, ac secundam valetudinem continentes, potestates, tantum validius agentes, esse, animadvertibat. Quo novo modulo rem aestumans, et e nocentium potestatum, et salutiferarum, communi opere differens, morbos relatos, et praeter eos rheumatismum atque catarrhum, etiamſi in
 hoc

hoc et synocha simplice iusta partis inflammatio deesset, pro iisdem prorsus habendos, locique proprie laborantis adfectum nihil referre, nullam morbosae naturae differentiam significare, iudicabat. Si enim plenus cibus, potio merax; illinc sanguinis abundantia, utrinque toto corpore diffusus stimulus, item calor solus, magisque frigoris opus excipiens, et quicquid praeterea nimis incitet, morborum re-latorum quemvis pariter, et omnes, faciunt; contra inedia, sanguinis detractio, varia purgatio, non insequente calore frigus, et quicquid parum incitando debilitet, solvunt; omnes ejusdem naturae, quantumvis partium symptomatis variantibus, morbi sint, haec varietas nihil referat, nec fit, desitne, inflamma-

tio, aut quanta sit, ad rem quicquam attineat, necesse est. Quod enim eadem re nascitur, eadem tollitur, id idem prorsus esse, quomodo inficias iri potest ?

Hoc ille reperto, in rectam tandem viam se incidisse, lucem exortam clarescere, jamque proxima quaeque latius illustrare, laetus perspexit. Jam non de morborum natura ex symptomatis, sed de his simul et illa e nocentibus et juvenibus potestatibus, judicandum intelligebat. Hinc e febris synocham, e profluviis catarrhum, ad phlegmasias, cum quibus, utroque eo certo discrimine, congruunt, ab illis morbis toto coelo distant, revocavit. Hinc phlegmonen, et quos adfectus nosologi sub ea comprehendunt, item complures interiorum.

riorum sedium inflammationes, qui utrique adfectus locales, hi, reliquo inde corpore pyrexia symptomati-
ca prehenso, sunt, ut causa, noxis excitantibus, et auxiliis, prorsus alienos, a phlegmasiis dissociavit, ad locales morbos relegavit. Quibus in rebus magno artis proposito, curationi, quam, five veras phlegmasias cum prorsus contrariis morbis, five hos cum illis confundendo, vulgaris pathologia, et magis etiam nosologia, vitiat, optime consulere videbatur.

His morbis sic constitutis, et ad incitationem causam relatis; ex eadem hac alios quoque pendere, iisdem aut simili opere noxis nasci, iisdem prorsus auxiliis tolli, neutiquam erat dubium. Sic, cum contagio, corpore in variola, in rubeo-
la,

la, item scarlatina, alioquin manifeste phlogisticis, recepta, quid valeret, et, utrum aliter, ac communes noxae diathesin facientes, an eodem opere, ageret, idem dein reputasset; ex medendi materia rejicienda aut corrigenda consilio, magna jamdudum consensione rejecto, ex imminuta diathesi phlogistica omnem vim morbosam in variola tollente, in reliquis duabus manifeste sublevante, et periculum avertente, denique, quod in his morbis aequè, ac phlegmasiis, verus morbosus status aliquis a secunda prorsus valetudine recedens, ad id incitationis, quod mortem ex indirecta debilitate trahat, accedens, et nullus alius, qualis a propria materia, aut aliunde, fieri fictus erat, reperiebatur; ideo eandem penitus horum

rum quoque morborum naturam esse, et materiam propriam morbi formam tantum facere, praeterque hoc vel quiescere, vel, eodem operis genere, communium noxarum effectum solum intendere, detegebat, nihilque eruptionem, nihil diuturnitatem peculiarem cujusquam momenti significare, omnemque mendicantis operam in hoc, ut prohibeatur, aut solvatur, diathesis phlogistica, collocandam observabat. Hinc relatos morbos a peste, omnibus diversissima rebus, et a reliquis, exanthematum titulo, quantumvis inter se discrepantibus, tamen, quasi cognatae naturae, conjunctis, separatos, ad phlogisticos restituit. Quae in re nunquam temerandum discrimen, quo nihil in morbis, quod non, quantum a sano flatu versus mortem

mortem incitatio, vel quasi vitae copia, five crescens, five decrescens, tendat, ostendat, ut cujusquam momenti respiciendum; et partium adfectus, nisi quantum ab illo pendeant, sublato decessuri, ut nullius significationis, prorsus omissendos, statuitur, haud novum magis, quam utilius, adfirmavit. Cum enim, accepta quamvis materia propria, relatorum exanthematum causa in diathesi phlogistica sita sit, ab hanc solventibus tollatur; quid est, quod, effectum materiae propriae discrimen ullum memorabilius sufficere, judices? Accipitur intus materia, in omne corpus fermento quodam multiplicata dissipatur, nec nisi aliquo temporis, longiore, brevioris, spatio, ex omni corpore dimanat. Hinc eruptio,

eruptio, et hanc sequentia, pro rata parte permanent. Sed verus affectus morbosus, diathesis phlogistica, interea tolli minui potest. Nec novi quicquam in medendi consilio medentis ad animum, nisi ut tempus, quo materia corpus liberetur, interponatur, quae levis prorsus proprietas est, adcurrit. Simili modo, si in peripneumonia, si in synocha phrenitica, ubi, propter pulmonum in illa, cerebri in hac laborem, summum vitae periculum subest, non ex inflammatione, sed nimia, hanc creante, incitatione, id periculi pendet, et sublata diathesi, tollitur; item, si catarrho et synochae simplici deest tantum, ob ejusdem diatheseos mediocritatem, iusta inflammatio, ad cynanches tonsillaris aut peripneu-

peripneumoniae demum modum, quoties diatheseos fatis suppetit, confurrectura; si magnitudine denique diatheseos inflammationis magnitudo nascitur, pro illius mensura major, minor, aut etiam nulla, futura; quam causam, quare phlegmasiae omnes non ut unus prorsus morbus, cui synochae dandum nomen, habeantur, pro diatheseos, et hanc continentis causae, incitationis, magnitudine, modo cum majore, modo cum minore, modo cum nulla iusta, inflammatione, conspiciendo; semperque iisdem auxiliis, plus minusve pro adfectus morborum magnitudine debilitantibus, tollendo, sodes, adferes? Quem morbosum statum si materia propria in exanthematis non mutat, et eruptionis, et hanc sequentium

fequentium, neceffitatem tantum,
 tanquam fymptomaticam morbi
 acceffionem, feu formam exterio-
 rem, aut nullius momenti proprie-
 tatem, adjicit, et hic eruptio, et
 hanc fequentes turbae, ut il-
 lic inflammatio, ab eadem dia-
 thefeos magnitudine pendet, an eft,
 quod exanthemata a propofito
 morbo qualibet re memorabiliore
 differre, et non eundem prorfus
 effe, censeas? Quifquis es, cui huic
 medendi ratio displiceat, tuas ip-
 fuis medicinas demum respice.
 Ecquid ad relatos morborum titu-
 los medendos opis, praeter fanguis-
 nis detractiōnem, praeter inedia
 aut parciffimum victum, prae-
 ter variam purgationem, et vi-
 tatum omne ftimuli, five ex po-
 b tione,

tione, five ex motu, five e mente, genus, adhibes, et horum potentiam morboſi adfectus vehementiae adcommo- das? Si hoc igitur ita eſt, quorſum, in re certa et com- perta, diagnoſticorum volumina, noſologicae ſine ſine diſtinctiones, quorſum illuſtria Baglivii et Sydenhami nomina ja- ctantur? An contra rationem claram, rem manifeſtam, auctoritas valere debet? Hoc- cine Verulamius docuit, Neutonus firmavit? Quis auctoritati Sydenhamo, qui toti medicorum ſeculo ſolum ſe, ratione ſolida tutum, op- poſuit, magis aut fidentius rebellis? Quorſum illa imitatio pertinet? Nonne ut, ſine ſine diſcrepantium morborum no- tione recepta, pariter diſcrepare auxilia judicentur? An
hoc

hoc verum, et non profus, ut modo relatum?

Constituta sic synocha, et ad eam memoratis morborum titulis revocatis; eundem statum, qui morbus est, iisdem noxis subortum, iisdem auxiliis tollendum, praecedere, cum novae doctrinae conditor reperisset, hanc quasi solis demum orti lucem arbitratus, jam totam morbosi adfectus speciem penitus perspectam habebat, nullum locale in opportunitate vitium, contra universi corporis, pariter ac in morbis, adfectum, omnium actionum considerato statu, cernebat, eoque nullum partis statum principem, sed communem toti corpori, semper subesse, statuebat. Qua in re rursus ad adversariorum experimenta provocat. Ecquis subito in peripneu-

moniam, non noxis, quae morbum concitant, opportunitatem prius conflantibus, incidit? An in hanc Indus Brahmanianam in victu religionem fecutus, hac subito violata, crapulaeque se dedito, pariter ac Anglus, victu solito phlogisticus, subito implicabitur? Ecquis medicus, paulo prudentior, paulatim diathesin phlogisticam accedere, et prius quasi morbi semen jacere, dein hunc lentius maturare, negabit? Et, quanquam ob propriae materiae naturam, eruptio in exanthematis, quae levis omnino proprietas est, non repetit, an synochacum diathesi phlogistica, in qua verum periculum situm, non toties repetere, quoties causa incitatio nimia, putanda? Si hoc verum, certum, compertum, quid sententiae

tiae hic capitali, qua totam hanc morbosam speciem in incitationis quadam serie sitam, maximam. justum morbum, minorem opportunitatem, mediocrem secundam valetudinem, facere, propositum est, solidi objici poterit? Si non, Nonne incitationis nimiae series in fine libri statuta recte in diagnostico- rum et distinctionum nosologica- rum locum suffecta? Et vero infi- nitus error jure mutatum conce- detur? Nonne inde occurrere mor- bis, acque ac mederi, et unicuique formae idoneam auxiliorum eo- rundem potentiam, non alia aliis, accommodare, cum magno fructu, discetur?

Denique, locales adfectus a com- munibus, quos omnis haecenus re- cepta doctrina, magisque et pertur-

batius nosologia, conjunxerat, separando, et quam diverſi omnibus rebus eſſent, commonſtrando, magno artis fini, curationi, prudentiſſime proſpexit. Quo enim modo, qui toto coelo inter ſe diſtent adfectus, eos ſub uno ordinis titulo, quaſi uni et iidem eſſent, tractaſſe, non ad opinionem, quae pariter communem curationem eſſe ſtatuat, recta pernicioſeque perducatur?

Reductis ad idoneum naturae, unde arte mala divulſa erant, locum exanthematis et phlegmaſis; qualis haemorrhagiarum, quae cum molimine profluvium habent, natura eſſet, dein contemplantem, pulſum frequentia, minus robur, imbecilliores omnes, quam in expoſitis phlogiſticis morbis, actiones, noxae phlogiſticae leviores praecedentes,

dentes, leviora debilitantia meden-
 tia, minorem quoque in his dia-
 thesin phlogisticam esse, et huic fan-
 guinis abundantiam, tam propter
 modo expositas causas, quam quia
 minus cibi ante accipi, et potesta-
 tes concoquentes minus valere, fo-
 lent, respondere, citoque, quicquid
 diatheseos phlogisticae primum
 subfit, id curatione et profluvii
 saepius repetentis vi decedere, pro-
 fluviumque prius non phlogisti-
 cum, dein asthenicum fieri, magis-
 que ad priorem, quam alteram
 speciem, pertinere, submonebant.
 Quo ille iudicio plethorae, quam
 vix quisquam addubitaverat, exi-
 tioso proventui, post strictum se-
 mel scalpellum sine sine sanguinis
 profundendi consuetudini, cum
 manifesta generis humani salute,
 feliciter

feliciter obviam ivit. Et quidni? Si enim sanguinis abundantiam in phlegmaticis vehementioribus maximo stimulo pulsus et alia symptomatica, minutam copiam maximo levamini curatio, declarant; qui fieri potest, ut major, quam in iis morbis, copia in vasis cum minore hic effectu lateat? Et, post admotam penuriae causam certam, unde ex nihilo materiae creandae corpori potestas suppetat? Non ita esse, rationes expositae, solaque pathologia phlogistica, curatio antiphlogistica, medicis, docente magno viro nota, ostendebant, et haec erroris simul originem detegebat. Haemorrhagiis igitur inter priorem et alteram morborum speciem, sub hac eodem, sub illa haemorrhaeorum vocabulo, divisis, magnum

num curationi malae remedium adhibuisse, et phlogisticorum morborum rationem simul et usum, disjectis ignorantiae vaporibus, illustrasse, et in proprios fines hanc speciem coegisse, videbatur. Qua in re sententia illa, qua corpus alienis semper stimulis, suisve actionibus, eadem vice fungentibus, regi, et nulla proprios motus concienti facultate praeditum esse, proponitur, plurimum est adjutus. Cujus quidem occasionem ex experientia simul et observatione, cum brevi temporis spatio, et eodem saepe die, phlogisticam diathesin asthenicae cedere animadvertisset, et huic contrarium accidere, traxit. Sic catarrhus, sic cynanche tonsillaris, quin et ipsum laborante vultu erysipelas, inedia, et alvi purgatione

tione tractata, saepe in podagram, quae debilitatis morbus esse dicitur, brevi transire observata erant, Quin et hoc maxime tempore in puero, qui gravi catarrho et violente tussi laborarat, adeo jejunio fractum morbum, minutam incitationem, ut iusta typhi facies, innumerabilibus fere pulsibus et languente toto corpore manifesta, superveniens, vino sublevanda esset, observavit.

Postquam sic a phlogisticis morbis haemorrhaeas recidendas statuerat, eodem modo phlegmasias ipsas, partim ipsarum violentia, partim debilitante curationis opere, diathesin phlogisticam, ut in cyananche tonsillari, qui saepius reiteraverit, et in rheumatismo, prorsus perdere, et asthenicos fieri morbos,

saepe

saepe conspicatus, eas quoque ad alteram ablegandas speciem putavit, quippe quas debilitantibus noxis nasci, in debilitatis statu sitas esse, et non sanguine misso, non purgatione, non antiphlogistica administratione, sed stimulantibus et excitantibus auxiliis, tolli, comperisset.

Iis igitur utrisque morbis phlogisticorum numero detractis, et ab his rursus amentia, inquietudine et macie, in debilitate positis, rejectis, prioris speciei finem, posterioris initium, nimiaeque et deficientis incitationis limites proximos, integra salute et ad utramque speciem opportunitate mediis, deprehendisse se videbat.

Qualis altera morborum species sit, ubi omnes rationes, omnem
 curationem,

curationem, in contrarium prorsus vertit, et quibus quasi gradibus ad ejus cognitionem pervenerit, in altero volumine, quod propediem lucem videbit, exponetur.

Per totum hoc opus, nusquam infra ejus decus, in singulorum hominum animadversiones est descensum. Opiniones, propter auctorum famam nusquam fere non superstitiosa credulitate receptae, liberaliter refutatae. Cujus rei salutis humanae reverentia supervacuum omnem excusationem facit. Ab altera parte vilis vulgo palpan-di ambitio, et aliqua in popularem sententiam contra propriam flectendi mos, justo magis a scriptoribus hoc tempore usurpatus, quam cum acerrimis hominum praejudiciis ubique certamen erat,

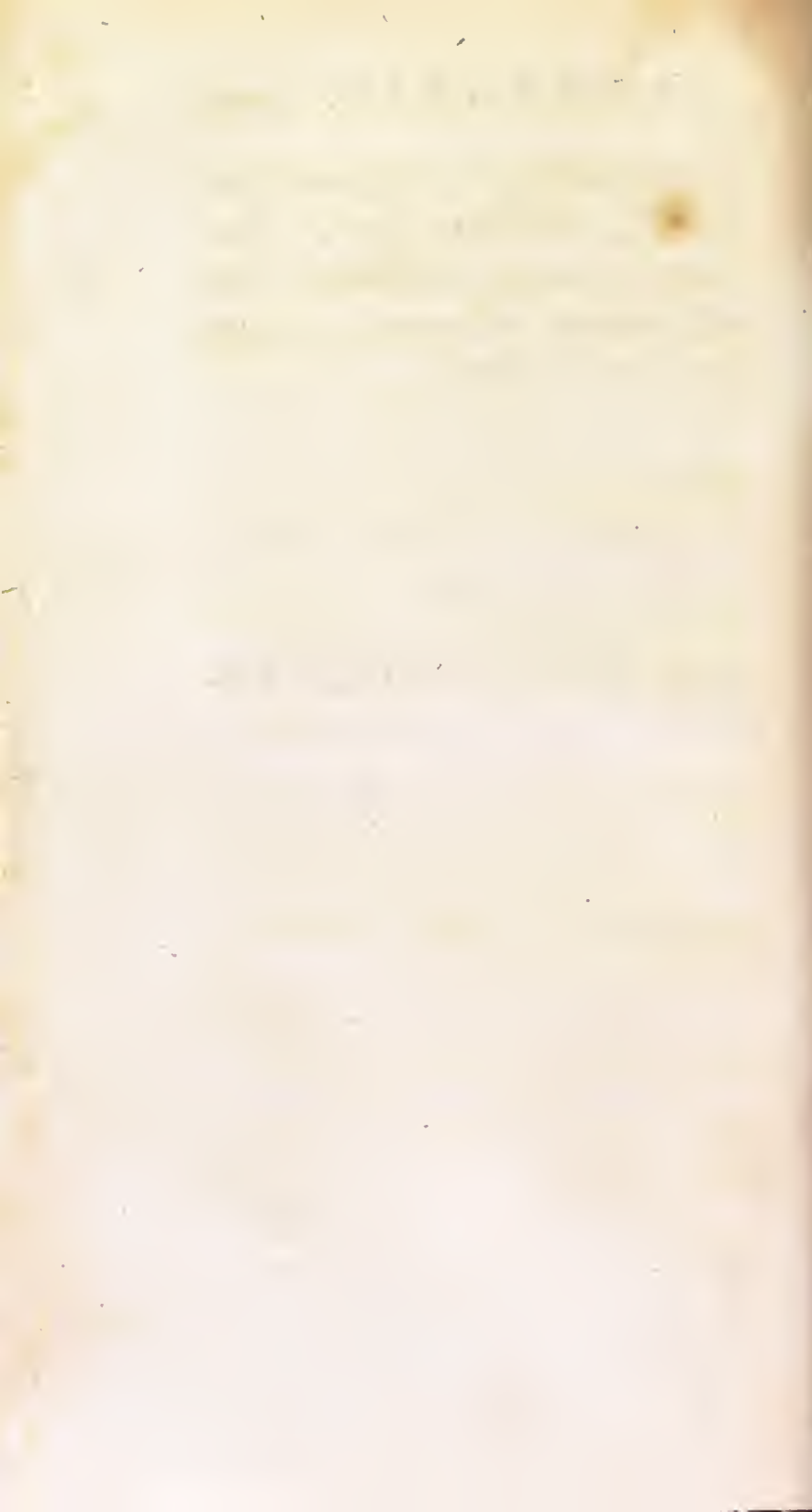
et

et conciliandae gratiae, favoris
 comparandi, necessitas aliqua esse
 videri poterat, evitatus. Ne ser-
 monis quidem cultum, nec materiae
 ornatum, idem opus adfectat;
 utpote quod paucis mensibus,
 festinanter, ac tumultuarie, puris
 elegantiae priscae monumentis per
 viginti annos vix tractatis, et om-
 nibus, ne lectionis aliqua contagio
 perturbationis quid pareret, libris
 medicis per quinquennium clausis,
 absolutum sit. Aliquid, ambitiosis
 sive verborum sive materiae trac-
 tandae ornamentis majus, moveba-
 tur. Infida medicinae fundamen-
 ta convellenda, firmiora collocanda,
 erant. Superstruendae fabricae
 potius ratio proposita, quam per-
 fecta exsecutio. Quasi statuae,
c
rudis,

rudis, post subtilius excolendae, et affabre perpoliendae, descriptio tentata. Ubique res, per experimenta et observationes exploratae, traditae; et summa rationis simplicitate deductae in usum. Hac sola se munivit scriptor. Haec sola adversus adversarios clypeus, haec murus aeneus, erat. Quicquid recte, quicquid secus, dixerit, penes unumquemque iudicii potestas facilis est. Ut a se ad argumentum legentium averterentur animi, ubique tertia persona loquitur. Quae omnia cum ita sint, una tamen sollicitudo non defuit, scilicet, philosophorum ad medicinam, unde asperitate sermonis, ineptiis rei, depulsi hactenus, videntur, curam convertendi, et prudentissimi cujusque in arte viri,

a praejudiciis et inanibus scho-
larum rationibus alieni, quae
magna Collegii Londinensis laus
est, adfensus assequendi, minime
mediocris cupiditas.

E L E M E N -

E L E M E N T A

M E D I C I N Æ.

I. **S**ECUNDA valetudo est omnium corporis et animi actionum jucundus, facilis, et justus usus.

II. Morbus, omnium aut aliquarum exercendarum molestia, difficultas, aut perturbatio.

III. Morbi sunt aut universo corpori communes, idiopathici dicendi, aut aliqua parte contenti, locales vocandi.

A

IV.

IV. Ad medici officium attinent illi omnes, et horum, quotquot ex propria sede corpus latius adficiunt.

V. Opportunitas ad morbos est corporis status, a secunda valetudine ita recedens, ita ad adversam vicinus, ut illius adhuc, quam insidiosè simulat, contineri finibus videatur.

VI. In omnibus his statibus (I. II. V.) homo et aliae animantes a mortuis se, aut alia quavis inanimi materia, sola hac proprietate differunt, quod externis rebus, et quibusdam sui propriis actionibus, ita adfici possunt, ut propria ipsis vivis, iuæ actiones efficiantur.

VII. Id facientes, res extèrnæ potissimum et fere omnes, sunt,
calor,

calor, aër, victus, chylus, sanguis, et hinc segregati humores (VI.)

VIII. Corporis ipsius actiones, eodem officio fungentes, musculorum contractio, et cerebri, in cogitando et adfectus ciendo, vis sunt (VI.). His sublatis, mors certa. Nihil fere aliud vitae necessarium.

IX. Proprietas (VI.) per quam haec (VII. VIII.) agunt, incitabilitas, ipsa potestates incitantes, dicenda.

X. Potestatum incitantium (VI. VII. VIII. IX.) effectus communis, sensus, motus, mentis actio, et animi adfectus, sunt.

XI. Quia manifestis impulsibus aliae suum effectum (X.) edunt, aliarum idem opus idem effectus arguit, eoque omnibus inesse vis

quaedam agendi videtur; inde Stimulatrices nuncupantur. Quin et, nullas sedare, omnes stimulare, aut id agere, quod stimulare dicitur, mox fusius monstrabitur.

XII. Cum, sine potestatibus incitantibus, propriae animantium vivarum actiones (X.) non exoriantur; ideo credita corporis vivi, suis actionibus moderandi, iisque, quas potestates creant, contrarias faciendi, facultas, falsa esse sequitur. Hinc febrium judicationes, intermittentium typorum explicatio, diurnus motuum circuitus, in manifesta debilitate suboriens irritatio, ex spasmo orta reactio, et vires naturae medicatrices, pro falsis rejicienda, aut diverse explicanda, et infidi artis fundamenti materia removenda.

XIII.

XIII. Potestatum incitantium, in incitabilitatem agentium, effectui incitatio vocabulum convenit.

XIV. Ut incitatio, ex potestatum incitantium stimulo, non sine incitabilitate (VI. IX.), nascitur, ita compositae hujus et illius magnitudini magnitudo ejus respondet, et, utrovis dato, alterius mensuram sequitur. Puerum aut sobrium potionis merae cyathus aequae, ac senem ebriumve uter justus, movebit.

XV. Quo magis potestates incitantes egerint, et incitationis plus creaverint, eo magis incitabilitatem exhauriunt, et, prae stimuli sui magnitudine, ad minus usque incitationis creandum valent. Vini potio hoc illustrat simul et con-

A 3   firmat.

6 ELEMENTA

firmat. Sed et eodem pertinet omnium potestatum opus.

XVI. Contra, quo imbecillior potestatum actio fuerit, minusque incitationis pepererit, eo plus incitabilitatis intus erit, datusque potestatum stimulus incitationis plus movere, pro magnitudine sua, poterit. Vini parcior potio, et omnium potestatum, tenuiter incitantium, opus, hoc liquido declarant.

XVII. Quoniam incitabilitatis aliquantum, utut exiguum, semper in vita subest, nec potestatum incitantium actio validior, imbecillior, unquam deest; omnibus igitur vis stimulatix, major, minorve, nimia, iusta, deficiens, inesse judicanda. Magna sanguinis copia nimis stimulat, eoque morbos, in nimio stimulo positos, concitat.

citat. Sed ejusdem penuria, quam-
 vis debilitans, et morbos, quos de-
 bilitas causa continet, inducens,
 etiam stimulare intelligenda. Tan-
 tum eo minus stimulat, quo major
 fit. Eademque omnium potesta-
 tum incitantium ratio. Quae,
 cum solae fere animantium corpo-
 ra adficient (VI.), solae quoque, cum
 nullius momenti, quae videtur, et
 non est, exceptione, omnia secun-
 dae adversaeque valetudinis, et ad
 hanc opportunitatis, denique om-
 nia vitae propria (VI.) efficiunt;
 et, si ulla in re, in omni stimulant.
 Exceptio probabilis modo relata
 contagiones et venena quaedam
 spectat. Sed

a. Venena aut non faciunt idio-
 pathicos, de quibus hic agitur,
 morbos, aut, si faciant, idem, quod
 commu-

communes potestates, agendo, e-
jusdem effectus arguuntur.

β. Contagiones, aut nihil am-
plius agunt, quam ut, sui quaeque
morbi, propriam formam dent,
communiibus potestatibus justam
causam solito more absolventibus :
Aut, si causae quoque ullo modo
participes sint, earum opus a com-
munium potestatum opere, nulla re-
cujusquam momenti, differt. Sine
diathesi phlogistica, quam commu-
nes potestates creant, variola mor-
bi modum non assequitur. In ea-
dem diathesi rubeolae omne peri-
culum. Ipsa pestifera contagio
sine noxis debilitantibus, quae
communes potestates sunt, non
fatis stimulantibus, suo morbo inha-
bilis inferendo est. Denique, nul-
la auxilia praeter ea, quae, penden-
tibus

tibus e communium potestatum opere, morbis medentur, a contagionibus illatos tollunt. Jamdudum materiae contagiosae corrigendae, aut corpore ejiciendae, opinio consenuit, matura demum tumulo. Postremo, magna debilitandi in quibusdam contagionibus vis non magis, quam e frigore, quod stimulus notus est, par aut major debilitas suboriens, sedantem actionem arguit.

XVIII. Ut omnes potestates incitantes perpetuo stimulant, ita incitatio, e stimulante earum opere pendens, duabus conditionibus finitur.

XIX. Altera est exhausta stimulo vehemente incitabilitas. Nam omnes potestates incitantes eo magnitudinis stimulatricem vim perferre

ferre possunt, ut nulla deinde incitatio exoriatur. Quod ideo fit, quia corpus vivum stimulo amplius recipiendo impar evadit, alio verbo, consumpta incitabilitas est. Nulla potestatum incitantium non hunc effectum trahit. Exemplo sint idem, quod ante, vinum (XV.), curfus, calor, fatietas, senectus.

XX. Hic incitationis, exhausta stimulo incitabilitate, finis vel pro tempore, vel extremus, esse potest, et vel e brevi stimuli magni mora, vel minoris diuturnitate, nasci. Illic ebrietas, sudor, languor, lassitudo, crapula, ad morbos in debilitate positos, opportunitas, hinc ipsi in junioribus; hinc in senibus debilitas, hujus notae morborum periculum, hinc ipsi; utrinque
mors.

mors. Ejusdem rei perpetuus effectus debilitas est, indirecta nuncupanda; multorum morborum, ex debilitate pendentium, quae saepe a plethora et vigore fieri creduntur, origo.

XXI. Idem effectus (XX.) non earundem potestatum prius stimulantibus, dein sedantibus, operi tribuendus; quia nulla earum sedat (XVII.); et eandem potestatem, in eandem rem agentem, alia opera facere, id est, ex eadem causa alios effectus fluere, naturae legibus discrepat: Quin et vulgo credita corporibus animatis insita, nimios motus, ut noxae futuros, cohibendi, et contrarios sciendi, facultas, ex Stahlianâ doctrinâ sumpta, supra (VI.) refutata est. Postremo, quod sic explicatum est, id, exhausta

exhausta excitabilitate, solum explicabile.

XXII. Altera conditio, incitationem finiens, est potestatum incitantium minor justo, eoque incitando impar, stimulus. Qui casus, cum, stimulo minimo, incitabilitate abundantissima, insigniatur, ab altero, ubi haec nulla, ille maximus, item, ob usum, distinguendus. Omnes potestates incitantes adeo deficere stimulum possunt, ut hoc faciant. Sint exemplo potio aquosa, quies, frigus, fames, infantia.

XXIII. Abundat hic, quia, subducto stimulo, non exhauritur excitabilitas (XVI.) Sic in frigida aqua, deficiente stimuli summa, incitatio imminuitur, incitabilitas, ut stimulo minus consumpta, pro rata

ta

ta parte augetur. Remota aqua, plus incitationis, quam ante illam admotam, existit; quia ad stimuli, quae ante fuit, summam, incitabilitatis summopere auctae effectus additur (XVI.). Eandem omnes potestates, tenuiter stimulant, eoque, debilitantes dicendae, rationem recipiunt.

XXIV. Corporis status, debili hoc stimulo creatus, directa debilitas est. Quam in morbis, tonicam requirentibus, antiphlogistica curatio, prave adhibita, cum magno malo parit.

XXV. Potestates, incitationem exhausta incitabilitate, finientes, indirecte vel eventu; quod ipsum, stimulo deficiente facientes, recta, debilitantes, dicendae; nimio sti-

B

mulo

mulo incitantes, proprie stimulan-
tes nominandae.

XXVI. Ut potestatum incitan-
tium effectus, incitatio, sic (XVIII.
XIX. XXII.) finitur; ita non per-
dunt tamen stimulandi propieta-
tem; quod ejusdem stimuli, in aliis
incitabilitatem exhauriens, vis, in
aliis non exhaurit; in aliis incitan-
do impar, exiguitas, in aliis par,
reperitur. Nec hoc utrumque nou
de eodem homine alias dicendum.
Illud ebrietas, hoc frigus, illustrent.
Varians effectus e variante incita-
bilitate, non desinente stimulo, pe-
tendus.

XXVII. Incitatio, potestatum inci-
tantium operis mensurae index, ido-
nea prosperam, nimia aut deficiens
adversam, valetudinem, vel ad hanc
opportunitatem, facit. Nulla alia
corporis

corporis humani vivi, rite secusve valentis, conditio; morborum nulla alia origo: Nam, valetudinis statum ab incitatione constitutum datumque, firmorum simplicium pariter et humorum status sequitur. Adfectus partium aut instrumentorum vitia ab hujus, solos universo corpori communes (III.) morbos tractantis, hosque secundae valetudinis statu illustrantis, doctrinae proposito, aliena recordandum.

XXVIII. Hoc (XXVII.), omnium potestatum incitantium, (XI. XVII.) semper, et tantum plus minusve, stimulando, et sic incitando, agentium, opus; hoc actiones corporis (X.) hoc auxiliorum, de quibus postea, semper nimio stimulo deficientem, deficienti nimium, in salute reducenda,

da, opponentium, (LXXV.) effectus, declarant.

XXIX. Alium sanum, alium morbosum, statum esse, respuit idem utrumque facientium aut depellentium opus. Hoc non viso, capitalis ubique error.

XXX. Nati ex immodica incitatione morbi, phlogistici nominantur; quos deficiens creat, anti-phlogistici seu asthenici vocandi. Illos Sydenhamus, magna curationis parte tenus, bene, pejus in scholis docentes, hos nemo, intellexit. Hinc duae morborum species.

XXXI. In quam (XXX.) utramque opportunitas semper praecedit (V.).

XXXII. Praeter has morborum et opportunitatum species, nullus morbus toti corpori inhaerens, nulla opportunitas, sunt. Quod
arguunt

arguunt eadem potestates, quae quemvis morbum, opportunitatem quamvis, etiam totam, ad quam pertinet, speciem, utrinque facientes; eademque auxilia, quae cuivis morbo aut opportunitati, omnibus quoque speciei suae, hinc inde mendantia. Morbis et opportunitatibus oppositis (XXX. XXXI.) media, et in neutram partem declinans, integra ex toto valetudo.

XXXIII. Potestates incitantes, quae ad morbos phlogisticos (XXX. XXXI.) opportunitatem aut ipsos faciunt, phlogisticae, vel proprie stimulatrices, adpellandae; contra, ad asthenicos viam sternentes, vel ipsos creantes, asthenicae, anti-phlogisticae, seu debilitantes, nuncupandae. Corporis status, illos aut in eos opportunitatem dans,

diathesis phlogistica; hos, cum iis propria opportunitate, praeftans, antiphlogistica vel asthenica, nominanda. Utraque diathesis opportunitati cum morbo communis status est, magnitudine tantum varians. Utramque ad morbi modum tollentes potestates incitantes, noxarum excitantium vocabulo, distingue.

XXXIV. Incitabilitatis in animato corpore sedes materia nervosa medullaris, et firmum musculare, ubique est, genus nervosum dicenda. Cui insita incitabilitas non in alia sedis parte alia est, nec ex partibus constat, sed una toto corpore et indivisa proprietas. Quod sensus, motus, et animi actio, protinus, temporis puncto, nec ulla succedentis operis serie, a potestatibus incitantibus effecta, firmant.

Humor

Humor nervosus, omnisque ejus, etiam si vera deprehendi posset, opinio, nulli ufui, multae noxae, arti sunt.

XXXV. Hujus generis nervosi, (XXXIV.) non incitabilitatis, quae partibus caret, alii parti alia potestas incitans, nulla omnibus simul, admota, omnem tamen incitabilitatem omnis protinus adficit, nec iter quasi per corpus facit cujusquam potestatis opus.

XXXVI. Earundem potestatum unaquaeque semper aliquam partem magis, et alia aliam, quam caeteram quamlibet, adficit; sed ita tamen, ut partis adfectum toto corpore diffusus longe superet.

XXXVII. Quantum pars magis laborans, quantum reliquum omne corpus, adficientur, illius adfectu cum tot minoribus conjunctis, quot
pares

pares reliqui corporis partes sint, comparatō, aestimaveris. Sit major partis adfectus ut vi. uniuscujusque paris partis minor ut iii. Minus laborantium partium numerus esto m. Tum, parte contenti adfectus, ad totius reliqui corporis adfectum, ratio erit ut vi. ad tria millia. Quod, aut ei simillimum aliquid, noxae excitantes (XXXIII.), in totum corpus semper agentes, et illarum toto corpore effectum auxilia depellentia, in omni morbo idiopathico (III.) evincunt.

XXXVIII. Sic summum corpus frigus, ventriculum aut reliquum canalem eundem victus, vasa sua sanguis et reliqui humores, cum vasis muscutorum fibras labor quiesque, et cerebrum
animi.

animi adfectus ac cogitandi vis, quodque magis, quam parem caeteram partem, commovent. Hinc in morbis, ut quemque locum aliqua potestas incitans maxime premit, ita is maxime quoque, et prae caetero quovis, adficitur. Hoc utriusque morborum: speciei (XXX.), utrique respondentis oportunitatis (XXXI.), atque ipsius fecundissimae valetudinis, ratio confirmat.

XXXIX. Majorem partis incitationem, effluens primum exercitati fronte in secunda valetudine sudor, in morbis inflammatio, vel ad hanc vicina adfectio, sanguinis percitati profluvium, delirium ferox, cohibita perspiratio; minorem, nimia haec, sudor, maxime frigus et spissus, aliae excretiones

tiones fusæ, spasmus, convulsio, nervorum resolutio, mentis imbecillitas, confusio, aliud aliam partem adfectantia, declarant.

XL. Ut potestatum communium, five nimis, five juste, five parum, incitantium, opus aliquantulo magis in partem aliquam, quam reliquarum quamvis, dirigitur; ita id ejusdem in illa parte, ac in reliquis, generis sit, pariterque, ac commune, aut superet, aut conveniat, aut deficiat, sed nunquam ei contrarium opponatur, necesse est. Nam, cum eadem potestates incitantes, idem ubique corporis id quod adficiunt, nempe, incitabilitas, sint (XXXIV.), inde quoque idem effectus non ubique profluere non potest. Nulla hic, nisi magnitudinis,

nitudinis, differentia; nec ex una causa diversi effectus esse possunt.

XLII. Morborum igitur idiopathicorum (V.) sedes nullis, ut vulgo perhibetur, pars, omnibus totum corpus, est, quia, cum inaequalitate (XXXVI.) relata, in omnibus universa incitabilitas (XXXIV.) adfcitur.

XLIII. Nec partis, magis laborantis, quae sola laborare falso credita est et creditur, affectio prima est, dein per reliquum corpus diditur; quoniam, cum primum adfecta ubivis incitabilitas est, ubique protinus, quia una et indivisa est, adfcitur (XXXV.).

XLIV. Utamque (XLI. XLII.) rem confirmant nullius potestatis incitantis (VII. VIII.) opus non omnia corporis aequo cito, ac partem
quam-

quamlibet, commovens, adfectusque morboſi in toto corpore, aequemature, ac in ulla parte, et ſaepe prius, prodeuntes. Quod ut certum et exploratum eſt, ita, quomodo aut lentor aut ſpasmus, extrema vaſcula occludens, a poteſtatibus, quorum opus univerſo corpori commune eſt, incitantibus, oriri poſſit, neque firmari, neque concipi animo, poteſt. Quo modo cujuſvis poteſtatis incitantis effectus in aliquam partem ſolam dirigatur? Aut, ſi in reliquas quoque, quod demonſtratum eſt (XXXV.), dirigitur, quo modo illam ſolam, et non has ſimul et eodem opere, ut ſemper aliàs, adficiat? An nimia, aut deficiens, incitatio, quae inſitam toti corpori incitabilitatem adficit (XLI.), in
oppor-

opportunitate adparens, postquam
 eam magnitudinem adepta est, qua
 jam morbo faciendo par evadat,
 et jam facere hunc incipiat, in u-
 nam omnis partem subito et velut
 insaniens transire, excitatoque illic
 adfectu, per hunc, et non recto suo
 opere, reliquum adficere corpus,
 post explicatam tandem rei natu-
 ram, serio putanda est?

XLIV. Omnis loco contentus,
 quantumvis formidabilis, in mor-
 bis idiopathicis, adfectus, adhae-
 rentis toti corpori pars tantum
 habendus, et non in locum, sed
 corpus latius, auxilia dirigenda
 (XXXVIII.): Nisi quod, levato his
 jam communi malo, quoties vitae
 necessarius locus laboret, ei seor-
 fim, si facultas detur, subvenire
 liceat.

C

XLV.

XLV. Omnis, sub utraque morborum specie adparens, partis adfectus, qui ad aliquam causam, in eam partem agentem, referri nequeat, e communi causa pendere, intelligenda (XXXVI.). Non igitur augeri in parte incitatio sub imminuta communi, nec, hac aucta, imminui, existimanda. Eoque spasmus et convulsio (XXXIX.), debilitatem toti corpori communem, semper comitantia, nunquam in contrario morborum genere adparentia, ac, nisi transeunte, aut jam versa, in indirectam debilitatem nimia incitatione, ne quidem sequentia, non a nimia partis, iis adfectae, actione esse, credenda: Nec languor et lassitudo, morbos phlogisticos initio insignientia, et a debilitate pendere vulgo iudicata, e deficiente

te musculorum vi actrice nasci, ducenda. Non enim contrariae causae eidem corpori eodem tempore dominari censendae. Spas- mum et convulsionem, item lan- guorem et lassitudinem, inde esse, unde communia, quibuscum utra- que conjunguntur, symptomata, hinc patet, quod illa, pariter et communia, potestates debilitantes faciunt, stimulantia auxilia tol- lunt; haec, aequae ac communia, a stimulantibus concitantur, debi- litantibus tolluntur. Ergo, qui nuper invaluit, non innocuus, er- ror auferendus.

XLVI. Quoties adfectus qui aut ni- miae aut deficientis incitationis signa comitari solent, vel soli vel inter con- trariae, ut videantur, significationis notas, adparent, vel contrariae

significationis esse effectu ipsi videntur, ii solitae causae tribuendi. Non enim alia causa eundem effectum alias parere arbitranda. Raucedo saepe sola adparere videtur, aliquando morbos diversae, ut credas, notae comitari. Quam in utroque casu ab aucta toto corpore incitatione pendere, calor, victus, exercitatio, eam, nimis stimulando, creantia, frigus cauto post calore, inedia, et quies solventia, indicant. Similiterque saepe dolorem immanem, non inflammatio, non ad hanc vicinus, et eandem curationem requirens, status, sed spasmodicus adfectus, ubi concitat, in hoc quamvis obscuro, causa, non in inflammatorio adfectu, quamvis verisimili, quaerenda; et a stimulo, non sanguinis profusione, auxilium petendum.

dum. Quo neglecto, aut parum intellecto, praecepto, in pessimam curandi rationem vulgo itur. Cui pravae curandi mori, idoneum actiones auctas imminutasque inter et causas discrimen statuendo, et incitationis verum statum a fallace, qui sub quibusdam rebus adparet, dignoscendo, medendum.

XLVII. Se contrahendi, qua fibrae musculares praeditae sunt, facultas integra et valida, quemadmodum ab incitatione pendet (IX.), ita hujus magnitudini respondet. Hoc, omnia secundae adversaeque valetudinis signa, omnia potestatum incitantium et auxiliorum opera, confirmant.

XLVIII. Contrahendi igitur sine vi facilitas, quae mobilitas vulgo dicitur, nulla est aut esse

C 3 potest.

potest. Potestatem enim motricem simul imminui, et promptius tamen motus peragere, perpetuae rerum legi repugnat. Itaque tremor, convulsio, et quaecunque sub hac adfectio comprehenditur, ad debilitatem causam rejicienda, a stimulantibus petendum auxilium (XLV.). Noxa excitans nimius parti stimulus est.

XLIX. Non excipienda contractionis, spasmus faciens, magnitudo. Quam diuturnam et mancam actionem (XLVI.), potius quam magnam, esse, et, quantum magna contractio est, a locali distentionis, aut alicujus rei hanc referentis, stimulo pendentem, in imminuta incitatione consistere, robore destitui, et stimulantibus auxiliis tolli, postea demonstrabitur.

L. Ut contractionis, quantum sincera actio est, magnitudo ab incitationis magnitudine (XLVII.) pendet, et cum robore conjungitur; ita, hoc indice, fibrarum contractricium, pro firmis simplicibus habitarum, densitas, contractionis mensuram sequi, addiscitur.

LI. Incitatio igitur etiam densitatis causa est: Quam eo auctiorem usque, quo ipsa major sit, a furibundo robore, et huic respondente densitate, ad eam, quae in mortis articulo, in morte ipsa, postque hanc cernitur, debilitatem cum laxitate respondente, per omnes medios quasi gradus, praestat. Quod ita esse, earundem fibrarum, mortuarum debilitas, vivarum robur, cujus differentiae sola causa principium

principium vitale, seu incitatio, agnoscitur et certa est, evincunt.

LII. Hinc (L. LI.) vasorum caeva sub robore decrefcere, sub debilitate augescere, per totos illorum tractus, ubique corporis, intelliguntur. Et indidem quoque perspirationis imminutae aut suppressae vera, spafmo, aut factae frigore adstrictioni, vulgo tribui solita, causa demum patebit.

LIII. Ex supra (XV.) dictis, is corporis status, in quo ad morbos phlogisticos opportunitas posita est, eo vigoris plus, quo major incitatio subfit, ita creare, actiones ita augere intelligitur, ut harum vigor minus diuturnus fit, citiusque ad finem, propter stimuli, magis usque magisque incitabilitatem exhaurientis, magnitudinem, perveniat.

Hinc,

Hinc, admoto forte validiore stimulo, citior quam in prospera ad amissim valetudine, virium defectus; novo stimulo priorum summae effectum ad indirectam debilitatem, nimii omnis vigoris metam, rapiente. Sic luxu et desidia pleni, vegeti, eoque habitum phlogisticum habentes, parce et laboriose viventibus, sed recte prorsus valentibus, eodem conatu facilius defatigantur. Quae res, cujuslibet stimuli opere pariter illustrari, pariter firmari, potest. Ut plus igitur vigoris, ita sinceri et usui apti minus, haecce fert diathesis.

LIV. In eadem, ut incitatio aliquanto semper justae modum superat (XX.), ita aliquanto plus debito, omne temporis punctum, incita-

incitabilitati demit, hujusque summam, unicuique vivere incipienti tributam, citius consumit. Hinc, quae breviori manifestius et citius, ea longiore tempore, clam, furtim, paullatim, caeco gradu, et quasi ex insidiis, indirecta debilitas incidit. Ab hac pendentium morborum origo medicos, opportunitatem, unde solum cognoscenda erat, parum intueri solitos, fefellit. Hoc igitur nomine diathesis phlogistica, quamvis lenior, et a sano statu minus remota, suspectui tamen habenda.

LV. Ejusdem diatheseos incitatio, quantum a cibi stimulo est, eo magis ad indirectam debilitatem impellit, quo deprimat magis degravetque, et sic aliorum stimulorum augeat effectum.

LVI.

LVI. In opportunitate ad morbos asthenicos incitatio, deficiente aliquantum stimuli vi, integræ ab omni parte valetudini præstandæ parum sufficiens, actiones recta debilitat, quia minor ipsius defectus eundem tandem, quem citius maximus, effectum trahit, et impare vitæ tuendæ imbecillitate demum interimit.

LVII. Idem incitationis defectus, quantum deficiens cibi stimulus eum tulerit, hoc etiam directam (LVI.) debilitatem intendit, quod telam cellulosam, qua incitationis, quod exiguum subsit, opus contineatur, malignius suppeditat.

LVIII. Haec diathesis, quam deficiens incitatio vel vitæ principium facit, multo magis, quam altera, metuenda: Quippe quæ
recta

recta et propediem ad eum statum, in qua mors posita, deducat. Nec eadem hoc etiam nomine non per-
 timefcenda, quod, phlogisticae
 succedens, et directam cum indi-
 recta debilitate miscens, utriusque
 noxam duplicat. Sic podagram,
 ab indirecta debilitate tardius et
 longiore temporis spatio profec-
 tam, directa certius excitat. Et,
 quoties asthma, epilepsia, paraly-
 sis et apoplexia ex eadem origine
 sunt, sanguinis detractio et curatio
 antiphlogistica, quae, in plethora
 et vigore causa vulgo posita,
 tractantur, directam indirectae
 debilitati adjiciendo, et tanto plus
 debilitando, igni oleum addunt
 (XXIV.).

LIX. Cum diatheses (LIII.
 LVI.) quantae, in sua utraeque
 opportu-

opportunitate, esse solent, phlogistica, ad pendentes e nimia incitatione morbos recta, eventu ad eos quos indirecta debilitas creat; antiphlogistica recta, ad positos in hac ruant; utraque debilitatem, illa tardius, et multis saepe annis elapsis, haec celerrime, ac totidem mensibus aut diebus, efficiant; illius futurus, hujus praesens et instans, effectus metuatur; affinior morti recta, quam indirecta debilitas aut vigor, sit; denique incitationi demere, quam addere, facilius medicus possit: Ob has causas, antiphlogistica, quam phlogistica, diathesis, opportunitatis non excedens fines, in tuenda secunda valetudine, adversa prohibenda, majori curae sit oportet.

D

LX.

LX. Cum pendens e potestatum incitantium opere incitatio, paulo major, et alicui valetudinis speciei adhuc conveniens, morando longam, ad morbificam vehementiam proventa, brevi acutam, debilitatem, incitabilitatem imminuendo, dein exhauriendo, faciat; et, ante extremam magnitudinem, nimium vigorem, et in hoc opportunitatem et morbos positos, nimis incitando, creet; inde justam, quanta undique sanis subest; valetudini servandae, vitae producendae, et idoneis corporis et animi actionibus praestandis, convenire solam patet. Qua justa incitatione firmata, aeterna generi humano salus foret, nisi duplex res, deinceps referenda, obstaret.

LXI.

LXI. Altera incitabilitatis summa quaedam est: Quae, in aliis animalibus alia, item eodem genere eodemque animali aliàs, unicuique nascenti certa et finita, datur. Haec pro tempore manifeste, procedente vita nihilo incertius, ab omni stimulo, nimio, justo, immodice, rite, incitante, usque imminuitur, ac tandem exhausta perit. Quo fit, ut omnis incitatio, affidue datam incitabilitatis summam deterendo, post certum tempus, citius, serius, totam tandem absumat. Haec una mortalitatis causa.

LXII. Verum, ut incitatio, citius nimia, iusta serius, incitabilitatem imminuendo, tandem vitam finit; ita, deficiens non, ut credas, ad hanc minorem quidem dan-

dam, sed producendam tamen, pertinet. Nam ejus quoque aliquantum vitae necessarium, scilicet, valetudinem justam praestans, est. Quo minus omne, non satis incitando, vitae statum ad eum, in quo mors fita, propius accedere finit. Quae res alteram lethi januam mortalibus aperit.

LXIII. Si justo major incitatio, morando incitabilitatem imminuens, id magnitudinis nunquam, quod ad morbos opportunitatem facit, superet; sine his mediis eam tempore magnitudinem nancisci poterit, quae prius ad contrarios morbos opportunitatem faciat, dein horum aliquo interimat.

LXIV. Quem eventum deficiens incitatio (LXII.) etiam certius trahit. Utrumque dictum
firmat

firmat multorum actas, leniter et tranquille procedens, nec ullo acutiore morbo interturbata. Hinc infirmitati et fragilitati senectus obnoxia.

LXV. Subito crescens incitatio, magnitudine nimia inductave eventu debilitate, praeceps periculum; subito decrescens lentius, aliquanto ferius, aequè certum, minusque superabile (LIX.), minatur. Cujus utriusque periculi origini, illius, luxu et desidia vitatis; hujus, victu pleniore, remissione labore, manente adhuc, si offerretur medico potestas, opportunitate, et, jam concepto morbo, adcuratius, obviam eundum.

LXVI. Quoniam eadem incitatio (XXVII. XXVIII.), eademque potestates incitantes, secundam, ad-

D 3. versam

versam valetudinem, et ad hujus utramque speciem opportunitatem (XXVII. XXVIII. XXIX.), magnitudine tantum variantia, faciunt; et multum secundae valetudinis incitatio ab adversae distat; non igitur ad hanc illa protinus ascendere, sed per mediam opportunitatem ire, putanda est. Quod etiam certum et compertum. Nemo, ab omni parte valens, idiopathico morbo (III.) protinus implicatur.

LXVII. Morbos, in debilitate positos, quae creant contagiones hac observatione (LXVI.) non excipiendae; quia illi sine debilitantibus non incidunt, et stimulantibus solis, pariter ac alii, potestatibus tolluntur. Quin et in statu phlogistico, quem potestates communes stimulantibus creant, debilitantes solvunt,

solvunt, tota variolae vis posita. Quae, quantum morbus est, eandem (XVII. β.) habet rationem. Nec, qui rubeolam insignit, status phlogisticus, a contagione omnis esse credendus, siquidem eo gravior morbus aut levior est, quo stimuli communis plus minusve forte incubuerit, et a posita in eo stimulo noxa certius caveatur. Si contagionis corrigendae aut ejiciendae falsa opinio comperta est, nec ullam, nisi antiphlogisticam, curationem rubeola, quod aequae constat, recipit; ea principio (LXVI.) proposito non obstabit, cui congruenter suo loco explicabitur.

LXVIII. Si quolibet venena morbo non opportunos implicent, is, ob id ipsum, pro idiopathico non habent-

habendus, et hoc praeterea, quod solita idiopathi-
corum curatione neque tollitur, neque sublevatur, causam-
que pariter et potestatem nocentem diversam diversus effectus arguit. Plerorumque venenorum sola curatio ipsorum matura rejectio est. Quod si alia, instrumentum actionibus corporis necessarium vulnerando, agunt, eorum effectus ad morbos locales rejiciendus, a praesente re alienus est.

DE OPPORTUNITATE.

LXIX. Cum potestates secundam, adversamque, valetudinem facientes, et hujus periculo objicientes, eadem (XXVII.) sint; ideo
deo

deò alias periculum, alias morbos facere, alias hos sine periculo, alias conjuncto cum id facientium opere, aut contra, creare, alias internas, alias externas esse, primo scientiæ principio repugnat, capitali vero discrepat. Ergo

LXX. Potestates nocentes, seu causæ occasionales, vulgo quæ dicuntur, nihil aliud sunt, quam opportunitatis jam magnæ, jam-jamque in morbum transituræ, iisdem, quæ hanc fecerunt, potestatibus manentibus, effectus, hæve aliquantum, eadem opportunitate manente, viribus adauctæ.

LXXI. Opportunitatem creantia, vulgo causæ prædisponentes nuncupatæ, sunt omni ex parte communes potestates incitantes (VII.VIII.XXVI.XXVII.LXIX.),

ea

ea magnitudine agentes, qua creare opportunitatem, non ad morbi modum affurgere, possint. Utraeque (LXX. LXXI.) noxae, excitantes (XXXIII.) dicendae, ut, a communibus bonae valetudini, utrique ad morbos opportunitati, utrique morborum speciei potestatibus incitantibus (VII. VIII.), distinguantur.

LXXII. Nihil in potestatibus, sive morbos facere periclitantibus, sive facientibus, praeter illarum cum his, aut singularum inter se, comparatarum, magnitudinem, spectandum; eo consilio, ut quantum, quaeque, ad nocendum possint, quantum omnium aut singularum, noxae demendae causa, utendum sit, cernatur, eruaturque radicibus, infestus arti et
late

late patens, error, quo, ut quaeque potestas, incitandi magnitudine aut defectus, plus aliis noceat, ita eam solam nocere, alias nihil ad effectum conferre, vulgo censeatur.

LXXIII. Quo validius aut imbecillius potestates incitantes egerint, eo brevior aut longior oportunitas erit, et a secunda valetudine ad justum morbum temporis intervallum citius aut serius conficietur.

LXXIV. Opportunitatis scientia magni momenti est: Quippe qua sola instructus, morbis occurrere, horum causam, in illa fundatam, comprehendere, et a localibus (III. IV.), longe aliis adfectibus, discernere, medens possis.

LXXV. Quoniam ex secunda valetudine oportunitas, ex hac morbus,

morbus, incitatione, et quae hanc creant potestatibus, iisdem perstantibus, profluunt (VI. XXVII. XXIX. XXXII.), haeque potestates totum corpus, sed aliquantulo magis aliquam semper partem, adficiunt (XXXVI. XXXVII.); ideo cujusque loci, magis laborantis, adfectus ad communem referendus, et pro hujus parte habendus. Nemo ejus aut originem aut curatio- nem propriam, et a communi alie- nam, in quovis uno morbo idio- pathico, monstraverit.

LXXVI. Ergo nullus morbus, cui opportunitas, et potestatum incitantium id quod hanc faciat, non praecesserint (LXVI.), nullus, cujus adfectus, loco contentus, a communi supra repeti, pro hujus parte haberi, et iisdem tolli auxi-
liis,

illis, nequeat, idiopathicis adnumerandus.

LXXVII. Rejiciendi igitur ex idiopathi-
corum numero, quantumvis horum simulatores, sui diffi-
simulatores, sunt, quotquot morbos
quolibet loci status, a stimulis, a
rebus debilitantibus, neutris totum
corpus moventibus, a vulneribus,
a loci compressione, occlusione, a
propriis instrumentorum vitiis, ab
aliis morbis, et non communibus
potestatibus incitantibus (VII. VIII.
LXXVI.), creatus, facit; quia
noxis antecedentibus, causa, cura-
tione, et omnibus rebus, ab illis dif-
ferunt, nulla iis praeter fallacem
et fallentem speciem congruunt;
et, eosdem esse ponens, opinio mor-
borum discrimina confundit, ratio-
nes perturbat, curationes pervertit.

E

Ingens

Ingens igitur adfectuum, iis adnumerari solitorum, caterva, ab idiopathicis morbis segreganda. Quin nosologia, morbos pro symptomatibus, et haec pro illis, recipiens, communes adfectus cum localibus permiscens, distantia naturâ conjungens, affinia diffocians, incerta pro certis, et contra, habens, atque a proprio artis negotio in nugas, errores, discrimina ficta, verorum neglectum, et rectam medendi usum perniciem, sine fine modoque, seducens, in cunis elidenda. Si ad duas species morbi (XXVII. XXX.) recte sunt redacti, mille esse nequeunt.

DE

DE DIAGNOSI COMMUNI.

LXXVIII. Morborum vehementia et periculum pro incitationis nimiae, eventuve aut recta deficientis, magnitudine est, id quod omnia, supra relata, declarant; eoque potissimum inter se, hac incitationis magnitudine variante, differunt.

LXXIX. Adfectuum, qui communium, sui quisque, partes (XLIV. LXXV.) sunt, sedes, similiter laborantes, nominum, diverse, varietatum, discrimina prae-bent; sed nihil, nisi levem curandi proprietatem, significant. Eorundem adfectuum magnitudo nihil valet, ut nullam monstrans differentiam.

LXXX. Sola cujusquam momenti diagnosis ea est, qua idiopathici a localibus (LXXVII.) aut symptomaticis adfectibus, totum corpus, cum quadam idiopathicorum similitudine, perturbantibus, dignoscantur. Ad quam peragendam, idiopathicum, de quo quaeritur, morbum, praecedens diathesis, consequens toto corpore ei confimilis, et, si sero sapere lubeat, contraria auxilio futura, indicant; locale malum, partis primum adfectus, inde corporis perturbatio repetenda, morbi quem referat propria diathesis, non, aut casu, comitans, arguunt.

LXXXI. Utilem hanc scientiam quo certius consequare, anatomes necessaria didiceris, in supervacuis tempus ne triveris, illustris Morgagnii opera verses, cadavera

davera incidas, effectus superstites a causis praeteritis dignoscas, laqueo aut vulnere peremptorum, alias sanorum, corpora diligenter, quam plurima, rimeris, haec cum eorum, qui longiore aut saepius repetente morbo perierint, corporibus sedulo compares, singula cum singulis, omnia cum omnibus, conferas, temeritatem opinandi primus fere caveas, prudenter judices.

LXXXII. Cum adfectus locales interiores saepe labes quaedam, ab idiopathicis morbis relicta, sint; ideo illos, quo rarius hi saepiusve antecesserint, eo minus magisve suspiciendos, ad recte dijudicandum pertinet.

E 3

D E

DE PROGNOSE.

LXXXIII. Quoniam diathesis phlogistica aut asthenica ad idiopathicos morbos opportunitatem hofve ipsos (XXXI. XXXII. XXXIII.) facit, et potestates diathesin utramvis facientes, semper in aliquem locum paulo magis agunt (XXXVI.); ideo, in opportunitate, morbi, in morbo, mortis, periculum pro diatheseos magnitudine, aut loci, magis laborantis, utilitate, erit. Sed, magnitudine data, diathesis, quam maxime aequalis, tutior. Quae nunquam necessarium vitae instrumentum, nisi instante periculo, paulo gravius urget. Hinc maxime, peripneumonia, erysipelas, apoplexia, podagra, formidini.

LXXXIV.

LXXXIV. Ab idiopathicis morbis locales cum symptomatis segregandi, et supra (LXXX.LXXXII.) monita huc transferenda.

DE MEDENDI RATIONE COMMUNI.

LXXXV. Ut incitatio nimia diathesin phlogisticam, deficiens asthenicam (XXVII.), pro excessus vel defectus magnitudine, per totum opportunitatis, totum morborum, statum, in utraque specie, facit (XXX. XXXI. XXXII.); ita medendi consilium, illi imminuere, huic augere, incitationem (XXVIII.) est, eo usque, dum id hujus, quod, iis extremis medium, (XXXII.), bonae valetudini convenit, reponatur. Nullum aliud
consilium

consilium in natura esse, infinita artis, alia aliis repugnantia, omnia discrepantia, hoc usui sufficiens, simplex, traditae supra doctrinae ab omni parte congruum, et certo demum, vel ipsum ignorantium, usu confirmatum, supra contradicendi licentiam, declarant.

LXXXVI. Cum, non aliae potestates, nedum genere et opere sine fine variantes (VII. VIII. XII. XXXII.), sed eadem prorsus, eodem opere, et tantum dispare hujus magnitudine, nunc nimis, nunc parum, incitantes, illae diatheseos phlogisticae, hae asthenicae, causam peragant; ita easdem, eodem opere, sed contraria ei, qui causam fecerit, magnitudine, utramvis quoque diathesin, parum incitando phlogisticam, nimis sic agendo, asthenicam,

asthenicam, solvere; ex utraque pendentibus morbis, illas phlogisticis, has in debilitate positas, occurrere, mederi, et salutem reducere; ratione solida, quippe quam res omnes exploratae firment, et indissolubili copula sequitur. Monstra, si possis, e phlogisticorum, quos novisti, numero, quemvis morbum, quem eadem, quae reliquos, stimulantia non faciant, eadem debilitantia non solvant. Item, e morborum, in quibus multum ab initio debilitatis videas, qui species hic asthenica sunt, quemvis media erue turba, eumque eadem debilitantia, sive sedantia, sive aliter, nomines, quae ejusdem notae reliquos, non creare, eadem stimulantia, seu quodcunque vocabulum malis, non ad tollendum vel levandum pertinere,

nere, si potueris, edoce. An pèripneumoniae et rubeolae, a paralyseos pure asthenicae, et hydropis, causam et curationem funditus differre dixeris?

LXXXVII. Auxilia igitur diattheseos phlogisticae sunt potestates (VII. VIII.) debiliore, quam qui secundae valetudini conveniat (XXVII. XXXII.), stimulo incitantes, debilitantia, compendii causa, in curatione dicenda.

LXXXVIII. Diattheseos asthenicae auxilia sunt potestates validius, quam ut optimae valetudini congruant, incitantes, stimulantia, quo commodius ab alteris (LXXXVII.) distinguantur, in medendi usu nominandae.

LXXXIX. Haec (LXXXVII. LXXXVIII.) eo liberius parcius-
ve,

ve, quo magis aut minus diathesis, incitationis, a qua pendet, index, et inde pendens loci adfectus, vigeant, adhibenda. Nec singulorum ita delectus, ut potentius quodque vehementiori cuique adfectui accommodetur, non habendus (LXXII.). Sed nunquam tota gravioris mali curatio cuilibet uni credenda; contra plura aut omnia, simul vel per vices, utenda. Denique eadem nunquam in quemvis unum, prae caeteris, locum, tanquam is morbi sedes esset, (XL. XLI. XLIII. XLIV.), inani, nunquam profutura, saepe nocitura, spe dirigenda.

XC. Plura uni hoc praestant, quod sic latius corpori recta incumbit vis, et incitabilitas plenius et aequalius adficitur (XXXVIII.).

Qui

Qui in locum remedia dirigit, idem agit, quod is qui, virgula recisa, succidere arborem speret.

XCI. Si quid symptomata cum aliis certae notae et cognitae naturae plerumque in morbis conjungitur, de eo alias, aut solo adparente, aut contrariae, ut videatur, significationis concursum comitante, (XXXIX. XL. XLV. XLVI.) non ex concursu, sed de hoc ex eo, in curatione judicandum, et respondentia remedia tractanda. Sic certa ejus natura, incerta concursus, praecipit. Contrarius usus, teste sanguinis in convulsionibus et spasmus detractione, nocet.

XCII. Idem hoc praeceptum (XCI.) pravam sanguinis, five largius, five parcius, five saepius, five rarius,

rarius, in omnibus morbis, quorum dyspepsia ullo modo signum est, detrahendi, et cibi ex plantarum genere inculcandi, consuetudinem notat. Ut, “ qui acidum
 “ eructant, ii pleuritidi non oportuni sunt;” id est, qui signum habent speciei morborum antiphlogisticae, ii contrariae speciei morbis implicari nequeunt; sic aequè verum contrarium, qui dyspepsia laborant, antiphlogisticae speciei propria et dissociabili, ii in nullum phlogisticae speciei morbum, id est, sanguinis missionis aut antiphlogisticae administrationis indigum, incidere possunt. Quod dictum, rationis primo principio, duas causas, nedum contrarias, ejusdem effectus esse, vel, quod eodem redit, oppositas vires eun-

F dem

dem parere morbum, posse, reclamante firmatum, observatione roboratum, experientia compertum, exploratum, sensui communi perspicuum, dubitanti investigatu facilem, pronam, quae contemplatio mera, quis non felix curandi usus, quae auctoritas sola, quis errantium consensus, quae eloquentia, gratia, potentia, fama secunda, quis deus, ad infirmandum valuerit?

XCIII. Quoniam omnis morbus, opportunitas omnis, in aucta aut imminuta incitatione consistit (XXVII. XXVIII.), versaque hac in contrarium statum, solvitur (LXXXV.); ideo ad occurrendum pariter et medendum morbis semper proposito consilio utendum (LXXXV.), stimulandum aut debilitandum, nunquam quiescendum,

dum, nec, ut aiunt, a natura, etiam sana, magis morboſa, fallente, ſignum expectandum.

XCIV. Eſt in animalibus aliis et homine impetus quidam, appetitus et averſatio. Hinc multa cupiuntur, a multis animus abhorret. Feſtus quietem, hoc languens laborem, quaerit. Jejunus cibum deſiderat, ſatur ſaſtigit. Siſtiens potionem ardet, extincta ſiti, poculum rejicit. Frigidus calorem, frigus calidus, expetit. Cogitando laſſus ad oblectationem ruit, cujus pertaeſus illam rurfus repetit. Ira, odio, amore flagrans, ad ultionem, maleficium, dulces amplexus, concitatur; quibus expletis adfectibus, hebecit, quieſcit. Haec, nulla ratione, nedum ſapientia, ac ne quidem mentis con-

scientia, aut ullo finis, boni, mali, judicio, ulla salutis cura, quin et invito homine, fiunt. Quodam corporis conditionis praesentis, jucundae aut injucundae, sensu, clariore, obscuriore, nascuntur. Non praeside mente, tantumque, fiunt, quia fabrica animalis ita conformata est, ut eam conformationem, sub alia conditione aliter, necessario consequantur. Nemo sua sponte cibum eo consilio desiderat, ut corpus alatur, ut valeat, qui effectus tantum disciplina aut experientia cognoscitur, sed, ut injucundum sensum amoveat, jucundum assequatur. Ratio igitur et prudentia ab hoc opere abest. Totum regit caecus impetus, e corporis statu, necessitatis lege, fluens.

XCV. Sed ne hic quidem, in ulla operis sui parte, recte profus agit. Aut, si ageret, nullus morbus, nulla in hunc opportunitas, per magnam vitae partem, existeret. Ad amiffim potestates incitantes adpeterentur, adpetitae ad-moverentur, ut in neutram partem incitatio inclinaret; non superaret, et ad morbos phlogifticos vel eorum periculum vergeret; non deficeret, et in alteram speciem five morborum five opportunitatis defleſteret. Sola incitabilitas, aptiſſimo ſaluti potestatum incitantium opere, paulatim, aequaliter, leniter, et tacito quaſi gradu, poſt longum tempus, exhausta, abſque niſu, abſque luſta, placide et tranquille demum, ſerae morti cederet. Sed longe aliter res ſe habet. Ne

singuli e denis millenis sic agunt, sic exigunt, vitam. Reliqui omnes doctrinae, sapientem mentem corporis motus dirigere tradentis, erroris testimonium certum dicunt.

· XCVI. Nullus caeci impetus, vagorum adpetituum, modus servatur. Adpetuntur pariter et admoventur potestates, aut nimis, aut parum, incitantes. Quid est luxus, nisi immodica cibi, potionis, secundae mensae, veneris, et aliarum voluptatum elegantium, cupiditas? Quid est desidia, nisi a motu corporis, quo alii adeo delectantur, abhorrens per inertiam, magisque consuetudine quietis, voluntas? Quis, ut decet, animi adfectibus moderatur? Quoties frigus, quoties calor, non conscio qui adficitur, nocenter admovetur? Pauci,
vel

vel experientia docti, auream mentis utendae mediocritatem adeo callent, ut non, quandoque nimis, saepius non fatis, cogitando, sibi noceant. Quae tamen omnia perpetua et quotidiana morborum et opportunitatum origo sunt. Cur saluti labanti, et non quam primum, illa sapientia succurrit, cur extremo discrimini et non primo se opponit? Cibi quotidie supra verum indulgentia, cum aliis noxis excitantibus, ad morbos phlogisticos, abstinencia ad asthenicos, viam, vel ipsos, facit, factos auget. Cum id sapiens animus non prohibeat, contraque, omnes morbos a primo semine ad extremum fructum nasci, crescere, et maturefcere, sinat, quid, ad iis occurrendum, alimentum, prout res postulet, im-

minuere

minuere vel augere nocebit? Annon luxuriae, annon defidiae, quae, aut nimis aut parum, recta, eventu, incitando, maximam apud mortales, in vitae cultu aevum tranfigentes, morborum turbam concitant, qua medicis, qua veri praeceptis, obviam eundum? Rursum, quae omni tempore, in omnibus gentibus, pauperes rectae debilitatis morbis implicuerunt et implicant, frigus, labor et victus tenuis, an impune grassari finenda, et prohibendi effectus eorum ratio nulla instituenda? Prohibendos morbos dabitur. Et, si dabitur, mentis sapientis consilio, etiam in salutifera haemorrhoidae, rarius opus erit.

XCVII. Porro, si eadem, quae opportunitates relatas (XCVI.) actione minore, morbos majore, faciunt

eiunt (XXIX. XXXII.), quae ratio bona, quae felix curatio, similiter, ad eos solvendos, infistere vetat? Si cibus, ut saepe, in phlogisticis morbis desiderabitur, an ideo dandus erit; et, quae cura in morbi periculo profuit, ea, hoc jam facto, nocitura, et non etiam nunc demum necessaria futura, credenda? An sanguis in peripneumonia non mittendus, fundendus? Et, quia ejus missione in levioribus ejusdem notae morbis saepe superfederi potest, an cum Consule et Praetoribus Londinensibus festo tempore illi epulandum, qui catarrho, qui cyananche tonsillari, laboret, et non domi jejuno manendum, sudandum, alvi purgationem subeundum, et convenientia alia faciendum? Quin et, si ipsam haemorrhoida,

rhoida, cum aliis noxis excitantibus, victus lautior, conjuncto opere, faciat, tenuis futurae occurrat, an hic inter alia auxilia ideo omitendus, illi indulgendum, ut mentis, si dīs placeat, sapientiae, hunc morbum augendo, fervendo, alios prohibendi occasio detur? Sensus communis, dii meliora velint, precaretur. Pari modo an variola, an rubeola, praesidi huic salutis nutui relinquenda, nihilque in illa frigori, in hac curationi antiphlogisticae, tribuendum? An ipsius maniae furori, ut sapienti rectorici mos geratur, habenae laxae permittendae? Et, sive cogitandi contentio, sive ebrietas, sive post hanc insolita sobrietas, sive animi, magna spe dejecti, dolor, sive alia eam, nimis aut parum incitando, fecerint;

illis

illis contraria administratione nihil attentandum?

XCVIII. Item in cynanche gangraenosa, in typho, in ipsa peste, quas febris formas debilitantia antecedentia faciunt, debilitas causa continet, stimulantia juvant, an his aegrotanti, quia signum non dat illa saluti invigilans imperatrix, interdicendum, et vel jusculo bovino vinove, queis, in morbi debilitantis longitudinem, mature vires muniantur, crescenti malo occurratur, et in futurum prospiciatur, quia non desiderantur, abstinendum? Si robusti, sani vitae magnus hujusmodi stimulus necessarius est, an minor summopere debilibus, eoque magis illo egentibus, negandus? Si omnis vita in stimulo posita est (VI.), isque deficiens

ciens numerosa morborum origo, an in his morbis, quantum stimuli adjici potest, non adjiciendum, eoque magis, quod, praeter rationem, talem usum certa res firmavit? Si luxus et desidia, diu nimis, sed jucunde, stimulando, dein, post longum fere tempus, exhausta incitabilitate, in noxam, eventu debilitantem (XX.), transeundo, podagram, dyspefiam senilem, item asthma, epilepsiam, paralyfin, et apoplexiam, facere, eaque via plerofque divites et alios ad tumulum deducere, demonstrari possunt; et non recta debilitantia, sed parcius stimulantia, auxilio esse, ratio et experientia confirmavit: An his quoque, quia per consuetudinem nimis et nocenter stimulantia adpeti non desinunt, obsistendum? Denique, si sanguinis profluvia

profluvia sunt, in debilitate posita, sæpe a phlogisticis in contraria per indirectam debilitatem (XX.) mutatis, aliquando a recta debilitantibus noxis (XXII. XXIII.) oriunda; si rheumatismus, et alii cum inflammatione partis morbi phlogistici, haud raro in contrariam naturam transeunt, iisque similes adfectus, sine phlogistica origine, aliunde sæpe nascuntur; ut sanguinis detractio et curatio anti-phlogistica, quae in illis responderunt, his non convenire, contra vulgatum usum, facile hic conceditur, ita stimulantibus, quae experientia quoque probavit, auxiliis, quodam tenus insistere, et tonicum victum cum exercitatione praecipere, etiam non oportebit? Postremo, ut nihil, in morborum or-
G be,

be, paulo memorabilius, praetereatur, si omnes noxae debilitantes hydropem, idiopathicum intellige, faciunt, stimulantia prohibent, et, nisi neglectus invaluerit, solvunt; an huic quoque mederi, quoties facultas erit, non tentandum, potiusque mors certa expectanda, et in oppressam praefidis sapientiam culpa conferenda? Si solida ab omni parte valetudo raro mortalibus contingit, raro rerum, corpori incumbentium, stimulus ei tam apte accommodatur, ut aut non nimis, aut non parum, incitet, eoque omnis, a sanissimo statu in utramvis partem recessus, idem genere status est, ac gravissimus quivis morbus; nonne omnem facultatem, sive corporis sive animi sit, primis principiis aequae, ac extremo

tremo fini, magisve, interesse, maloque tum potius, cum facile, quam sero demum, cum difficile, superato aut omnino insuperabile est, mederi, et justo occurrere, morbo, debere, concedes? Nonne regentis corpus mentis sapientia ejus praefecti similis est, qui, circumtonantibus hostium armis, arcta obsidione clausum praesidium deserit, in expugnato demum, et media deditione proditurus? Si sit quod ad haec respondeas, responde Staahli, aut jube Junckerum.

XCIX. Sola, in medendi consilio, materiae morbificae ratio habenda, est, ut tempus, quo exeat corpore, detur. Sive enim, nozarum excitantium more (XXVII. XXXIII.), stimulando aut debilitando noceat, seu sui morbi propriam

tantum formam det (XVII. $\beta.$), in utraque re nullus novi confilii locus est.

C. Ejici subito nequit, quia peculiari quadam fermentatione, aut aliter, multiplicans se, et in immensum crescens, universos humores inficit; ut, quod per omnes diffunditur, id exigua horum parte posse auferri, nisi interposito temporis spatio, non sit sperandum. Quam rem, frustra innumeris experimentis, et omni purgationis genere tentata, rejectio firmat. Nec eandem intus mutabilem materiam esse, per omnia experiendi diligentia, nihilo feliciore eventu, declarat. Denique, admota quamvis materia, nullus tamen, sine noxis communibus (VII. VIII. XXXIII.) praecautibus, sequens morbus, pro earum magnitudine

nitudine crescens periculum, et tota ex communibus auxiliis LXXXVII.) pendens curatio, nihil eam materiam ad causam conferre, aut, si quid conferat, a noxis solitis operis genere non deferre, demonstrant (XVII. β.).

CI. Ut, superante pariter et deficiente incitatione, phlogistica aequae et asthenica diathesi, in morborum periculo imminui, in ipsis supprimi, perspiratio postea adfirmabitur; ita ea, quo certius omnis nocens materia corpore demittatur, adcurate expedienda, expedita servanda. Sed ne hoc quidem novum consilium submonet. Nam illud facientia, diathesin utramque solvere consueta, sola esse, suo loco stabilietur.

CII. Frigus, adstringendo, huic rei non miscetur: Nam, ut postea demonstrabitur, nunquam sic perspirationi officit, aut corpus afficit. Quin et maximum, quod vivo homini unquam incumbit, sit exemplo variola, adeo non imminuit, ut, luce clarius, augeat, auctam fervet perspirationem. Praeterque haec, e noxis, idiopathicos morbos facientibus, frigus adstringendo agens, hoc nomine rejiciendum est, quod sic non incitabilitatem (IX. XXXIV.) non genus nervosum, sive medullare sive musculare (XXXIV.), sed firma simplicia, contra notum communium potestatum, (VII. VIII.) (XXXIII.), noxarum excitantium, opus, adfectaret; et talis constrictio loci morbus, communis toti corpori adfectus

adfectus ejus symptomata, forent (LXXVII. LXXVIII.). Nam

CIII. Nullum morbo idiopathico medendi consilium aut firmorum simplicium, aut humorum, aut partis omnino statui cuivis, vero, falso, accommodandum; quia potestates incitantes, noxae excitantes, omnes (VII. VIII. XXXIII.), omnia auxilia, in totum genus nervorum diriguntur, totam incitabilitatem, solamque, movent (XLI. XLII.). Ex solito morborum idiopathicorum numero monstra unum, hoc dicto exceptum. Unam potestatem incitantem, seu noxam excitantem, quae non in totum corpus agat, sed parte contineatur, ostende. Unum auxilium, cujus opus ultra aliquam partem non eat, indica. Localia distingue ab idiopathicis, et respon-

responde. Adstrictionem frigoris, lentorem, spasmus, excipi dices?

CIV. Praeter exposita argumenta, si frigus, in cute adstringendo, causam perageret, calor solveret; qui tamen, tributum frigoris actioni cutis adfectum, quisquis est, adauget. Hinc curationum alexipharmacarum saepe perniciēs. Hinc diathesi phlogisticae omnis calor obest, asthenicae paulo memorabilior. Patuerit magno frigori aliquis, cute sit adstrictus. Quid tum? Admovetur igni, in lecto reponitur, calida dantur. Permanet cutis siccitas. Hanc ab initio frigus fecerit, an nunc quoque facit? Non potest: Jamdudum frigus abest, decesserit igitur effectus necesse est. Nam absens causa, praesens effectus, discrepant.

Dandumne

Dandumne igitur prius frigus, dein calorem, hujus adstrictionis, aut quicumque adfectus est, causam fuisse? Minime. Nam sic contrariae causae ejusdem effecti forent; quod certo vero repugnat. Quid est igitur? Quae causa? Quid sit, qua origine factum, hic dicendi locus non est. In praesentia, non esse constrictionem, ac ne alium quemvis adfectum, ex frigore adstringente pendentem, sed, a consuetis diathesin phlogisticam facere noxis, ortum, ab hac solventibus auxiliis solvendum, satis sit dixisse. Nulla igitur haec a tradito praecepto exceptio est.

CV. Ut ad lentorem (CIII.) quae attinent proponantur; quam infelix ea pathologia est! cujus perpetuum principium, quod universis

versis comprehensis partibus con-
 venire, universas illustrare et ex-
 plicare debet, ne uni quidem con-
 venit, unam illustrat, unam expli-
 cat, contra omnibus repugnat,
 omnes obscurat et confundit. Si
 communis morborum causa lentor
 esset; commune medendi consilium,
 humores densare aut attenuare,
 communia auxilia, hoc aut illud
 facientia, forent. Quam rem, si ex-
 posita doctrina (LXXXV.) vera est,
 falsa prorsus ratione receptam, fa-
 tendum. Quem morbum ita spif-
 sus sanguis causa continet, ut
 aqua ei mèdeatur? Quae tamen,
 omnes ab ea causa pendentes, sola
 solvere debeat. Ubi talis sanguis?
 In phlogisticis cum inflammatione
 morbis, teste, scilicet, crusta in-
 flammatoria? Si in his densior
 sanguis

sanguis videatur, fluentior tamen est; ut vel hinc intelligas, quod in vascula, ejus alias non capacia, penetrat. Unde aqua remedio non opus est. Quo modo sanguinis detractio, quomodo quaevis purgatio, quomodo inedia, quomodo corporis et mentis quies, et animi tranquillitas, ad attenuandum sanguinem pertineant? Quo modo sanguinis abundantia, victus lautus, potio valida, modo desidia, modo labor nimius, cogitandi contentio, et irarum moles, pro noxis excitantibus agentia, ad densandum aut spissandum? Contra illae noxae, haec auxilia, quantum huic doctrinae congruunt, tantum lentoris seu spissitatis sanguinis opinioni adversantur.

CVI. Rurfus, quis morbus ex fanguine tenui aquofa nascitur? An hydrops? Sed hic diathefin, eamque notam, fequitur. Idem, cujuflibet idiopathici morbi more, paulatim accedit, per opportunitatem mediam ad morbi modum attollitur. Eadem opportunitatem, eadem morbum excitant. Et haec ipfa ea omnia funt, quae univerfos fecundae fpeciei morbos inferunt, nempe, poteflates tenuiter incitantes feu debilitantes. Quomodo autem hae, quae alterae fpeciei, fanguinem attenuando, mederi dicuntur, hanc eodem operis ratione inferant? Et quo modo folita hujus fpeciei morborum auxilia, eadem, quae phlogifticam fpeciem faciunt, poteflates, fpiffando falutem moliantur? Non illic fpiffando,

do,

cedo, sed incitationem augendo, nocent, nec hic, nisi eodem opere juvant; nec illic attenuando, sed incitationem minuendo, juvant, hic nocent.

CVII. Si, sine firmorum vivorum labe, sine incitationis culpa, sanguis justo tenuior aut spissior morborum origo esset, sola aquae abundantia, aut penuria, omne vitium crearent. Sed aqua, quantumvis large sumpta, semper in valido corporis habitu, variis toto corpore foraminibus undique sponte diffluit, eoque nihil nocet. Nullus homo valens, hausta liberius aqua, in hydropem incidit, nec per aeternum aevum incidet. Eadem, quantumvis parce ingesta, pariter salutata est, quia, quicquid amplius necessarium sit, accensa siti adpeti-

H

tur.

tur. Quin et, sine hac et suppleta per eam copia, magnus saepe defectus nullo incommodo toleratur. Per consuetudinem alii prope assidue, alii vix unquam, utrique impune, bibunt. Nec, post aquae abundantiam aut defectum, morbi, nisi, quae universos aliàs faciunt, stimulantibus aut debilitantibus, augendaque aut imminuenda incitatione nocentibus, prius admotis, incidunt. Humorum spissitas et tenuitas, ficta prorsus morborum origo. Monstra unum morbum, qui e statu sanguinis, sine solitis noxis excitantibus, solito modo stimulantibus aut debilitantibus, exoriatur. Denique Sydenhamiana, sanguinis detrahendi, purgandi, refrigerandi, et diathesi antiphlogisticae obviam eundi, cura,
ratio,

ratio, quae primae morborum speciei apprime respondet (XXVI. LXXXVI), sola fere in humorali medendi consilio adhibita, et huic propria neglecta aut incuriosius tractata, vanum et falsum id consilium arguit; quod rursus pariter vanam et falsam causam evincit. Postremo, ea doctrina hoc nomine rejicienda est, quod, effectu levi nec ullius momenti, pro causa gravissima per errorem habito, nititur. Si vasa valida sint, sanguinis partes fortius miscbuntur, ipse densior quidem, sed fluentior, erit, et in corporis recessus penetrando aptior evadet. Contra, idem per imbecilla vasa imperfectius miscetur, partes aquosae a spissioribus sponte secedunt, haec, qua data porta, ruentes, excernentibus a-

quosa vasculis, effluunt, illae prius retinentur, dein iisdem viis, usque laxioribus, ad extrema corporis devehuntur. Illinc in morbis phlogisticis ubique corporis extremi rubor, ubique ficcitas; hinc in asthenicis ubique pallor, intus mador et extrinsecus post-ficcitatem. Sed causa prioris habitus nimia, posterioris deficiens, incitatio est. In qua idonea idoneus sanguinis status. Ab omni igitur parte falsa doctrina humoralis.

CVIII. Cumque blandior eo sanguis, quo percitior, acrior, quo tardatior, sit, et aut externa ei nihil acrimoniae inferant, aut adversus hanc remedia nota parum valeant, sola denique cujuscumque momenti ultra primas vias acrimonia, putredo, a debilitate pendeat,

deat, et, hac sublata, prohibeatur aut
 solvatur; ideo, praeterquam quod
 ad purgandas primas vias semel
 supra, semel infra, purgatione, et
 dilutione aliqua, opus sit, tradito
 consilio (LXXXV.) nihil adji-
 ciendum: Nam, quae debilitati ob-
 viam eunt, ea putredini, et omni
 alii acrimoniae, occurrunt pariter,
 et medentur. Aqua frigida,
 aër purus, munditiae, vinum et
 cortex Peruvianus, nullo alio mo-
 do putredini resistunt, quam quan-
 tum incitationem augeant. Scru-
 tare febres, scrutare antisepticorum;
 quae dicuntur, opus, et verum id,
 necne, sit, pensatis rebus judica.
 Valide purgantia, aut lenius, sed
 morando, nimis idem facientia,
 nihil ad acrem materiam demen-

dam valent, et certam mortem, debilitatem augendo, intentant.

CIX. Quicquid spasmus (CIII.) consilii praebeat, id, ab alterutrius speciei (XXVII. XXX.) curatione alienum, sit necesse est; siquidem corporis in utraque status, quem restituere consilii sit, idem, ac causa in altera, demonstratus (LXXXVI.); eundemque statum cum causam, tum huic contrarium, esse, a sensu communi abhorret. Spasmus porro phlogisticorum morborum causa esse nequit, quia neque noxae excitantes ad eum faciendum, neque auxilia ad tollendum, pertinent. Quomodo stimulantia, quae, incitationem augendo, prius omnes actiones augent, dein aliquas perturbant, alias imminuunt, reliquas augere perstant (XLV. et post.), de-
ferto

ferto reliquo corpore, in extrema summi hujus vascula vim suam omnem convertant, inde symptomatice reliquum corpus adficient? Quo modo sanguinis detractio, varia purgatio et inedia, quae, distentionem, eoque admotum omnibus vasis stimulum, imminuendo, incitationem toto corpore imminuunt; quo modo corporis, quae sanguinem tardat, quo modo mentis, quies, et animi tranquillitas, quae gravem, ipsi cerebro incumbentem, stimulum cautum significant; compertum suum, in totum corpus agendi (XXXV. et seq.), officium negligent, et velut acta furore, singula et omnia in extrema summi corporis vascula impetum omnem dirigant? Unam noxam excitantem, quae spasnum faciat, unum.

unum auxilium, quod tollat, ostende; et reliquorum confimile opus concedetur, pedibusque in opinionem, spasmo diattheseos phlogisticae (XLIII.) causam tribuentem, transibitur.

CX. Quid autem opportunitas, quorsum evasit, qua ratione explicanda, si pro morbi causa spasmus recipiendus sit? Solo nimio victu et deficiente corporis motu, a secundae valetudinis tenui perquam linea ad gravissimam aliquis, per medios omnes opportunitatis quasi gradus, peripneumoniam perducipotest. Quod ubi factum est, quid inter corporis statum eo, quo morbus incidit, die, et pridie ejus, interest? An quae hoc plena, illo die inania, vasa fuerunt? An subito pulsus, e debilibus, tenuibus
et

et mollibus, validi, magni, et duri,
adveniente morbo, evadunt, et uno
quasi saltu phlogistica diathesis ir-
ruit? Nullumne robur, nullus men-
tis vigor et vis adfectuum, quae
nec in contraria diathesi, nec etiam
solida valetudine, conspici solent,
ante morbi adventum, cernantur?
An hydropi opportunus, aut hoc
simpliciter, temporis puncto, pleu-
riticus fit? An potestatum incitan-
tium opus nequicquam reliquo
opportunitatis tempore, et solo hu-
jus sine, morbi initio, efficaciter ad
hunc corpori incumbit? Nihil
igitur cogitandi nimis, nihil ira-
cundiae consuetae, cibi uberis,
conditi, potionis validae, sanguinis
toto corpore abundantis, et exer-
citatione insuper percitati, stimulus
multiplex, diu, multum, assidue,
exercens,

exercens, paulatim valiturus; contra, repentino impetu morbum semel excitaturus, idque, inducto denique extremis vasibus spasmus, facturus, reliqua corporis ne nunc quidem moturus, existimandus? An, quae alias semper, quamquam non satis intellecta, agnoscitur ad morbos opportunitas, ad hunc negabitur? Non potest. Ad hunc et alios morbos idiopathicos dabitur opportunitas: Et, si dabitur, morbi statui cognata esse non inficias ibitur. Eadem circa sua cum morbo confinia tenui sane discrimine ab eo distat. Omnia, quae coeptum morbum, praeter levem quarundem actionum turbationem, inde quoque, unde aliarum status, pendentem, et similiter tollendam, opportunitatem extremam distinguunt;

guunt ; eoque, si illi spasmus proprius sit, huic sit necesse est. Sed spasmus in opportunitate esse non contenditur, abesse tribuitur ; unde nec morbo existere fatendus. Quoniam igitur eadem potestates incitantes, quae morbum, etiam opportunitatem, faciunt (XXVII. XXVIII. XXIX.), et eodem operis genere utrumque facere exploratae sunt ; iidem ab earum communi opere effectus fluere, et non alii in illo, alii in hac, sine causa idonea, consequi, judicandae. Unde, qui opportunitati deest, spasmus morbo esse non posse, manifestum.

CXI. Cum spasmus denique in debilitate necessario positus dicatur ; ob hanc quoque causam a phlogisticis morbis necessario est alienus. Debilitas enim in morbis,

bis,

bis, a nimii vigoris causa pendulis, non incidere potest. Quam rem stimulantia morbos facientia, debilitantia potenter solventia, magno pondere firmant. Cum vero quaedam signa, qualia horror, languor et lassitudo sunt, quod actiones imminutas indicant, ideo debilitatem quoque causam arguere dicantur; nulla tamen, quae illa symptomata causa contineat, debilitas subest; ut hoc uno patet, quod eadem, quae reliqua omnia, noxae nimis incitantes, seu stimulant, illa quoque creant, et eadem auxilia tollunt. Si sanguinis detractio nimiam vasorum actionem componit, reliqua morbi solvit, an horror, languor et lassitudo, non unà decedunt? Quae, si a debilitante potestate

potestate tolluntur, an ex eadem nasci credenda? Quis dixerit?

CXII. Ad hæc morborum phlogisticorum causae misceri spasmus nequit; quia, præterquam quod nulla debilitas subest (CXI.), distentio, aut eam referens aliquid, quae, cum fibrarum atonia et laxitate, omni vero spasmò, qualis interiores corporis fibras sæpe, in asthenicis morbis, occupat, necessaria postea dicetur, hic extremorum vasculorum fibris omnino deest. Abundat quidem, eoque distendit, in phlogisticis morbis, sanguis, sed non eo usque ut spasmus creet. Quantum hæc distentio ab ea distat, quae ventriculum, quae intestina, quae vesicam urinigeram, quae vasa renalia, aut ductus biliferos, spasmò adficit? Quin et si spasmò

I   suscitando

uscitando par foret, is non extrema, sed reliqua omnia vasa, quae extremis etiam magis replentur, comprehendere deberet. Sed hoc non verum, ideoque nec illud. Neque aliquid, effectu distentionem referens, quale spasium tetanicum excitat, hic distentionis vice fungi potest; nam id, quicquid est, ad musculos pertinet, et cum voluntatis effectu conjungitur; cui vasa, motus involuntarii instrumentum, subjici non possunt.

CXIII. Postremo, spasmo careant morbi phlogistici necesse est, quia is iis proprius est, quorum omnia in debilitate posita sunt, cum illorum omnia ex nimii vigoris causa profluant. Nihil certius asthenicum morbum esse, abesse phlogisticum, spasmo aut convulsione praesente,

sente, testatur (XLV.). Quae
 observatio non summo usui tam
 diagnosi, quam curationi, esse
 non potest. Et ab eadem, quan-
 tus error sit, qui non solum cum
 diathesi phlogistica conjungit, sed
 ejus etiam causam spasmus, pro-
 ponit, nec huic solitam sedem,
 sed novam et incongruam, tribuit,
 addiscas. Nihil sibi constantius
 natura est, nihil ordinis, nihil for-
 mae, servantius, nihil simplicius.
 Ubicunque aliquam sui partem
 ostendat, ei alias propiores, alias
 remotiores, alias contiguas, alias
 extremas, perinde ac in hominis
 corpore membra, suo quodque lo-
 co, disposita, pro certo habeas, et
 non quemlibet cuilibet artui teme-
 re haerere credas. Spasmus, om-
 nino in morbis phlogisticis, ma-

gisque extrema vascula occupans, idem, ac alter pedum hominis, fronte eminens, est. Qui, contra, interiorum cavorum aliquid, in morbis asthenicis, e debilitatis ubique signis, et laborantis loci distentione, constantibus, adfectans, positum suo loco pedem, alteri respondentem, et notis artibus subjectum, refert.

CXIV. Ad exposita argumenta hoc insuper accedit, quod spasmus, in morborum phlogisticorum causeratione; prorsus supervacuus est; quippe quibus faciendis diathesis phlogistica sufficere fusius sit monstrata (XXXIII. XXXVII. LXXXV. LXXXVI.). Quin et, quod pro illo in iis morbis habetur, nihil aliud est, quam diathesis phlogistica, in summo corpore, quam intus, paulo major; quod fusius
 mox

mox adfirmabitur. Verus status est aucta fibrarum ex aucta incitatione densitas, omnium vasorum diametros imminuens, extremorum delens (LI. LII.) Quem nihil, praeter noxas stimulantés, reliqua omnia symptomata facientes, facit; sola debilitantia, unà totum morbum undique corporis solventia, solvunt. Eodemque pertinet, quod solae illae ad morbum oportunitatem creant, sola haec auferunt, occurrunt morbo. Quid naturae simplicitas simplicius requirere potest? Cui quid spasmo magis repugnat?

CXV. Ut rejiciendus igitur is ex morbis phlogisticis omnino est, ita ad extrema in febribus, quas morbos asthenicos intellige, vascula nihilo magis pertinet. Qui-

bus, licet debilitas, quae huic spasmo postulatur, et vero, interiores sedes obtinenti (CXI.), necessaria est, non desit, distentio tamen, aequae necessaria, deest. Quae vero vasa, tantum repleta ac distenta, quantum haec in diathesi phlogistica esse solent, parem tamen spasmo creando distentionem non attingunt, (CXII.) ea multo minus vacua, ut hic, ad eandem affurgere credenda. Nullo vero spasmo, si unum excipias, qui exceptus nihil hoc argumentum infirmit, non necessaria distentio est. Quam in dyspepsia fordes, aër emissus, item in podagra, quae propria dyspepsia est, in colica aër quoque, et stercus impactum, in vasis renalibus et biliferis concreta, faciunt. Cui quid in vacuis extremis febricitantium

tium vasis simile aut secundum? Tetanicus spasmus is est, qui a distentione non excitatur. In quo simile tamen aliquid distentioni in causa esse, idem effectus arguit (CXII.). Cujus ratio nihilo magis ad hunc spasmus periphericum, ut ab aliquo dicitur, facit: Nec hujus sedes in musculis, et cum voluntate affinitas, ullam cum illo communem rationem recipit.

CXVI. Quod cum ita sit, quibus defendatur spasmus argumentis, audi. Cutis pallefcit, attenuatur, tumores decrefcunt, ulcera exficantur. Sed palloris et attenuationis causa in promptu est: Scilicet, tum incidunt, cum cor, debilitatis communis particeps, ad extrema vasa percitare sanguinem nequit. Eadem decrefcentium tumorum,

rum, ulcerum exarentium, origo manifesta. Quos adfectus si spasmus causa contineret, quid sequeretur respice. Quantumvis tarde, sanguis ad extrema vasa fluere non cessaret; per spasmum retentus, eodem congestus cumularetur, cumulatus vasa libera distenderet, spasmum obtentorum viciniam premeret, loca circumcirca repleret, et tempore, sic abundans, colorem restitueret, pallorem pelleret, tumores distenderet, ulcerumque, si fluere primum per spasmum prohiberentur, brevi ampliatorum, deletis aliquibus acrimonia crescente vasculis, profluvium demum auget. Hoc modo sola, quae ad hujus spasmi opinionem tuendam adhibita sunt, argumenta

menta illam refutant, debilitatem causam firmant.

CXVII. Sed non extrema vasculorum puncta sola, proximam his quodam tenus partem quoque adfici, ut veri vim eludas, scio bene, dices. Sed quo indicio dices? An pallor, an attenuatio, an tumores, et ulcera, partium, quae cernuntur, earum, quae non cernuntur, statum illustrabunt? Te auctore dices, quod tibi factu necessarium, non aliis probatu est. Verum dabitur tibi tuus hic spasmus, dummodo, servaturum te illum, et sponte manibus effugere prohibitorium, promittas. Initio typhi cutis sicca est. Sub finem sudor spissus, est ubi, sanguis integer omnibus, quibus constat, partibus, per omnia foramina diffluit.

Quid

Quid spasmus nunc? Quorsum evasit? An, qui caeco vapori perspirabili obstare debet, crassissimum humorem trajiciat? Qualis spasmus, qualis nimia contractio est, quae triplo eâ, quae, omnis spasmis expers, naturalis et sana est, majorem diametrum pandat? Non solum nunc spasmus demum rejicies; quia, manente, immo crescente, effectu febre, causa spasmus maneat, et augeatur, nosti esse necesse.

CXVIII. Potestatum communium, opportunitatem ad febres creantium, et morbum excitantium, ratio spasmis opinionem subruit. Quo enim modo frigus, sui operis naturam (XXII. XXIII.) sequens, recta, quo modo calor, eventu, debilitantia, quo modo
fames,

fames, quo modo timor, quo modo luctus, nimia venus, sanguinis aut humorum jactura, et a prioribus morbis relicta imbecillitas, quae in opportunitate pariter, et morbo facto, totum corpus, totam incitabilitatem (LXXXV. LXXXVI.), debilitando adficiunt, hoc certo suo opere deserto, incunte morbo, repente universam suam vim in extrema summi corporis vascula transferant? Si materiam morbificam, plerumque contagiosam, id facere dicas, unde id firmabis? Si tonica et stimulantia, quae omnes in debilitate positos morbos, totam asthenicam speciem, juvant solvuntve, hujus quoque materiae, qualisqualis est, effectui medentur, et debilitantia omnia certissime nocent, quod ratio probavit, certissima res firmavit; si,
 sine

sine noxis communibus praeceun-
 tibus, febres nunquam incidunt,
 neque in alio corporis statu, quam
 qualem eae excitant, consistunt;
 an alius ejus materiae effectus, in
 morbo faciendo, et non idem
 prorsus, ac communium noxarum,
 habendus? Propius, sodes, rem
 respice. Temporis punctum spasmi
 opinionem nondum exploratam
 puta. Divelle te ex animi praejudi-
 ciis brevissimam moram. Divi-
 nitus data ratione semel utere.
 Quod si feceris, et tuo utaris
 iudicio, nunquam eum effectum,
 qui idem, ac alius fit, alium,
 aut, qui alii contrarius fit, eum
 eundem, esse tibi persuaseris.
 Nihil in natura, nihil in vero,
 simplicius, certius, quam om-
 nia febrium a noxis debilitan-
 tibus,

tibus, five communes, five propria
 cuique, respiciuntur, oriri, in de-
 bilitate consistere, et stimulando
 agentibus cedere auxiliis. Mate-
 ria aut propriam morbi formam
 solum dat, aut eodem prorsus modo,
 quo communes noxae, agit, utra-
 rumque effectui eodem actionis ge-
 nere, iisdem potestatibus, recte suc-
 curritur. Ante morbum igitur, pari-
 ter et post, noxae debilitantes, in
 totum corpus agentes, totius
 adfectum relinquunt, auxiliis,
 pariter late agentibus, et totum
 corpus moventibus, depellen-
 dum. Quod spasmi opinioni ad-
 versa fronte repugnat. Si igitur
 in hac, ut alia morborum specie,
 nullus ante morbum spasmus est,
 nec post esse potest.

CXIX. Eandem spafmi doctri-
nam porro refutat, quod nullum
auxiliorum commune opus est,
nullum medendi confilio, nec hoc
caufae, respondet; contra, omnia
omnibus, fingula inter fe, aliud
alii, toto coelo difcrepant. Noxae
excitantes, aliae fedare, aliae fti-
mulare, ab ipfo initio, dicuntur.
Quarum effectus tum debilitas, tum
fpafmus, tum aucta actio, effe, et in
his caufa confiftere apprehenditur.
In curatione primum adverfus
languorem levia tentamina fiunt:
Dein fanguinis detractione, et par-
ciora, fed diuturna, eoque ad fum-
mam ingente, purgatione, fpafmus,
fcilicet, convellitur: Postremo, vi-
ribus penitus fractis, labante vita,
et prope inter extremos halitus,
vini demum paululum, nuper opi-
um,

um, datur. Quid horum omnium, five singulorum inter se, five aliorum cum aliis, commune vinculum? Quo modo inter se cohaerent? Si rebus standum, quis harum consensus, uniuscujusque alii fidem derogantium? Si ratio spectanda, quae hujus constantia, in unum longissime inter se remota cogentis, eidem principio maxime discrepantia accommodantis? Ut,

“ velut aegri somnia, vanae

Fingantur species, et nec pes, nec caput uni
Reddatur formae.”

Spasmi igitur opinio, sic rebus, sic rationibus, sibi ipse dissidens, suarum partium discordia proditur, et argumentis, quibus defenditur, alio aliud, refellentibus, et quasi mutuo odio concidentibus, falsa esse arguitur.

CXX. Sed, praeterquam quod sibi ipsi, omnibus rebus et rationibus, discrepat, opportunitatis statui repugnat, et omni ex parte falsa est; doctrina spasmodica etiam nihil in pathologia, nihil in curatione, nedum omnia in utraque, novavit. Tota reliquiae aliarum antiquatarum est. Primum solus spasmus, nulla praecedente conditione, pro causa apprehensus. Qui, debilitatis in nonnullis morbis statu (XXX.) obscure demum viso, ab hoc, tam in phlogisticis morbis, quam in febribus, proficisci, nuper coepit differi. Sic factus spasmus potestatis nervosae actionem dein auget. Ecce causam triplicem, e debilitate, spasmo, et aucta actione, quae absurde reactio dicitur, constantem; effectu variam,

riam, utpote quae uniuscujusque
 partium propria signa inferat; va-
 riae quoque, sed non eodem, quo-
 adfurgat, ordine, laefferi auxiliis fo-
 litam. Obscure, confuse, nulli
 bono, nullum in usum, clariffimis
 quamvis signis manifesta, debilitas,
 quasi per nubila Luna, aut videtur,
 aut visa putatur, et, verbo tenus, in
 scenam muta persona inducitur.
 Hic, ubi novi multum speres;
 praeter spem nihil in usum dedu-
 citur. In causa solus status, qui
 respicitur, spasmus, et inde augef-
 cens actio, est. Noxae excitantes;
 quas, et ante morbum, et factò
 hoc, in totum corpus agere, per
 totum debilitatem diffundere, qui-
 vis apud se, et non praejudiciis
 caecus, cerneret, in extrema cutis va-
 fa (XLIII. CIX. CXII.) vim omnem

vertere, factoque ibidem spafmo, actionem nervofam, multo fana majorem, concitare, dicuntur. Quo certius, veram, evidentem, quae fubefle comperta et demonftrata (CXI.) eft, debilitatem ex doctrina fpafmodica minime concipi, intelligas; ei, neque in mendendi confiliis, nam plura funt, neque in auxiliis praeceptis, ullo modo profpicitur. Certe fanguis initio detractus, dein adhibita per morbi curfum purgatio, poftremo tot vini diluti cyathi, quot meri utres fanus accipere folitus fit, in extrema debilitate, et mortis articulo, paulatim, guttatim, dati, nihil, ad vigorem dandum, debilitatem folvendam, pertinent. Praefens igitur fpafmi opinio neutiquam a priore, neutra ab aliis, utri-

trique

trique rejectis; vere et illa, memorando tantum verbis debilitatem, differt.

CXXI. Cur spasmi, vocabulo tenus, in debilitate positi, defensor, quisquis es, sanguinem ineunte febre detrahis? Nonne, quia irritationem, vel majorem sana potestatis nervosae actionem, subesse credis? Unde tantam actionem, tantam vim, ubi omnia fractas vires arguunt, subesse, eamque misso sanguine imminui posse, nosti? Quia Sydenhamus nullam aliam pathologiam, nullam aliam curationem, solam illam, in omnibus morbis, adhibuit? Verum, si is, qui, phlogisticam morborum naturam et curationem detegendo, multum de medicina meritus est, alios in debilitate positos non vidit, eoque

eoque iis nullas rationes, curatio-
nem nullam, accommodavit, nonne
ad te, tua ratione invicem uti, et
istum magni viri defectum supple-
re; redibat? Si supra traditam
doctrinam legisti, et inde, aut a-
liunde, potestates (VII. VIII.), e
quibus omnia vitae pendent, su-
pra eum modulum, qui justae un-
dique valetudini convenit, crescen-
tes, periculum morborum, hosque
ipfos, prout minus plusve cres-
cant, citius, ferius, facere, animad-
vertisti, et opportunitatem, nimiam
quasi vitae vim, morbos, ad extre-
mum nimiam, esse ideo concedes;
quod, hanc imminuentibus potesta-
tibus, ad salutem reducendam, ab
illo doctus, uteris; nonne easdem
potestates deficere, infra eundem
salutis modulum lapsas subsidere,
posse,

posse, et sic contrariorum morborum periculum, hosque ipsos, creare, animadvertisse potes, et hanc opportunitatem, veluti deficientem vitæ vim, hos morbos, ad extremum deficientem, esse, percepisse? Si ex copia vita laborat, nonne, ex inopia laborare posse, suspicanda? Certe hoc sensui communi patet. Non tibi. Quia in peripneumonia Sydenhamus recte, male in paucis casibus, sanguinem detraxit, alvum purgavit; tu idem in typho, idem in peste, facis. Sed parcius illo remediorum duorum uteris. Cujus cautionis magnæ tibi gratiæ debentur. Nullam rei ipsius, aliquam magnitudinis, differentiam statuis. In illo morbo diathesin phlogisticam, magnam stimulantis noxæ vim, in his irritationem, eosdem

eofdem genere adfectus, intus in corpore, vides. Adversus utrumque scalpellum stringis. Gygantem et pygmaeum aequas, utrique aliquid, huic paulo minus, recidendo. Eadem falce luxuriantem segetem et marcescentem demetis. Si ratio, quantumvis solida, nihil apud te valebat ; nonne ejus voci res certae, manifestae, clare succinebant ? Nonne animi et corporis languor, mentis imbecillitas, cibi fastidium, nausea, vomitus, pulsus debiles, tenues, ordinis expertes, pallor, motuum voluntariorum impotentia, febres insigniunt, et a morbis phlogisticis luculento discrimine distinguunt ? Nonne in his morborum speciebus omnia omnibus contraria sunt ? Et nullam haec nisi magnitudinis differentiam.

rentiam monstrant? Ubi irritatio-
 nis tuæ jactatæ indicia sunt? Pul-
 suum celeritas, cutis siccitas, et
 auctus illic calor. Cutis siccita-
 tem e spasmopendere, petitiõ princi-
 piii est; e debilitate pendere demon-
 stratum (CXVI.). Calor hic multo
 minor, quam in morbis phlogisti-
 cis, sæpe sano convenientem non
 superat; est ubi deficit. Idem in-
 æqualis, initio in extremis artu-
 bus auctus, post imminutus, ex-
 tinctus. Quæ notæ ad eum ex
 phlogistico, semper magno, etiam
 in frigoris sensu, semper toti cor-
 pori communi, nunquam, dum
 forma morbi manet, morbose immi-
 nuto, nedum ubi vis extincto, distin-
 guendum sufficiunt. Uterque e
 suppressa perspiratione, sed alter
 aliter, pendet. Phlogisticum, ejus-
 dem

dem notae diathesis, in cute, quam alibi, auctior; hunc, qui asthenicus dicendus, sanguis ad extrema cutis vasa, ob debilitatem, non perductus, faciunt. Quo modo id fiat, partim dictum, mox fusius dicitur. Ita fieri in praesentia meminisse satis sit. Calor in contrariis speciebus diversus prorsus adfectus, diversa origine, diverso effectu, diversa significatione; quod ex aliis porro utriusque speciei comitibus effectibus patet. Phlogisticum calorem omnia superantis vigoris, asthenicum omnia deficientis, nam pulsuū celeritas non excipienda statim dicitur, comitantur. Quae res, utrumque e communi totius concursus, quemque sui, causa pendere, haud dubiam fidem facit: Nam, si idiopathicus quivis morbus incitabilitatis,

tabilitatis, quae eadem toto corpore et indivisa est, totius adfectus est, ab alterutra causa, nimia, vel deficiente, incitatione, factus; igitur, ubicunque utervis adfectus clare cernatur, eum solum per totum corpus, nullam alterius partem, subesse manifestum est. Si id non ita esset, ex partibus incitabilitas, aliâ nimiam, alia deficientem, incitationem, recipientibus, constaret. Quod tota doctrina tradita respuit (XXXIV. XXXV. XLV.). Qua, ubicunque aliqua aut plures potestates, sive nocentes, sive juvantes, et, aut nimis, aut parum, incitantes, in partem quamlibet egerint, eae, cum inaequalitate relata, in totum corpus agere, toto incitabilitatem augere vel imminuere, demonstratae sunt. Cujus dicti fides quo

L

plus

plus apud te valeat; ex universis morbis idiopathicis unum ostende, in quo, dum pleraque symptomata vel phlogistica, vel asthenica, sunt, aliqua contrariae significationis simul conjungi, constet. Si possis, in tuam hinc sententiam transibitur; si non possis, quam causam idoneam, huc non transeundi, haec non recipiendi monita, fingere poteris. Id igitur caloris, quod in justis febribus occurrit, non ex irritatione esse, sed ex morbi communis symptomate, perspiratione suppressa, pendere, concedatur necesse est. Quam originem pulsuum celeritas aequae respuit; ut simplice hac imagine patebit. Sit parvuli vasculi pars, trium sanguinis particularum capax. Cujus idoneum statum, quasi bonam

nam

nam valetudinem, duae replentes, faciant; nimiam, seu phlogisticam, conditionem tres distendentes statuunt; deficientem, seu asthenicam una creet. Quoniam vasorum contractionis magnitudo, sanguinis copiae, distendenti, ac sic stimulant, respondet (LII.), maxima illa igitur in primo casu, minor in altero, in novissimo minima, sit, eique respondens incitatio rationem parem servet, necesse est: Rursus, quoniam distentio prius, dein contractio, temporis, quo peragantur, aliquod requirunt, ideo quo plus sanguinis, distenturum; dein contractionem suscitaturum; recipiatur, receptum trajiciendum sit, eo tardius distentionem pariter, et contractionem peractum iri, id est contractionis, nam distentionis

conditio datur, magnitudini tarditatem responfuram, manifestum. Quo statuto exemplo, si contractionis ex tribus particulis receptis tempus detur, sitque iii. contractionem, a duabus datam, tertia parte brevior, nempe, ii. ab una ortam, duabus tertiis partibus, scilicet i. futuram, constat. Quod si ita est, pro brevitate contractionis celeritatem fore, clarum est. Hinc, quod in febribus celerrimi pulsus sunt, causa in promptu erit. Et, si ex pulsibus de incitationis magnitudine judicandum est, quo celeriores sint, eo minus incitationis, et hanc praestantis stimuli, subesse colligetur. Pulsuum igitur in febribus celeritas debilitatis purae, non irritationis, seu auctae incitationis, debilitantia remedia postulantis, argumen-

argumentum est. Eandem rem tota humanæ valetudinis, secundæ, adversæ, in morbos utriusque speciei inclinantis, ratio confirmat. Sic in pueris, mulieribus, item utriusque sexûs, omnis ætatis, imbecillis, quam in adultis, viris et robustis; in opportunitate ad asthenicos morbos, quam contraria, aut iusta valetudine; in ipsis iis, quam contrariis, morbis; denique in his proVectis, aut extremis, quam incipientibus, semper celeriores pulsus, pro debilitatis magnitudine, sunt. Quin et senes ipsi, quorum pulsus tardiores sæpe sunt, quam ut huic celeritatis, pro debilitatis ratione, seriei convenire videantur, cuius rei causa hic referenda non est, semper tamen eo celeriores illos, quo debiliores sint, experiuntur.

Pulsuum igitur in febribus, simili modo, ac in omnibus aliis morbis aut habitibus, in debilitate positus, celeritatem debilitas causa, non irritatio, continet. Si quis roget, quo modo factum sit, ut, cum nulla irritatio in febribus sit, eam tamen solam, minime debilitatem, vulgaris medendi ratio respiciat? Causa in promptu est. Non, post exploratam in febribus irritationem, antiphlogistica medendi via inventa est; sed, post hanc exploratam, et phlogisticis morbis recte adhibitam, illa in febribus inventa, ut eandem his curationem adhibendi probabilis causa afferetur. Uno verbo, sola phlogistica morborum natura, sola antiphlogistica curatio, cognita, ad omnes morbos deducta est. Sic
sanguis,

sanguis, ad materiam noxiam eji-
 ciendam, sic ad spissam separandam,
 sic, in mentis obsequium, ad vasa
 exoneranda, in febribus aequè, ac
 phlogisticis malis, ademptus. Quod
 promiscuum curationis genus,
 nihilo meliore ratione, feliciore
 plerumque eventu, aliis medendi
 erroribus cautis, nec debilitatis e-
 tiam intellecta natura, Sydenha-
 mus rectè in phlogisticis, secus in
 aliis, adfectibus amplexus, lentor-
 em et spasnum probaturis tradi-
 dit. Quo, ut materiae morbificae,
 ut spissae, ejiciendae aliqua, quam-
 vis tenuis; ita, spasmi solvendi, aut
 hoc concitari creditae irritationis
 sedandae, nulla causa, causae simu-
 lacrum, simulacri umbra, datur, aut
 semel reputantis fingi animo potest.
 Haec pathologia, et ei accommo-
 data

data sanguinis detractio, crassissimarum errorum damnatorum faecum reliquiae sunt. In doctrina spasmodica, supra purgantia, eopotissimum consilio, nam sic loquuntur, dantur; ut assidua nausea moveatur, haec diaphoresis excite-
tur, spasmus diaphoresi, scilicet, imminuatur. Haec verba sunt. Vere amplissima purgandi ratio instituitur, et alexipharmaca sic materiae morbificae ejiciendae, ut putabant, reducitur, amplificatur. Contra nihil, quo spasmus ullo modo moveri credi aut fingi possit, eam curationem sequitur. Monstra unum casum, quem, ita cutem adficiendo, ut solvere spasmus videretur, nauseae ratio sustulerit. Unam medicinam, unum auxilium, memora, cujus illud manifestum

festum opus sit. An Tartarum emeticum dices? Non potes, non audes. Certum cursum, certam diurnitatem, febribus esse fatendo, tuum illud auxilium nihil agere fateris. Quod pro spasmo habes, nempe, cutis siccitas, et pallor, permanet, donec, aucta morbi vi, fractis prorsus viribus, imminente demum morte, vasorum omnium, quae semper debilitatis magnitudini respondet, aucta ad extremum resolutione, secedente tenui a spissiore sanguinis parte, sudor spissus, ipse integer sanguis omnibus, quibus constat, partibus, corporis undique diffluat. Quo facto, cum febris persistet, saeviat, et extremam magnitudinem nata sit, ita non solutam causam, sed pro ratione auctam, non fateri non potes.

potes. Quam infelix confessio ea est, quae, solum adversus spasimum, quod fingi, et vix, potest, auxilium, minime illum tangere, concedit, et in una re totam suam causam tradit, dedit, prodit. Materiam febrificam, vel omnino morbificam, aut ejici, aut corrigi, posse negas, et recte negas: Nam, praeter adlata (XCIX. C. CI.) supra argumenta, cum illa, toto corpore, per universa vasa, diffundatur; ita minime humoris paullulo, quod quaevis purgationis species auferat, auferri omnis putanda, et non mutari supra demonstrata, est. Sed quorsum igitur eadem medicina, quod illa curandi ratio sola monstravit, uteris? Si levis sudor, mador, quam diaphoresin dicis, illius opus sequitur,

tur, quod aut facere eam, aut tuae menti non respondere, tibi fatendum; nonne haec omni ex parte purgatio, tantumque, est, quantum, si ejus utendae consilium, noxiam materiam auferre, profectum et agnitum, esset. Sed minor est, quia ad justum sudorem non adsurgat. Exiguitatem ejus cum longa mora, utramque cum aegrotantis debilitate, conferas, et nimis magnam videbis. Sed non simplex hic purgatio est. Ita dari medicina, ut citra vomitum subsistat, non potest; eoque levis subinde vomitus permittitur. Qui, plurimos dies subinde recurrens, magna sine purgatio erit. Sed ne hic quidem res stat; aliquid etiam amplius est. Primas vias purgandi et detergendi causa, praeterquam quod

quod plenus initio vomitus semel aut saepius praecipitur, ut pylorum etiam transeat, et alvum moveat, medicina dirigitur. Quod, utut parce, utut caute, perficiatur, diutius quoque permanens, minime parva tandem purgationis summa fiet. Triplex igitur purgatio, morando magna, major sanguinis detractionem excipiendo, in tanta morbi ultro debilitate, porro debilitando et resolvendo etiam major, his omnibus conjunctis rebus ingens sit necesse est. Quam tamen exiguam dicendo, aut te ipsum, aut alios decipis. Si phlogistici morbi, puta, rheumatismi, viginti quatuor horarum spatium vis omnis saepe sudore frangitur, qui ad quatuor educti humoris libras pervenerit; nonne tertia pars leniore purgandi ratione

ne multos dies assidue detra-
 multo major purgatio sine evadet.
 Et, si omnis purgatio debilitando
 agat, quod certa res firmavit, et
 ipse negare nequis, nonne in eo,
 quem morbi vis ad extremam debi-
 litatem sponte redegerit, illa, quam
 remedium fert, debilitas pessimum
 eventum denunciaret? Quod ita esse
 quis ignorare potest? Una alvi per
 salem Glauberianum purgatio phlo-
 gistico morbo solvendo, et podagrae,
 quae indirectae debilitatis esse pos-
 tea demonstrabitur, reducendae,
 par evadit. Quae res, quantum
 ad incitationem deminuendam
 haec purgatio valeat, luculento
 documento monstrat. Quam po-
 tens eadem debilitatis causa sit,
 opus ejus, sanguinis detractioni, in-
 ter diatheseos phlogisticae auxilia,
 M proximum,

proximum, clarissimo indicio firmat. Nec eodem non pertinet, quod alvus sponte liquida imbecillius hominum genus insignit. Eadem omnia de sudore, qui adversus phlogisticos morbos remedium valet, excepto ejus faevientium initiis usu, ubi incitationis magnitudo stimuli, primam illius actionem comitantis, impatiens (XIX.) est, qui imbecillis habitibus haeret, a validioribus abhorret, dicenda. Nec dissimile vomendi opus est. Quod purgationis genus in morbis phlogisticis rarius hoc adhibetur, quod eo satis humoris, quo sanguinis intus copia minuitur, haud facile aufertur, alias aequae profuturum. Ejus, corpus longe lateque debilitandi, et omnia vasa, maxime extrema ubique, resolvendi,

solvendi, vim testatur medicina, dum citra vomitum effectu subsistit, nauseam tantum suscitans, et madorem vel sudorem per totam cutem fundens. Aliis quoque purgationibus similiter imbecillos habitus exercet, et in pura debilitate positorum morborum, qualis podagra, qualis dyspepsia, quin et ipsae febres, pestis ipsa, sunt, praecipua et perpetua symptomata vomitus, nausea, cibi fastidium, quae ex eodem statu pendent, magnitudine adfectus tantum differentia, ut omnes norunt, existunt. Quid tibi nauseanti contingat, respice. Nonne omnes animi, omnes corporis, actiones, sub ingratissimo sensu oppressae, imminutae, tantum non penitus extinctae, videntur, tuque tenui discrimine a mortis, a

nihili statu, distare? Quid sit vita, reputa. Nonne ejus citra morbum, atque etiam in hoc modico, quo validiores actiones omnes sint, eo plus, quo languidiores, eo minus, subesse constat? In secunda undique valetudine, et per totos ad morbos phlogisticos opportunitatis quasi gradus, ab illa usque ad justum morbi adventum, tametsi morbi statum excludas, qui modicus excludendus non est, tam reliquae omnes, quam ventriculi, actiones solidae suo robore stant? Quando jejunus stomachus valenti, aut habitum phlogisticum citra morbum habenti, vomit, nauseat, cibum fastidit, immo non avide hunc desiderat? Quando imbecilli omnes, quales ii sunt, qui asthenicorum morborum periculum adeunt, non aliquo horum

rum

rum adfectuum; et morbis jam impliciti, quando non omnibus fere, adficiuntur? Quid est dyspepsia, quid podagra, nisi in his vitiis maxime positi morbi? Valetne unquam in febribus ventriculus, aut in ullo debilitatis morbo, aequae ac in alio corporis statu? Quod igitur perpetuum debilitatis indicium est, ejus ad robur, quod restituere solum hic consilium est, imitatio conferre nequit. Rursum eam vaforum excernentium resolutionem, in qua omnis purgatio posita est, tecum, sis, perpende. Quis eorum in secunda prorsus valetudine status, nonne densitati et resolutioni vitiosis medius? Quis in omni diathesi phlogistica, magna, mediocri, parva, ab eadem secundae valetudinis tenui linea

ad statum, qui indirecta debilitas ex nimia incitatione est, nisi major, quam in quovis alio statu, incitatio, et huic magnitudine respondens densitas, uno verbo diathesis phlogistica, extrema vascula obtinens (CXIV.)? Quis, contra, in diathesi asthenica, ab ejusdem secundae prorsus valetudinis limite ad extremam debilitatis, sive recte, sive indirectae, morbos, eorundem vasculorum status? Nonne minimae incitationis, quae atonia vulgo dicitur, et huic magnitudine respondentis resolutionis; uno verbo, diathesis asthenica, vasculorum ubique fines occupans? Nonne nausea, et toties accidens vomitus, praeceps alvus, ad sudorem, praecipue sub minimo quoque motu, aut mediocri quovis stimulo,

stimulo, proclivitas, eum statum
 verum declarant? Si, ex omnibus
 extremis vasculis, ad cutem tenden-
 tia sola, et ne haec quidem semper,
 sicca sunt, nonne cordis debilitas
 (CXXI. p. 115. 116. 117.) eam rem
 facile explanat? Et, si non immi-
 nuta, sed aucta, debilitate, iisdem
 dein sudor undique sine graviore
 causa diffluit; nonne crescentes eo-
 rum pro ratione diametri, minor
 usque actio, tenuisque sub hac san-
 guinis a spissiore parte secedens, et,
 qua data porta, effluens, (ibid. p. 120.)
 quae videatur et non est, expedit
 differentiam? Et nonne tua hujus
 manifestae debilitatis imitatio, dum
 nullam, ut fateris, nocentem materi-
 am ejicit, pariter manifestam mor-
 bi debilitatem adauget, et malum
 effectum duplicat? Alvum te fa-
 cilem

cilem fervare, a dura suborienti irritationi occurrere, resolventem ad cutem medicinae vim diffundere, et omne id leni purgatione facere, credis. Si id omne, et purgando, efficias, damnatas ubique nunc, et jure, alexipharmacorum purgationes superas, plus infers detrimenti, nunquam spasmus, qui fictus esse demonstratus est (CIX. p. 127. 128.) moves, et debilitatissimam pro mensura purgationis, auges. Contra, si purgandi effectus, ob debilitatem aut stimuli alicujus, ei fervando necessarii, defectum, non pro purgandi adparatu procedit, et humoris adempti copia minus eo nomine debilitat; dum ex parte tamen haec debilitat, simul perpetua nausea, perpetua excernentium vasculorum resolutio, diu servatae,

vatac, non summopere debilitare, et a morbo suppetentem debilitatem augere, non possunt. Inter purgans, et incitationis vim frangens, opus, quae pestis, quae ira deorum, te tuaque curatione facvior, esse potest? Tibi tuaque curationi purgatrici, profluvium alvi colliquans, sudor colliquans, sanguis undique effluens, pulsus innumerabiles, quos fictae irritationi imputas, fractae penitus vires, et mors certa, debentur. Huic, parem stragem nulla vehemens purgatio, qualis est quam damnas, habilis inferendo est. Ut, ab alexipharmacis, quorum pathologiam simul, et medendi usum, rejicere tamen simulas, talem curationem mutuatus es; illorum purgatrici

cem

cem viam redintegras, et longe peiorem reponis; ita,

CXXII. Quam toto februm cursu adhibes, antiphlogisticam administrationem aliunde sumpisti, et non ex propria doctrina, unde nihil sponte, nihil sibi constans, fuit, deduxisti. Antiphlogisticae, quasi non in maleficium sola sufficeret, curationi in ediam per totum februm cursum adjicis. Quae, ut in phlogisticis morbis recte praecipitur, quia ad noxarum potentissimam, sanguinis in vasis abundantiam, imminuendam, plurimum (XCVII. p. 69.) valet; sic, ob eam causam, febribus exitio (XCVIII. p. 71.) manifesta est. Qua in re, iterum doctrinae spasmodicae addita, velut omnia in suam naturam vertens fermentum,

tum, infelix pathologia phlogistica, oppositam, ceu necessitas clavo trabali, curationem trahens, adscita sibi mentis sapientia comite, recurrit. Validissimis cibus, et aliqua potionis forma, multis consuetudine merax, ad vitam necessaria sunt. Paucorum dierum abstinentia vulgo satis ad necem. Si haec robustos conficit, quo modo non imbecillos, extremoque languore et morti proximo jacentes, multo magis conficiat, et instantem finem adproperet? Sic sensus communis dicitur. Si mentis sapientia cibo, quia non desideratur, interdicit, at alentem materiam liquidam, sic concoctu faciliorem, et vitae sustentandae habilem, dari posse, ratio suadet, experientia firmat: Quae, quia haec, parcissime sumpta,

sumpta, minime satis est, meracem, qua defectus expleatur, potionem insuper, haud paulo largius, praecipiant; hanc unam, ut tantum utriusque detur, quantum accipi nullo incommodo possit, regulam statuentes. Si vere inscitiam Staahlianam, ut videri vis, repudies, qua te ratione, quo usu, defendes? Irritationem etiam times; et, post Sydenhami clypeum, procedere, et proprio morte te defendere, metuens, callidus ac infirmitatis tuae conscius, lates. Sed irritatio tua refutata est (CXXI. p. 117.), et vir illustris in hac parte erravisse, demonstratus. Quo etiam auctore, cum, ut in quibusdam morbis male, sic, in justis febribus, tua usus curatione, ostendi non possit, hic aut non protegeris, aut, protectus

tectus non effugies, utpote cum
 cujusvis tibi errorem pro vero da-
 di nulla sit necessitas. In Syden-
 hamianis desertus, et adversario
 mox tradendus, ad Staahlia-
 castra refugies, et quod nollit ae-
 grotans, quam quod velit, tutius
 esse dices. Sed ne hoc quidem,
 ratione pariter, reque certa, falsum
 compertum (XCIV.), tibi, ad ulti-
 mas redacto angustias, dabitur;
 nec, toto morbi ad judicationem
 usque cursu, id cibi et potionis,
 quod accipi et prodesse possit, quia
 non cupitur, negandum; post ean-
 dem, quia cupitur, dandum, con-
 cedetur (XCVIII. 71. 72.). De-
 nique quorsum sic, tibi impar, ra-
 tiocineris, teque harum, aut illa-
 rum, partium esse, modo quasi fa-
 tearis, modo inficias confidenter

N

cas,

eas, nunc celare te labores, nunc invitus et coactus prodas, semper, quantum fide valere possis, magnificum repertoris titulum tibi vindicans? Etiam si in omnes te species vertas, et, obscuris ambagibus, frigidis verborum, re vacuorum, circuituionibus, pythiadis more, canendo; probationes differendo, nunquam futuras pollicendo; falsa, et, quia memoria lapsa sunt, non deprehensa, jam ante dicta, referendo; aliena pro propriis adrogando; bellulas animi contemplationes, ad omnia naturae, plusque, explicanda, sufficientes, veluti per modestiam, reticendo, incogitantes et ignaros lactes, ludas, decipias, excites, desiderioque aut admiratione, minus accendas, quam accendere nitaris; non tamen in doctrina, quae spasmodica nomine,

nomine, re nihil, est, proprium quicquam probaveris: Contra omnia alicunde, et aliunde alia, surrepta, eoque sibi prorsus inconstantia, quod ipse ignorare non potes, alios quoque detexisse, quo animi adfectu non dicetur, videbis.

CXXIII. Ut aliqua spasmi, qualis exposita et diluta (CXVI.), defensio frigide, impotenter, et quasi vanam fore proviso, tentata est; ita, decimi octavi seculi fine, ubi omnia naturae, omnia veri, ad experimentorum fidem jamdudum revocantur, aequissima trutina perpenduntur, rationum inanium futilitas repellitur, animi praejudicia procul ablegantur, nec acri censurae ipse numinis cultus eripitur; quis, opinionem meram, nulla rationis, nulla veri, vel tenuissima,

nuiffima, umbra commendatam, solidiffimis argumentis, item ipfi tuendae adhibitis, compertam falsam (CXVI.), post vanam omni falsae logicae genere defensionem, pro re vera et certa oblatum iri, crederet? Quod utique, quantumvis fidem superans, factum. Et spasmus, qui, quod distentio necessaria deest (CXV.), quod propriis is argumentis (CXVI.) conciditur, quod contrarius (CXVII. p. 105. 106.) credito ejus effectui status occurrit, quod noto opportunitatis statui (CXVIII.), noto noxarum excitantium, et auxiliorum, operi idem discrepat (CXVIII. p. 107. 108. 109.), quod in eo doctrina traditur, ubi noxae excitantes et remedia, causa et consilium, non solito modo (CXIX. p. 110.) inter se opponuntur,

nuntur, ubi nullum noxarum, nullum remediorum, commune opus; reperitur, contra omnia omnibus diffident (CXIX.), ubi nihil novi; nihil proprii adfertur (CXX.) sed priores errores verbis dissimulantur, re adsciscuntur, et amplificantur; non solum a febribus alienus, sed non omnino, esse (CXVI. ad CXIX.) demonstratus est, abruptim tandem, tanquam res vera, obtruditur. Ecquid verum contra rationem claram, res certas, esse potest? Ecquid Sydenhamus, ecquid generis humani decus Neutonus, dicendo, et non, ille curationibus efficacibus, hic demonstratione clara, fidem invenerunt? An ultimum argumentum, *το αἴτιον ἐστίν*, in rudi humanæ scientiæ statu, maximo in moribus viro male decenter ad-

hibitum, tibi, scilicet, si diis placeat, adhibendum? Quis tu es?

CXXIV. Adeo spasmus verus affectus non est, adeo ejus solvendi causa, quae adhibentur, auxilia, non solvunt, nec ullo modo quicquam ad salutem conferunt; ut, e contrario, singula perniciem, omnia certam, ferant. Difficile morti eripietur febricitans, primum sanguine privatus; difficilius dein etiam purgatione multiplice, longa, continuata, digestus; etiam difficilius, toto morbi cursu fame, negato potionis aliove stimulo necessario, confectus. Quod in aliis, toties, nondum eventu cognito fecisti, id quo certius aliquando tibi fit, non enim levem rem hominum vitam esse, decori saltem reverentia fateberis, ipse de te periculum facias. Sis primum
 quavis

quavis noxa debilitante, ut dolore animi, ut fame, ut consueto vini stimulo subducto, ut sanguinis aut aliorum humorum profusione, immodica venere, a priore morbo relicto languore, exhaustus, sed nondum iusto morbo implicitus. Contagio, ne nihilo melior hic, quam febrilis, status videatur, absit. Dein sic te habens, cubiculo concludaris; mox cubili defigaris; omni cibo, omni potione, praeter aquosam, protinus, tibi et per decem, duodecim dies, aut amplius, interdicas. Demptis initio viii. vel x. sanguinis unciis, per totum illud tempus, sumpta medicina, subinde nauseas, subinde vomas, subinde alvum solvas, semper, nisi omni stimulo, quo vita jacens vel minimum suscitetur, deficiente, fudes, saltem

faltem toto corpore madeas. De-
 nique, si tempus hybernum, frigida
 regio, fit, stragulam vestem leves,
 frigori perpetuo pateas. Postremo,
 vino aut validae potioni quotidie
 adfucto, hujus diluti paullulo aliquis
 labra, tibi, nam nunc demum non
 ipse poteris, tingat. Unus et al-
 ter vir prudens, nam quo medi-
 cinae, qualem excolis, imperitior
 fit, eo, sive testis, sive iudex, magis
 idoneus erit, hoc experimentum
 spectet: Et, ut factorum, curatione
 tali funerum, novissimum tuum
 fit, nuncius is efficiet. Ut certa
 igitur doctrinae spasmodicae per-
 nicies, ad eam evertendam, argu-
 mentum sola sufficit, ita supra ex-
 positorum vim, quae, singula fere
 eodem, multo magis omnia, perti-
 nent,

nent, addita, solidissimo pondere roborat.

CXXV. Et dum eadem, licet efficacior nulla ostendi posset, tamen omnibus, quotquot vitam humanam exercuerunt, pestibus conjunctis fugienda magis est; an, efficaci demum compertae, quam ratio pariter et certus usus probavit, anteponenda videri potest? Cum ficta februm causa, spasmus, ficta curatione, nimio opere antiphlogistica, quas hæc adfert doctrina, conferas.

CXXVI. Spasmus febrilis nihil aliud est, quam diathesis asthenica (XXX.), in cute, quam intus, per caloris indirectam, aut rectam frigoris debilitatem, illuc magis incumbentem, paulo vehementior; (XXXVI. XXXIX. LII.) perspirationem
onem

onem prius, ob cordis et arteriarum cum reliquo corpore communem debilitatem, imminuens; dein hac, alibi et per omnia vasa crescente, horum diametros amplificante, perque earundem inertiam, tenuiorem sanguinis a spiffiore parte secedere finente, cutis excretionem supra modum adaugens.

CXXVII. In hac causa febres adfectus sunt, nullo loco, ampliore, angustiore, extrinsecus, intus, contentus, sed toto corpore diffusus; qualem noxarum excitantium, in totum corpus agentium (XLI. XLII. XLIII.), opere nasci credas. Consilium mēdendi pariter in nullum locum dirigitur, sed ad totum corpus extenditur; (LXXXV. I) scilicet, ut imminuta ubique incitatio augeatur. Quod perficientia, auxilia stimulantia (LXXXV.

(LXXXV. LXXXVI.), ea potissimum sunt, quae imbecillum ventriculum, et crassiora ferendo minus idoneum, non degravent, sed incitabilitatem aequaliter moveant. Quae doctrina reliquae omni, haecenus traditae, et omni ex parte, convenit. Noxae exci-
tantes, causa, consilium, auxilia, omnia hic, eadem, quae reliquorum morborum, in debilitate positorum, sunt. Nec contagiosa materia, corpore pro certo recepta, per morbi cursum retenta, dein vasis excernentibus ubique rejecta, novi quicquam aut in causa, nisi ut morbi formam det, et effectum communium noxarum, nempe, debilitatem, augeat; aut in consilio, nisi, ut temporis, quo ejiciatur, aliquid requirat, eoque perspiratione
ne

ne libera et expedita, quam auxilia communia, nulla propria, praestant, indigeat.

CXXVIII. Quibus rebus, quantum haec cum ab aliis; tum a spasmodica doctrina, differat, haud obscurum esse potest. Illis eadem omnia, quae supra relata sunt (XCIV. ad CIX.) objicienda, huic praeter fusius (CIX. ad CXXVI.) deinde commemorata, hoc insuper vitio vertendum; quod, qui febribus tribuitur, ad alios ejusdem speciei morbos, spasmus, non extenditur, sed suae fere causae propriae singulis adferuntur. Qua in re, quae ex eadem causa, levibus quibusdam nullius momenti proprietatibus exceptis, proficiscuntur, eodem opere mutantur; ea tamen alia esse, contra notas naturae leges,

ges, finguntur. Certe, si aliquot morbos eadem noxae excitantes creant, eadem auxilia tollunt, quod, levibus quibusdam proprietatibus exceptis, verum est; iis eadem quoque causa fit, eadem levi exceptione tenus, necesse est. Hinc, dum spasmodica, et omnis alia doctrina, vero pariter, et sibi ipsis, in omnibus morbis, omnibus singulorum partibus, omnino diffidet, falsas perpetuo species fingit, a naturae simplicitate toto coelo recedit, artis rationes pervertit, curationes transversas agit; ei ex toto contraria haec doctrina, praeter relatam omnes morbos ad duas species redigendi simplicitatem (XXVII. XXX.), huic congruam in medendi ratione ubique servat. Quae non paucis morbis, maxima parte exclusa, nec

O

his,

his, exclusa opportunitate, continetur, sed in omnes, suae utraque speciei, morbos, et respondentes opportunitates, penitus descendit. Sic, quae curatio febrium traditur, eadem omnibus in debilitate positis morbis, semper idiopathicos intellige (LXXVI. LXXVII.), mendo pariter et occurrendo habilis, nullo nisi magnitudinis, quae diatheseos morbosae magnitudini semper accommodanda est, discrimine, convenit. Et, quae idonea peripneumoniae, aut cujuscumque morbi phlogistici, curatio, eadem omnium ejusdem speciei morborum, opportunitatis omnis, eodem magnitudinis discrimine servato, communis est. Ut curatio communis absolvatur;

CXXIX.

CXXIX. Cum imminuta potestatum incitantium opere, procedente aetate, incitabilitas validius usque idem requirat (XIV. XV. XVI. LIV. LVIII.), et, parcius eodem admoto, in debilitatem indirectam ruat; ideo non, ut vulgo fieri solet, si quis plenius et uberius vixerit, eum, jam aetate proVectum, nedum confectum, plethora et vigore nimio laborare, protinus censendum; sed contra, nisi recens hujus causa, quod fieri potest, pateat, indirecta debilitate, eoque magis, si recta debilitantes noxae nimis paulo ante roborantibus successerint, premi judicandum (LVIII.): Et non debilitans seu antiphlogistica curatio, quae rectam, nec nimis phlogistica, quae

O 2 praecipuam

praecipuam causae partem, indirectam debilitatem, eoque morbi vim, auferent, adhibenda, sed media via, quae tonica dici solet, insistenda. Hoc unum praeceptum fere totam morborum secundae speciei curationem, vulgo receptam, totas, ut suo loco demonstrabitur, rationes evertit, et novam prorsus medendi scientiam sufficit.

C A P.

C A P. II.

DE DIATHESI PHLOGISTICA.

CXXX. Corporis statum, quo, ad morbos phlogisticos opportunitas, hifve ipsi continentur, diathesin phlogisticam, (XXX. XXXI.), creantium potestatum (VII. VIII.),

CXXXI. Calor, animalibus et plantis, nascentibus, crescentibus, et vigentibus, item elementorum formae, necessarius, ex summo, cui adjicitur, corpore animato, univcrsum recta, nisi ad extremum
 O 3   nimius,

nimius, stimulat; medocris iuste, major, ut diatheseos phlogisticae plus minusve inferat. Hinc omnes actiones prius augentur, dein partim imminuuntur, partim perturbantur (CIX. p. 90. 91.).

CXXXII. Propterea quod ejusdem actio paulo magis in cute, quam intus, ubi immutabilis fere temperies, intenditur; ideo illic, quam hic, paulo magis stimulat (XXXVI.). Qui stimulus fibrarum ubique muscularium tonum, eoque densitatem (LI. LII.), amplificat. Unde, ut vasorum omnium diametri imminuuntur, ita extremorum ubique, et magis in cute, ubi major causae vis, ex toto saepe delentur. Sed iusta suppressio, ab opportunitate aliena, sola diathesi, ad morbi modum

dum aucta, nascitur, pro spasmo nuper haberi coepta.

CXXXIII. Hinc in rubeola, et clarius in variola, materia irritans retinetur, in omnibus morbis phlogisticis perspiratio supprimitur, incitatio tam in summo, quam toto reliquo, corpore intenditur, et aequae, ac a frigore, inducitur catarthus.

CXXXIV. Frigus(VII.), animalibus, plantis, et elementis inimicum, reliqua corporis, magisque summum, cuius solius temperiem imminuit, recta, et pro magnitudine semper, debilitans, dum citra eam, quae extinguendae vitae sufficiat, magnitudinem subsistit, a quovis, maxime caloris, stimulo exceptum, incitatio crescens sequitur. Quae idem actionem peragit, caloris, adeo necessarium

farium (CXXXI. CXXXII.), stimulum summovendo, sic aliorum omnium summam imminuendo, incitabilitati, quae pro stimuli usque magnitudine decrefcit (XV.), et contra (XVI. XXIII.), abundandi facultatem dando, finitoque suo opere, jamque stimulorum summa restituta, aptius incitatu corpus denique praestando. Qui igitur frigori soli vulgo tribuitur effectus stimulan, is, illius opus debilitans superantibus aut excipientibus, stimulis tribuendus. Hinc, in regionibus frigidis, defensi veste, domo, igne, motu suo, corporis animati vigor. Hinc, nunquam solum, sed concurrentibus aut succedentibus, quae nimio stimulo incitant, potestatis, diathesis phlogistica, actiones nimis augens, dein aliquas

aliquas imminuens aut perturbans.

CXXXV. Ut eodem, quo inanimem materiam, modo frigus corpus animatum adstringere quoque potest, ita hæc adstrictio, quia frigoris id, quod eam efficiendo par fit, paulo diutius haud toleratur, morando invalescere, postve causam persistere, nequit. Cohibita in phlogisticis malis perspiratio, et hanc comitantia, a spasmo aut frigore, adstringendo agente, esse vulgo credita, nihil aliud sunt, quam aucta in cute (CXXXII.), communis diathesis, caloris et aliarum potestatum incitantium (VII. VIII. LXXXVI.) stimulo validius, ob causam relatam (XXXVI. L.LII. CXXXII. post frigus agente. CXXXVI.

CXXXVI. Debilitans frigoris effectus ita humore augetur, ut saepe noxae sit, semper esse, nisi accurate et mature ei occurratur, minuetur. Sed in diathesi phlogistica, succedentium stimulorum effectum (CXXXV.) augendo, in contraria, debilitare perstando, nocet.

CXXXVII. Ex victus partibus (VII.) solus cibus, stimulare nimis periclitans, caro est, et ex hac parata materia, largius assumpta. Salsa nimis durataque, maxime ubi jam corrumpi coepit, excipienda. Hic stimulus, ut ad totum corpus pertinet, eo diffusibilis vocandus, ita ventriculum paulo magis, reliquarum partium pare quavis, adficit (XXXVI.)

CXXXVIII.

CXXXVIII. Eodem condimenta pertinent; quorum aliquid, ob stimuli vehementiam, exiguum perquam sufficit.

CXXXIX. Potio spirituosa vel vinosa, in qua semper alkohol diluitur, cibo condito citius et brevius, et pro alkoholis copia, stimulat.

CXL. Hae omnes victus partes (XXXIV. XLI.) ut diffusibilem, ita rectum, stimulum possident. Rectus dicendus, quod in incitabilitatem, cui incumbit, partis protinus dirigitur (XLII.). Eundem, saltem qua cibum respicit, adjuvat alius, ex fibrarum muscularium distentione modica pendens, ideo indirectus nominandus. Hunc carnae materiae, et ex plantis sumptae,

sumptae, cujus rectus stimulus imbecillus est, sola moles praebet.

CXLI. Stimulo porro est, a carnea materia ortus, chylus et sanguis, bonus, abundans. Hoc incitatio ubique, et prae reliquis locis paribus, in vasis sanguiferis, eo magis, quo is abundantior sit, intenditur (XXXIV.). Genus sanguinis nihil, saltem ut causa, et sola abundantia valet. Quae, musculares vasorum fibras distendendo, constante impetu agit. Pervulgata plethora soli diathesi phlogisticae convenit, et hujus magnitudini respondet.

CXLII. Idem hic effectus (CXLI.), velocitate sanguinis, eoque illo corporis, quem ipse musculus peragunt, motu, sanguinem, compressis venis, celerius ad cor reducente, crescit?

CXLIII.

CXLIII. Nihil hoc stimulo (CXLII.) ad diathesin phlogisticam et morbos, in hac positos, concitandos, efficacius. Qui tanto magis ingravescent, quanto abundantior sanguis sit, et rapidiore impetu percitetur. Hoc omnia istorum morborum signa, maximeque arteriarum pulsus, hoc sanguinis detractio, alvi purgatio, et inedia, ad salutem adeo efficacia, et in contrariae notae morbis manifeste nocentia, declarant.

CXLIV. Secreti a sanguine humores, et alius aliter, sua vascula distendendo, etiam stimulare intelliguntur. Ad quam rem lac et semen, suis utrumque vasis abundans, item humor perspirabilis, maxime valent. Instrumenti fecernentis commotio per incitabilitatem,

tatem, quae una et indivisa ubique subest (XXXIV. XXXV.), facile toto corpore diffusa, quoties iusto major est, conjunctis aliis nimis incitantibus potestatibus, diathesi phlogisticae accendendae est.

CXLV. Cogitatio (VIII.), in cerebrum, cui recta admovetur, magis, minus in reliquarum partium quamque, agens, incitationem toto corpore intendit. Eiusdem contentio, sive magna semel incidens, sive minor, saepius iterata, vel in consuetudinem deducta, sola noxae alicui, cum aliis potestatibus incitantibus, stimuli quoque magnitudine nocentibus, conjuncta, majori esse, et diathesi phlogisticae faciendae par evadere, potest. Id cogitationis, quod incitabilitatem consumat, utpote
quod

quod potestas eventu debilitans fit, hoc loci excipitur.

CXLVI. Affectuum animi vehementia, puta, irarum moles, dolor acerbus, moderaminis expers gaudium, quae eo magnitudinis non procedunt, qua incitabilitatem exhauriant (XIX. XX), eodem pertinet, quo cogitatio, eademque rationes recipit.

CXLVII. Quid de aëre (VII.) censendum, exclusa temperie, fit, postea dicetur, cum ad proprias quasdam noxas, contagiones (XVII. β . LXVII. LXVIII.) perventum fuerit.

CXLVIII. Ex harum omnium potestatum (CXXX. ad CXLVII.) raro separato, semper fere conjuncto opere, diathesis phlogistica, sive in opportunitate subsistens, sive ad morbofi status modum assurgens,

nec ab ulla corpori insita vi (V.) subnascitur.

CXLIX. Ad eandem creandam inflammatio partis nihil in non opportunis eo valet ; quod haec sine diathesi saepe incidit ; quod in morbis, quibus semper fere inflammatio adhaeret, ea diathesin perpetuo, pyrexiam ipsam plerumque, sequitur, et hanc nunquam praecedit ; quod, quorum morborum pyrexia ab inflammatione partis pendet, eos sola hujus solutio solvit, et diathesin phlogisticam certo tollentia nihil fere agunt ; quod, sicubi partis inflammatio morbum phlogisticum facere videatur, eadem in aliis habitibus, aut eodem alias, manifeste alium procreat, quo clarius, eventum a diathesi dirigi, non hanc inflammatione nasci,

ci, scias; quod in quibusdam casibus, ubi morbi phlogistici simulacrum quodam adparet, inflammatio, quae pro causa vulgo habetur, ipsa diversi mali symptomata est; postremo, quod nascentis inflammatione morbi opinio opportunitatem in eum non necessariam falso ponit (LXXV. LXXVI.)

CL. Stimuli, acria et compressio, in partem agentia et hanc vitiantia, potestatibus, diathesin phlogisticam creantibus, non annumeranda. Nam, si in hanc diathesin incidant, ea morbum concitat, si non, is non phlogisticus adfectus, sed hujus simulacrum, est, causa, signis, et curatione discrepans. Nec eorundem alia in hujusmodi morbis habenda ratio est, quam, ut, casu conjuncta, nocere,

et, quantum fieri possit, amovenda esse, intelligantur. Sed nunquam eorum effectus cum incitationis, morbos phlogisticos facientis, effectibus, quod vulgo tamen fit, confundendi. Quorum compressio alio etiam nomine rejicienda, quia diversi morbi, sive communis, sive localis, symptoma est, et in omni pariter, et nulla, diathesi valet.

CLI. Sic exortae (CXXX. ad CXLVII.) diatheseos phlogisticae causa est, ex potestatum (CXXX. ad CXLVII.) relatarum opere, major justo ubique corporis vivi incitatio, omnes actiones prius augens, dein aliquas perturbans, alias, sed nunquam, quamdiu libet, debilitando minuens. Eadem igitur omnium

omnium morborum phlogisticorum,
et praeterea nulla, origo.

CLII. Ante perturbationem
(CLI.), quae, nisi post justum
morbi adventum, nunquam, ac-
tum quoque tantum in graviore
ejus impetu, accidit, sensus omnes
acutiores, motus voluntati pari-
ter, et non, obtemperantes, validi-
ores, ingenii acumen, majus sensi-
bilitatis et adfectuum vis, cernun-
tur. Cor et arteriae vigere harum
pulsibus, extrema in summo cor-
pore vascula calore, muscoli omnes
robore, secretiones internae lactis,
feminis copia, instrumenta dige-
rentia cibi desiderio, digestionem,
corporis vigore, et manifesta san-
guinis abundantia, declarantur.
Quantum mentis et adfectuum fa-
cultates augeantur, earum in hac
diathesi,

diathesi, in prospera valetudine, in secunda morborum specie, et ad hanc opportunitate, comparatio docebit. Sic augentur prius (CLI.) actiones.

CLIII. Quarum perturbatio, quamdiu nimia incitatio subest, ne in morbi quidem statu ita adparet, ut nimii vigoris indicia non clare cernas (CLI.).

CLIV. Conditio perturbans est nimia, ad extremum diathesis seu nimia toto corpore incitatio qua fit, ut, procedente morbo, multa indirectae debilitatis (XIX. XX.) signa, quae aliis loci sunt, prodeant; item nimia eadem partem, vitae necessariam, aut summopere sensibilem, premens; quae cum reliqui corporis incitatione, non haec cum ea, necessario conjungitur. Debili-

tans

tans conditio est diatheseos vis (XXVII. CXXX. CLI.), perspirationem cohibendo, horrorem, languorem, et lassitudinem pariens, et ventriculi actionem, fibras ejus musculares, nimis incitando, imminuens, aut aliter nocens, ut fusius suo loco dicetur.

CLV. Quoniam hi effectus (CLI. ad CLIV.) ab incitatione (XXVII. CXXX. CLI. CLIV.) nimia proficiuntur, et debilitantibus auxiliis tolluntur; inde eos non debilitas, sed incitatio major, quam quae justis actionibus faciendis idonea sit, causa continere intelligitur.

CLVI. Potestates incitantes toto incitationem corpore creant augentque, propterea quod una toto et indivisa incitabilitas (XXXIV.) est, et, ubi vis adfecta, ubique adficitur (XLI.

(XLI.XLII.).Rurfus unam aliquam, quam reliquarum parem quamvis, partem (XXXVI. XXXVII.) magis movent, quod ei recta, et alii alia, incumbunt (XXXVIII.).

CLVII. Eaedem actionum vim quatenus non imminuunt, id faciunt, quod recta nimisque stimulant, nec stimulum ad id magnitudinis perferunt, quod indirecta noxa debilitans (XV. XIX. XX. LIII.) evadat. Nonnullas, ut muscutorum, ut cerebri, et ventriculi pro tempore, actiones hoc imminuunt, quod, ad has recte perficiendas, vis stimulatix immodica minus idonea est. Qua deficiente (XLV.) illud fieri cave credas, et a dyspepticis symptomatis, longis, e debilitante origine manifestis, cum ejusdem notae

tae concursu conjunctis, atque stimulative opere tollendis, distingue.

CLVIII. Incitatio, cerebrum aut pulmones urgens, et eorum perturbans actiones, propterea fit, quod exquisitior illic distendentis sanguinis stimulus, et ibidem, quam alibi, majori fere incitabilitati occurrens (XXXVIII.), utriusque effectum (XIII. XIV.), incitationem, altius quoque tollit, instrumentis nocet, et ad eum partis statum, ubi incitabilitas in eo est, ut ex toto exhauriatur (XIX.), prope accedit.

CLIX. Horrorem et frigoris sensum cohibita perspiratio, hanc diathesis phlogistica, in cutis vasis exquisitior (CXXXII. ad CXXXVII.), faciunt. Exquisitior hic, quam intus, diathesis eo est, quod aut
 lius

lius nimii caloris hic, quo recta admovetur, quam intus, aliquanto validius (XXXVI. CXXXII.) opus est, aut, frigore praecedente, et incitabilitatem augeri finente, etiam in majus attollitur. Quod neque spafmo, neque frigori adstringenti, tribuendum, docent eadem potestates nimis incitantes, quae reliqua, haec quoque, symptomata facientes; et eadem, quae reliquam morbofi status partem, etiam hanc tollentia, remedia.

CLX. Debilitatis signa diathefeos in justis morbis phlogifticis vehementiam fequuntur, quia incitationis, non ad extremum tantae, ut protinus eventu debilitet, mora eodem pertinet, eundem effectum trahit.

CXLI.

CLXI. Quod quia, intra
 opportunitatis fines, et in leviori-
 bus ejusdem notae morbis, non ac-
 cidit, inde, quare in his debilitatis
 signa minus conspicua sint, addif-
 citur.

CLXII. Gravius partem urgens
 incitatio, ejus saepe, ut instrumen-
 ti, formam aut texturam mutat.

CLXIII. Eadem (CLXII.),
 ob magnitudinem extremam, in
 imminutam aut nullam eventu
 transiens, parti etiam, ut instru-
 mento, sed aliter nocet. Utram-
 que rem inflammationis fines, il-
 lam suppuratio, hanc effusio, gan-
 graena, et inflammatio longa, il-
 lustrant. Haec vitia localia, ex
 idiopathicis morbis phlogisticis na-
 ta, medico prohibenda, aut, hoc

Q

non

non factò, quantum potuerit, mendenda.

CLXIV. Comitans aut consequens quosdam morbos phlogisticos inflammatio exterius plerumque corpus adfectat, quia calor, recta stimulans, aut frigus, incitabilitatem crescere sinens, et sic caloris et aliorum stimulorum effectum augens, illuc potissimum incumbunt, et, perspirationem supprimendo, in vicinia diathesin phlogisticam attollunt. Nam

CLXV. Inflammatio hic nihil aliud est, quam partis inflammatae, cum reliquo corpore communis, status auctus. Quam ut auctior in quodam, quam pari alio loco, incitatio, facit, ita, ante morbum, cujus pars vel symptoma inflammatio est, ejusdem loci, quam
 cujusvis

cujusvis aliûs, incitatio pro ratione major intelligitur (XXXVIII.).

CLXVI. Effusio, quandoque morbos phlogisticos sequens, sanguinea aut serosa est, et a vasorum partis incitatione extrema, incitabilitatem ibidem exhauriente, ideo ipsa desinente, et sic fibras musculares, ut firma simplicia, relaxari, vasorumque diametros ampliari, finente (XIX. L. LI. LII.), pendet. Hinc humorum sine vi a tergo profusio.

CLXVII. Idem in gangraena, et ex eadem causa, incitationis in parte finis, cum simili fibrarum resolutione, intra pariter et extra vasa laborantia humores quiescere, stagnare, corrumpi sinens, in texturam deletam et mortem partis definit.

Q₂ CLXVIII.

CLXVIII. Inflammationem longam facit vasculorum, sub acuta laborantium, distentio, minus ipsa relaxans, quam ut inde effusio aut gangraena fiat, sed ita tamen, ut sanguinis solito plus ex levissima quaque causa, puta, calore aut vasorum motu auctis, recipiant, receptum obtineant, et satis longum adfectum trahant.

CLXIX. Ut ii (CLXVI. CLXVII. CLXVIII.) morbos phlogisticos causae continentis effectus, seu fines, eo quidem, quod illorum morborum occasione incidunt, hic erant memorandi; sic eorum a phlogistica doctrina aliena explicatio ad alium locum pertinet. Qua hic paucis tradita, usui, magis quam ordini, consultum.

CLXX.

CLXX. Quanquam musculares vasorum fibrae tanto validius contrahuntur, et suas imminuunt diametros, quanto a perfluente sanguine magis distenduntur, et inde phlogistica tam reliquorum omnium vasorum, quam inflammatorum, diathesis haud dubie aliquando est (LII. CXLI. CXLII.); tamen firmiter simplicium, sive illae ipsae fibrae, sive aliae, incitabilitatis prorsus expertes, ejusmodi esse judicentur, ad eum firmandum effectum, fulcro opus est. Quod in omni fere diathesi phlogistica, sive minore sive majore, sive morborum periculum, sive hos ipsos faciente, praeter unam morborum proprietatem, saltem his magis, suppetit.

CLXXI. Haec (CLXX.) ea est, in qua, dum omnia, diathe-

fin phlogisticam praestantia, alias conveniunt, firmiter simplicium moles, aut particularum cohaesio, aliquantum deficit. Hinc, dum sanguis, ut in reliquis hujus speciei morbis, abundat, abundans distendit, distendendo stimulat, eoque stimulo musculares vasorum fibrae pro rata parte contrahuntur, aliquantum tamen hae, simplicibus firmis minus suffultae, cedunt distentioni. Hoc posse esse, rupta toties proxime cor aorta, firmiter in acutis haemorrhagiis, quas haec observatio respicit, nota tenuitas, et obstinata multorum, alioquin validorum, macies declarant; ita esse, eadem haemorrhagicorum facies, et curatio quantum propria est, evincunt.

CLXXII.

CLXXII. In hac proprietate idem vaforum partis, ac reliquorum omnium, status, nisi quod quaedam exigua, et a vicinis partibus minus firmata, rumpuntur aut dilatantur.

CLXXIII. Phlogoses in cute exanthematicas facit contagiosa materia, illic collecta, et stagnando acris facta. Quae igitur symptomaticae.

CLXXIV. Typhi propria confertam eruptionem sequentia, diathesi phlogistica ad extremum nimia, jamque eventu debilitante, nascuntur.

CLXXV. Ut causa, diathesin phlogisticam continens, ea est, quae supra (CXLVIII. CLI.) exposita; ita medendi consilium, inde trahendum, est nimiam ubique corporis incitationem usque
imminuere,

imminuere, dum ad id, quod secundam valetudinem causa continet, descendat (LXXXV.).

CLXXVI. Id praestantia auxilia sunt potestates, quae, nimis stimulando, diathesin hanc creant (CXXX. ad CXLVII.), eo tenui et deducto stimulo, quo incitationis, quam secunda valetudo requirit, minus dent, seu debilitent, agentes (LXXXVI.) Itaque, ut eadem potestates, nimio stimulo nocentes, stimulantia dictae sunt; sic deficiente juvantes, debilitantia dicendae, nulla enim sedat (XVII.).

CLXXVII. Ea temperies, quae calor nominatur, hic omnino vitanda, quia solum ejus, quod debilitat, nempe, nimium ad extremum, ad id magnitudinis perducitur, quo debilitet, sine noxae aut pernicii

niciei ex nimio stimulo periculo, non potest (XIX.).

CLXXVIII. Ubi vero diathesis, et hanc continens incitatio aucta, paulo lenior in justo morbi statu est, eo caloris, quod sudorem vel tepidum pedum balneum comitatur, non interdicendum; quia plus aliquando commodi in illo humoris jactura, in hoc gratus sensus, promittunt, quam incommodi calor modicus minatur.

CLXXIX. Ante omnia post frigus paulo intensius calor fugiendus, quod ejus, incitabilitate frigore aucta, validius opus evenit; hoc magis metuendum, quo magis alii eodem tempore instare stimuli solent.

CLXXX. Temperies hic operosa frigida est, quod nullus paulo major

major calor excipiat. Corrigen-
 dus igitur is in medendi usu error,
 quo frigus, stimulo, diatthesi
 phlogisticae nocere creditur; idem-
 que non tam magnitudine debili-
 tante, quam vitato post ejus opus
 caloris stimulo, variolae prodesse
 intelligendum. Idem, eadem cau-
 tione adhibita, efficacissimum ca-
 tarrhi, quem calor aut solus, aut
 frigori succedens, aut cum eo al-
 ternans, et alii stimuli faciunt, sive
 solum, seu cum aliis rebus debili-
 tantibus conjunctum, auxilium
 nuper repertum.

CLXXXI. Unde, et quia pile-
 um, ex terra recens effossa confec-
 tum, in phrenitide profuit; idque
 frigoris, quod gelu et nivem facit,
 nudo corpori admotum, synocham
 cum delirio sustulit; adeoque idem
 adversus

adversus variolam valet; ob has causas in totum opportunitatis, totum morborum, ex diathesi phlogistica pendentium, orbem usus ejus proferendus.

CLXXXII. Nullam noxam ab adstringente frigoris potestate credita, in diathesi phlogistica, esse, argumento est maxima ejus in variola, summo corpori incumbens, vis, eo liberiores perspirationem fervans (CXXXIII. CXXXV.), quo major ipsa sit.

CLXXXIII. Quo certius diathesi phlogisticae, adhuc morbos facere tantum periclitanti, moderis, carne et confectis inde ciborum formis parcendum, ex plantarum genere paratis liberius utendum. Eandem diathesin, ad morbi modum auctam, carneae materiae,
maxime

materiae moli finis statuendus
(CLXXXIII.).

CLXXXVII. Ad stimulum,
quem longe lateque chyli et fan-
guinis abundantia corpori recta
admovet, imminuendum, haec, u-
bi maxima est, inedia, sanguinis
detractio, et alvi purgatione,
tollenda: Ubi modica magis in
morbis est, supra (CLXXXVII. ad
CLXXXVII.) praecepta, minorem
diathesin spectantia, servanda;
scilicet, alvi subinde purgatione,
cibo parciore standum, sanguis,
non demendus; et, si qua pau-
lo plenior cibus erit, per exercita-
tionem lenem et frequentem per-
spirationi consulendum.

CLXXXVIII. Haec eadem
(CLXXXVIII.) nimiae sanguinis,
quantum ab abundantia pendet,
R   velocitati

velocitati medebuntur. Quam a motu corporis vehementiore (CXLII.) pendentem, in diathesi minore, opportunos morbis faciente, hisve implicante, exercitatio par-cior, quietis plus, et aliorum stimu-lorum minus, imminuent. In maxima, quae graves morbos cau-sa continet, diathesi ad tardandum sanguinem omnium potestatum incitantium stimulus accurate ca-vendus, sanguis profundendus. Quietem vero, quae, vel invitis ae-gris, necessario servatur, praecipere supervacuum.

CLXXXIX. Quem stimulum secretorum humorum in ductibus excernentibus abundantia disten-dendo praebet, hanc creantia sub-lata tollunt. Sit igitur frequen-tior concubitus, auferatur lac, ci-bus

bus minus alens fumatur, reducatur, soluta phlogistica in summo corpore diathesi, perspiratio (CXLIV.).

CXC. Conveniens ejus, quem cogitatio, sive vehemens, sive assidua, fert, stimuli remedium cogitationis remissio, eave contentio, sive magnitudo, sive frequentia spectetur, quae, incitabilitatem consumendo, eventu demum debilitet. Quod praeceptum, ut opportunitati convenit, ita exorto morbo, maxime vehementiore, parum tutum omittendum; quia nullus ad fructum ejus, nisi per mediam illam stimuli magnitudinem, quae, nimiam jam ante incitationem augendo, noceret, aditus esse potest.

CXCI. Ad minori in opportunitate diathesi medendum, et mor-

bo occurrendum, adfectuum con-
suetudo vitanda; ad morbum tol-
lendum, primus quisque impetus
prohibendus. Eorundem extremus,
eventu debilitans effectus, propter
medium nimis incitandi pericu-
lum, nullo modo quaerendus
(CXLVI.).

CXCII. Hae potestates, eadem
genere, quae diathesin phlogisticam
facientes (CLXXVI. ad CXCII.),
magnitudine tantum differentes,
et hac prorsus oppositae, rarius et
minus prospere singulae, saepius et
secundiore eventu plures, omnes
optime, ubi magna ope opus est,
conjunctae, diathesin eandem sol-
vunt.

CXCIII. Ut potentissima om-
nium sanguinis detractio est, quip-
pe quae tanto validiorem, quanto
latius

latius corpori recta admotum, stimulum penitus auferat; ita, quoties diathesis maxime viget, fusius utenda, et nunquam in opportunitate; parcius aut non omnino in lenioribus morbis periclitanda, aliisque auxiliis posthabenda.

CXCIV. Cui proximum momentum frigus, cauto post ejus opus calore et aliis stimulis, in curatione sibi vindicat. Semper nocet calor, magis post frigus, maxime, etiam cum aliis stimulis nimis conjunctus. Semper prodest et pro magnitudine sua frigus, si alienus stimulus ejus operi mixtus aut succedens, idque superans, calide evitetur.

CXCV. Tertium ab his (CXCIII. CXCIV.) alvi purgatio dignitatis locum occupat: Quae diathesin

R 3

phlo-

phlogisticam potenter solvit; eoque sanguinis profundendi, saepius vero creditae, necessitati, cum magno commodo, superfedet. Eadem sola ad salutem saepe fatis.

CXCVI. Cum omnibus his una victui, cujus stimulus accipiendo ab iis fructui obstat, pro diatheseos modo parcendum. Quod opportunitati semper, saepe morbis, iis, scilicet, quos minor, aut vitae lenior, diathesis continet, solvendis solum habile est.

CXCVII. Cum omnibus etiam, in morbis quies, in opportunitate motus moderantia, conjungenda.

CXCVIII. Pessimus vulgi medicus est, quod uni alicui illorum auxiliorum nimis insistit, reliqua omnia omittit, aut incuriosius praecipit. Soli sanguinis, ne in
peripneu-

peripneumonia quidem, detractiōni credendum, sed omnia reliqua, simul aut serie, in orbem adhibenda. Uno verbo,

CXCIX. Ut potestates, morborum periculum vel ipsos facientes, alia in aliam partem, paulo gravius incumbunt (XXXVIII.), eaque pars plerumque est, quam quaeque recta adficit; ita auxilia quoque, aliud aliò, dirigenda, quo certius communis effectus univēsum corpus attingat, incitabilitatem aequalius ubique moveat (XLIV. LXXXIX. CX.). Oppugnant Hispani columnas Herculeas, eo incertiore potiundae arcis spe, quo angustior ad progrediendum aditus sit; plus valituri, si pluribus simul, aut omnibus circumcirca, locis, quatiendi impetu muros, et passim subruendi,

subruendi, multitudini fieret potestas.

CC. Actiones perturbatae, vel non debilitante causa deminutae (CLIV. CLV.), communem curationem (CLXXV. CLXXVI.) et nullam aliam, requirunt.

CCI. Debilitatis signis, diathefos vehementiam, progrediente morbo, fequentibus (CLX.), et mortem indirecta debilitate minitantibus, auxiliis mature adlatis, occurrendum.

CCII. Eadem matura curatio ad fuppurationem, effufionem, et gangraenam, quae, ex nimia ad extremum incitatione, in indirectam debilitatem tranfeunte, nafcuntur, prohibendas pertinet (CLXIII. ad CLXIX.).

CCIII.

CCIII. Longa inflammatio, acutam consequens, quoniam adfectus localis est, nam communis ad alium locum pertinet, e fibrarum vasorum resolutione et atonia pendens, has firmantibus et incitantibus, si qua sunt, curanda. Quam opem frigus, actione prius explicata, et hic ita partem, ut alibi totum corpus, adficiendo, non adstrictione, quae aut deest, aut causae nequit superesse, praestat. Adstrictionis opinio notione falsa frigoris nititur. Quod calor minor est, eoque in simplicem, ut hic, materiam, ita ut calor, sed minus, agit. Si calor igitur relaxat, relaxet quoque, sed minus, frigus necesse est. Quo quidem modo, agens hoc in casu prodest. Sed aucta incitatio, ejus opus hic,
 ut

ut alibi, sequens, auctae aliorum stimulorum potentiae tribuenda.

CCIV. Ne sic densans frigoris effectus pereat, nimia post, eoque relaxans, caloris vis cavenda, hujusque tantulum, quantum magis, quam absque praecedente frigore, incitet, adhibendum. Post frigus igitur modicus calor convenit, nimius malum, eventu debilitans, auget.

CCV. Adstringendi consilio acidi dilutioris, ut aceti validi, periculum faciendum.

CCVI. Ut inflammatio acuta in longam (CLXVIII.), ita tota diathesis phlogistica in asthenicam, verti potest. Cujus casus pathologia simul et curatio ad asthenicorum morborum speciem releganda. Sed roborandi totum corpus

pus

pus confilium, partis resolutione et atonia inflammationi obnoxiae, ab hac defendendae causa, ad hunc locum pertinet.

CCVII. Quae de inflammationis longae curatione praecepta sunt, ea ad profluvii sanguinei, acutas, quae saepius repetiverint, haemorrhagias consequi soliti, curationem transferri possunt. Praeterque ea etiam

CCVIII. Curandum, ut corpus sic reponatur, quo parcius sanguis, in partis imbecille vasa fatigata et relaxata, pondere inclinatus defluat.

CCIX. Ad omnis profluvii, quo tempore immineat, ut graviore corporis motu, eoque exercitatione, magisque labore, abstineatur, et, vel

ex

ex toto quies, vel tantummodo gestatio, colantur, rationem pertinet.

CCX. Si cum stimulorum aut acrium, partem aliquam interiorem vulnerantium, rodentium, effectu, pyrexia diathesis phlogistica forte jungatur, consimile medendi consilium succurrit. Qua in re, adgredi se diathesin, non localis morbi effectum movere, pro certo medicus habeat.

CCXI. Si haec et omnis diathesis absit, et idem casus secunda usum valetudine (CCX.) prehenderit, quoniam tumultuaria, gravi partis, acute sentientis, stimulo, concitata, pyrexia pro tempore phlogisticam quodam tenus refert, ita eadem curandi via quodam tenus quoque ingrediendum. Sed, solo partis adfectu, vel ejus
 symptomate

fymptomate inflammatione, sublatis, salutem reducendam, teque hac agendi ratione effectum morbi, non causam tangere, lenire, non mederi, et caput rei intactum naturae operi relinquere, intelligas.

S

C A P.

C A P. III.

S P E C I E S P R I O R,

S E U

M O R B I P H L O G I S T I C I.

CCXII. Omnibus morbis phlogisticis, omni speciei priori (XXVII. XXX. CXLVIII. CLI.), perpetuo communis est aucta ubique incitatio, in opportunitate auctis animi et corporis actionibus manifesta, in morbo aliis auctis, aliis perturbatis,

batis, aliis imminutis perfpicua; ita ut hae ab excitantibus illas noxis effe, in caufa confiftere (CLI.), facile percipiantur. Quo communi quafi vinculo ut hujus fpeciei morbi fic inter fe copulantur; ita

CCXIII. Quaedam funt, quibus, alii ab aliis, diftinguantur. His in quatuor proprietates diducuntur. Quarum prima morbos cum exterioris loci inflammatione, vel ad hanc vicino ftatu; altera eos, quos fanguinis percitati profluvium comitatur; tertia poft contagionem incidentes; noviffima nimiae vaforum actionis expertes comprehendit. Primi phlegmafiae, alteri haemorrhagiae, tertii exanthemata phlogiftica, quarti apyrexiae phlogifticae, nuncupandi: Omnes eo-

dem, quo enumerati sunt, ordine pertractandi.

HISTORIA PHLEGMA- SIARUM.

CCXIV. Phlegmasiis cum haemorrhagiis et exanthematis phlogisticis communia sunt, post diathesin phlogisticam, quanta in opportunitate esse solet, horror, frigoris sensus, languor, quasi lassitudo, pulsuum frequentia, initio et leni morbo modica, eorundum robur et durities, cutis siccitas, excretionum alibi retentio, urinae rubedo, calor magnus, saepe fitis.

CCXV. Iphis propria, loci exterioris inflammatio, vel huic adfinis adfectus,

adfectus, communi hunc plerumque praecedente, nunquam sequente: Qui, quo commodius a febribus distinguatur, pyrexia nominandus.

CCXVI. Horum omnium ex supra tradita doctrina sponte fuit explicatio. Diathesis phlogistica eo, quo fufius dictum (CXLVIII.), modo, et ab iisdem potestatibus concitata, (CXXX. ad CXLVII.) praecedit. Pulsuum notae nunquam ad loci (CXLIX. CL.) adfectum quemvis referendae, semper a sanguinis abundantia, distendendo stimulante, (CXLI.) esse demonstratae.

CCXVII. Eorundem hic modica (CCXVI.) frequentia est, quia, dum aliquam stimulus excitat, ei finem copia percitanda statuit.

Quam ea celeritate, qua penuriam, trajici non posse, manifestum. Pulsuum robur incitationis in motricibus vasorum fibris, quae tonus vulgo dicitur, et harum, tanquam simplicium, densitatis, (XLVII. L. p. 122. 123. 124.) magnitudo facit. Durities nihil aliud est, quam valida quaeque contractio aliquam moram permanens, multum sanguinis arcte amplectens, et sic funem quasi tensum referens.

. CCXVIII. Hunc (CCXVII.) exactum arteriarum statum esse, ciborum copia ante oportunitatis tempore desiderata, sumpta, eadem et reliquae hanc facientes potestates, (CXXX. ad CXLVII.) solito magis ubique incitantes, eoque, inter alios effectus, digerentes vires augentes, et, cum aliis debilitantibus

bus

bus auxiliis, attenuantia morbis occurrentia et medentia, confirmant. Quem cum contrario statu, quod hactenus perpetuo factum, confudisse, gravissimus error, ut rationes pariter et curationes transversas egit, ita in claro monumento posuisse, non frugiferum esse non potest. Haec in praesentia suffecerint, quae porro ad tanti momenti rem pertinent, postea suo loco tradendis.

CCXIX. Horror et frigoris sensus (CCXIV.) a ficcitate cutis causa pendent. Languor et quasi lassitudo majorem cerebri et musculorum fibrarum, incitationem, quam ut ab incitabilitate, certis finibus contenta (XIX. XLVII.), recte perferatur, indicant. Igitur, sunt stimulante, non debilitante,
 causa

causa, actiones (CLIV. CLV.) imminutae.

CCXX. Cutis ficcitatem facit magna fibrarum, extrema vascula cingentium, incitatio et densitas (CXXXII. CLI. CLIV. CLVII.), diametros usque eo, ut caecus vapor perspirabilis his recipi, receptus trajici, nequeat, imminuens. Qui status non spasmus, non frigoris adstrictio (CXXXIV.), sed diathesis phlogistica, est, incute, quam alibi, paulo major, quia caloris stimulans, maxime post frigus admotum, vis, aliàs potenter phlogisticos morbos noxa excitans, huic, quam interioribus partibus, validius incumbit, et stimulantis operis summam intendit.

CCXXI.

CCXXI. Eadem excretionum aliarum pro tempore retentaram fere causa, nisi quod caloris opus. relatum ab explicatione alienum est; et inde minor diathesis excernentia intus vascula adficit. Quae ob hanc causam, et, quia natura ampliora sunt, maturias in his morbis, quam cutis foramina, referantur.

CCXXII. Urina rubet, quia vascula, illam secernentia, obtinens communis diathesis secretioni obstat. Hinc secernendus humor vascula distendere, rumpere, fibrae motrices, contrahendo se, contrahere, et, quatenus simplicium funguntur officio, distentioni resistere, tendunt. Cui, in valida vivorum actione, omnium firmorum cohaerendi tamen vis aliquantulum cedit,

dens, particulas sanguinis trajicit. Quod initio non fit, quia destentio non subito materiae simplicis cohaesionem, nec nisi post aliquam moram, superat.

CCXXIII. Impedita perspiratio caloris magni causa est, genitum intus per cutem abscedere prohibens. Quod fusius tum explicabitur, cum ad idem symptoma, in febribus quoque ex parte, atque ob eandem causam, incidens, fuerit perventum.

CCXXIV. Sitim facit diathesis phlogistica (CXLVIII.), excernentia faucium vascula claudens, et excretioni humoris obstans. Ad quem effectum calor, quod humoris excernitur, id dissipando confert.

CCXXV.

CCXXV. Inflammatio, et ad hanc vicinus adfectus, five catarrhalis, five alius, diatheseos phlogisticae pars in loco inflammato, quam alio quovis pari, major est (CLVI. CLXIV. CLXV.). Quod hic quoque noxae excitantes in totum corpus agentes, signa morborum toti communem adfectum demonstrantia, et hunc auxilia toto depellentia, manifestant.

CCXXVI. Communis adfectus loco contentum plerumque praecedit aut simul incidit, nunquam sequitur, quia causa ejus incitatio nimia (XXVII. XXXI. CXXX.), diathesin creans, et toto corpore diffundens, ante ipsum morbum existit, et, ut loci adfectûs rudimenta in opportunitate, ita non ipsum, et ne in morbo quidem
semper,

femper, tantumque in hujus pariter et sui certa magnitudine, format. Hinc in magna diathesi loci adfectus magnus, in minore obscurus, in mediocri et leni propterea nullus, quod ei diatheseos morbofae magnitudo necessaria est. Sic in peripneumonia, ubi maxima diathesis et pyrexia est, item in rheumatismo, ubi proxima, pro ratione magna inflammatio reperitur. Nec in rubeola, cujus morbi periculum in diatheseos phlogisticae vehementia totum positum, non par inflammationis periculum suboritur; qua pulmones ipsi, saepe gravi, tentantur. Synocha nunquam phrenitica est, nisi ubi ingens diathesis, quae cerebro inflammationem, aut hujus periculum inferat, occurrit. Nec in erysipellate
late

late quicquam ab inflammatione,
etiam vultum adgressa, nisi ubi
pyrexia faevit, extimescendum.

Quae mitis laetum eventum asserit.

Synocha simplex nihil aliud est,
nisi phlegmasia, ex pyrexia et dia-
thesi phlogistica, ob exiguitatem
inflammationi accendendae impare,
constans.

Cujus tamen cum om-
nes noxae excitantes, omnia auxi-
lia, prorsus eadem, quae cujuslibet
phlegmasiae, sint, ab his eam se-
gregare, cum febribus, extremae
debilitatis morbis, conjungere, gra-
vis error erat, eoque magis, quod
inflammatio, quae phlegmasiis ne-
cessaria falso credebatur, ei non
deest, quoties huic concitandae
insufficiens diathesis subest. Quod
tamen ob alterum errorem, neque
leviorem, neque minus nocuum,

T

quo

quo inflammatio phlegmasiarum causa haberetur, cerni non poterat (CXLIX.). Denique, quo minus a natura catarrhi non alienam inflammationem esse, sed propter diatheseos communis solitam mediocritatem plerumque deesse, dubites; quoties, etiam in eo, diathesis ingravescit, quod, neglecta idonea curatione, et nozarum excitantium effectu ultra solitam metam tento, quandoque accidit, inflammatio, et formidanda quidem, subnascitur, saepe fauces, quandoque pulmones, prehensens, et aemulum peripneumoniae adfectum sulcigans. Postremo, quod haemorrhagiis omnibus inflammatio deest, causa in promptu est. In ea enim morborum phlogisticorum proprietate diathesis communis,

nis, ab initio lenis, repctente sanguinis profluvio usque modica servata, quandoque pro tempore sublata, ad id magnitudinis, quod inflammationi formandae sufficiat, nunquam adsurgit.

CCXXVII. Frustra spina infra unguem immissa, hunc vulnerans, vulneri inflammationem inferens, et adfectum consimilem ad humerum, pyrexiam per totum corpus, spargens, tanquam, quo modo ab inflammatione phlegmasiac oriatur, illustrans et confirmans, memoratur. Nihil enim hanc aut similem loci offensam, phlegmasiac simile, nisi si forte diathesis phlogistica jam ante, et in hoc, sit, ut in suorum morborum aliquem sponte erumpat, sequitur. Qua sine diathesi communis adfectus nullus,

in

in contraria contrarius, scilicet, gangraenae symptomaticus typhus, vitae gravis, oritur.

CCXXVIII. Loci adfectum a communi, non hunc ab illo, pendere, inflammatio, nulla phlegmasia sequente, saepe incidens, insuper argumento est. Quod, ut in casu proxime relato (CCXXVII.), toties usu venit, quoties diathesis communis abest, aut locus inflammatus non internus et perquam sensibilis est. Sic omnia phlegmones, omnia erythematis seu erysipelatis, sine diathesi communi, exempla, a phlegmasiis aliena, inepte cum iis conjunguntur, ineptius pro earum prototypis habentur; quippe quae omnia morbi locales, aut aliorum morborum symptoma, sint. Nec morborum cum interna
nae

nae sedis inflammatione quaedam cum phlegmasiis similitudo hanc sententiam infirmit; utpote quibus neque solitae phlegmasiarum aut cujuslibet morbi idiopathici noxae antecedant, neque solita auxilia medeantur. Pessimo igitur et curationi inimicissimo errore ii morbi, qui a stimulis acerbis et compressione nascuntur, et sublata sola causa (CCXI.), quod raro arte efficitur, medicabiles sunt, phlegmasiis adnumerantur.

CCXXIX. Non sine gravi causa adfectui communi, qui in phlegmasiis et duabus proximis proprietatibus adparet, pyrexiae nomen datum; quippe quo hinc a febribus, quae extremae debilitatis morbi sunt, illinc a simili, sed prorsus diverso malo, quod locali-

um morborum symptomata est, et pyrexia symptomata dici potest (CCXXVIII.), cum magno fructu dignoscantur.

CCXXX. Phlegmasiae verae, quibus supra tradita (CCXIV. CCXV.) definitio convenit, sunt peripneumonia, sub qua phrenitis, et, quantum idiopathica est, carditis, comprehenduntur, synocha cum capitis adfectu, phrenitica dicenda, rheumatismus, erysipelas, cynanche tonsillaris, catarrhus, synocha simplex.

HISTORIA PNEUMONIÆ.

CCXXXI. Peripneumoniae propria sunt, alicubi thoracis dolor, saepe sedem mutans, spiritus difficilis, tussis, plerumque sputa rejiciens, aliquando sanguinem.

CCXXXII.

CCXXXII. Sedes morbi totum corpus, totum genus nervosum (XXXIV. XLI. XLII. XLIII. XLIV.) est, quod diathesis in oportunitate toti corpori communis aucta, et nihil novi, morbum creans (XXVII.LXXV.LXXVI), intra pectus inflammatio pyrexiam, magno temporis intervallo p̄teritumque, sequens, nunquam praecedens, detractioque sanguinis, et alia remedia inflammatum locum, non magis quam quemlibet aequè diffusum, adfectantia declarant. Inflammationis, diatheseos communis partis, propria sedes pulmonum corpus, et tegens summos ex pleura procedens membrana; vel hujus, sive costas intus tegentis, sive thoracis viscera extrinsecus includentis, pars quaelibet, subest, in aliis casibus et eodem aliàs alia.

CCXXXIII.

CCXXXIII. Alicubi thoracis dolor e respondentium intus locorum (CCXXXII.), modo relatorum, inflammatione pendet. Quod cadaverum incisio firmat; nisi quod eum saepius adhaerens plurae costali pulmo, raro illa inflammata, facit.

CCXXXIV. Ubi fummos pulmones inflammatio obtinet, non potest utrivis foli, aut pulmonum corpori, aut membranae, adhaerere. Quo enim modo, si reputes, eorundem vasculorum, sive super hanc reptantia, sive in illud descendentia, aut inde emergentia, punctula sola sine proximis inflammari posse, putabis? Pariter igitur a vero distat inflammationis in parenchymatosam et membranofam distinctio, et hujus perpetuae

tuæ opinio. Quod non tam ulus, nihil enim curationis interest controversia, quam solitæ pathologorum vanitatis ostendendæ causâ, dictum intellige.

CCXXXV. Hæcpe suam sedem, dolor, in morbi cursu, mutat, quia recta ejus causa inflammatio pariter mutabilis est, sedem primam linquens, vel partim servans, et in aliam vehementius irruens. Quod nota doloris mutatio, cum inflammationis respondentium locorum vestigiis, post mortem deprehensis, collata, firmat.

CCXXXVI. Quæ res (CCXXXV.), morbi ab inflammatione facti, servati, ullove modo pendentis, opinionem, altero et prævi argumento, refutat (CXLIIX.), hic præpositam roborat,

rat, et inflammationem a valida diathesi communi modo in hunc, modo in illum locum, dirigi, crescere, et quodammodo multiplicari, declarat. Eodemque pertinet, quod, inflammationem, cum levata vel sublata diathesi, fenescere, simpliciores fieri, ab omni fede pelli, curatio demonstrat. Eandem rem rheumatismi ratio confirmat, cujus eo saeviores et plures dolores, quo validior communis diathesis, mitiores et pauciores, quo levior sit, adparent. Hos dolores, ex communi diathesi pendentes, idiopathici morbi partem, a localibus, qui saepe soli incidunt, casu huic morbo praecedere possunt, distingue; nisi petulanter verbis in re gravi ludere, turpem ignorantiam prodere,

prodere, aut imperitiores dolo malo fallere, forte mavis.

CCXXXVII. Spiritum difficilem (CCXXXI.) facit nulla pulmonum, ceu spirandi instrumenti, culpa, nullus incitationis in iis defectus, sed solus aër tractus, sua vasa replendo, distendendo, sanguifera inflammata comprimens.

CCXXXVIII. Tussis causa est, violenter, et, ut ante (CCXXXI.) dictum, humor exhalabilis, item mucus, secretus, excretus, vascula aërifera irritans, eorum, et omnium potestatum, thoracis cavum amplificantium, incitationem augens, dein subito suspendens, et sic plenam tractionem, plenam emissionem, conjuncto partim voluntatis opere, peragens.

CCXXXIX.

CCXXXIX. Eadem minor aut nulla initio est, quia, propter diathesin, adhuc extrema vascula valide obtinentem (CCXXXVIII.), iidem humores, vaporis caeci forma, promanantes, minus irritant, et minore molimine cum spiritu demittuntur.

CCLX. Eandem sputa propterea sequuntur, quod humores cumulati cum effectu suo, tussiendi conamine, in rapido aëris effluentis impetu, velut torrente amne, pervehuntur. Quibus quandoque mixtus sanguis secretionis vim, supra (CCXXI. CCXXXVIII.) explicatam, indicat.

CCLXI. Pulsuum mollities, definitione vulgo recepta, hic ab ea rejecta, est, quia non inflammationem, sed diathesin communem, illorum notae sequuntur (CCVI.).

Qua

Qua respecta, pro mollibus tantum minus duri vocandi, curationis ratione habita, molles demum dicendi.

CCXLII. Neque doloris varius, modo acuti et quasi pungentis, modo obtusi, gravis, et pro molestia potius habendi, sensus, quamvis ab inflammatione recta pendens, ceu hujus statum aut sedem indicans, operae pretium ducendus; quia, quanta quanta sit, ubi ubi sedeat, quicquid periculi denunciet, inflammatio, sola ejus solvendae, periculi avertendi ratio est diathesin communem tollere (CCXVI. LXXXV.). Inflammatae igitur membranae in acuto, parenchymatibus in obtuso, dolore opinio, ut inutilis, rejicienda, ut exitium ferens cavenda. Saepe enim provento

U morbo

morbo remittens subito dolor, non pro ratione levato spiritu, falsam imperitiori praebet reductae salutis speciem. Cujus causa, ab inflammationis sede aut genere prorsus aliena, ea incitationis magnitudo est, quae exhaustam incitabilitatem, se finitam, et nimium vigorem in indirectam debilitatem versus (XIX. LX. CLX.), significat. Hinc vasorum, maxime laborantium, nulla pro nimia incitatio, pro densitate laxitas extrema existit. Hinc pro violenter aucta, excretio, sine vi, sine molimine, liquore aquoso spissiore per vasorum inertiam relincente, immane supra modum intenditur, et subito strangulat in vasa aëri-fera undique fusus humor.

CCXLIII.

CCXLIII. Carditis raro occurrit, male intelligitur, et plerumque localis adfectus videtur. Quod ubi fit, frustra medici opera interponitur. Et si quando idiopathicus est, definitionem, et omnem, praeter peripneumoniae, curationem respuit. A qua, cum iisdem noxis antecedentibus oriatur, iisdem auxiliis tollatur, nec ullo certiore signo dignoscatur, ideo non segreganda.

HISTORIA SYNOCHÆ PHRENITICÆ.

CCXLIV. Synocha phrenitica phlegmasia (CCXXX.) est, cum leviore partis alicujus, unius aut plurium artuum, faucium, inflammatorio aut catarrhali, adfectu, capite dolente, rubente cum

U 2

oculis

oculis vultu, foni lucisque impatientia, vigilia, delirio.

CCXLV. Inflammatio extrinsecus propria forma non adparet. Ad quam tamen in articulis, in musculis, maximeque supra spinam aut circa pectus, in imis faucibus, vicinus, aut catarrhalis, status est, ex eadem causa pendens. (CCXXVI.), et hoc tantum, quod minor est, differens.

CCXLVI. Capitis dolor, vultusque et oculorum rubor, ex nimia sanguinis in cerebri aut membranarum ejus vasis copia, distendente, nimis stimulante, incitante, et ad dolorem vasa contrahente, nascitur. Ad quem creandum non necessaria inflammatio est. Sine qua haec nimia actio dolori est, quod mediocritatem, in qua jucundus

cundus (I.) sensus constat, exsuperat. A rubore copia sanguinis indicatur simul et explicatur. Quam distendendo dolorem ferre, sanguinis detractio, et quicquid eam imminuit, impetui moderatur, ostendit.

CXLVII. Eadem soni et lucis impatientiam facit, audiendi et videndi sensus acuens: Nam, ut omni sensui necessarius est sanguinis aliquantus impulsus, an comite calore? instrumentum incitans; ita nimiam causam nimius effectus sequitur. Sed haec symptomata cum dolore, in alio incitationis statu, ut post dicetur, oriuntur.

CCXLVIII. Vigiliam et delirium eadem nimia incitatio, nimio sanguinis et aliarum potestatum stimulo creata, peragit. Aliae potestates, suam operam conferentes,

U 3 cogitandi

cogitandi contentio, quasi tenor, et aliquis adfectus commovens, esse solent. His excitus nemo, etiam sanus, dormit; quo minus, eorundem in morbo gravi magnitudinem somnum avertere, miretur. Ut aucta vigilia, ita delirium perturbata actio est, eadem causa substante (CLIV.). Ad quae symptomata fusius explicanda quod porro reliqui esse videatur, posthac exponetur.

HISTORIA RHEUMATISMI.

CCXLIX. Rheumatismus phlegmasia (CCXXX.) est, maxime in temperamento ad sanguineum inclinante, calore frigus excipiente (CXXXII. CXXXIV.), vel ita cum eo alternante, ut potentius stimulet; dolore juxta articulos, potissimum

potiffimum majores, exercente, et diattheseos magnitudini respondente, inflammatione pyrexiam semper insequente.

CCL. Temperamentum sanguineum is status est, in quo sensibilitas, corporis et animi vires, data stimuli magnitudine facilius, quam in alio, concientur. Quod ex incitabilitate abundante pendet (XXII. XXIII.). Hinc, ubi ceterae conditiones pares sunt, juniores, quibus minus datae ab origine incitabilitatis summa, quam aetate provectoribus, exhausta sit, exquisitius illud temperamentum possident. Verum, ut raro purum quodvis temperamentum, ita hoc in rheumatismo non, est. Quam rem, hunc morbum diattheseos phlogisticae, validis stimulis concitatae, magni-

magnitudo insignis faciens, confirmat; eoque magis, quod, quoties purius hoc temperamentum, ut in hysteria, ut in phthisi pulmonali, est, toties ad debilitatem, quam robur, inde exortus morbus magis inclinatur; et hoc temperamento carentibus saepe sine stimulante vi, alias phlegmasias necessario pariente, nunquam rheumatismus, incidit.

CCLI. Externa temperies eodem modo hic, quo supra (CXXXII. CXXXIV. CCXLIX.) explicata, nocet.

CCLII. Dolor per loca relata (CCXLIX.) saevit, quod illuc inflammatio, seu diatheseos communis auctior pars, potissimum incumbit. Idque hoc accidit, quod noxarum excitantium potentissima fere temperies relata
(CCXX.

(CCXX. CCXXIV. CXXXII. CLXX.) eodem solum dirigitur.

Ad interiores sedes inflammatio eo non transfertur, quod in illas, æquabilem fere, sub omni extrinsecus ejus mutatione, temperiem fervantes, eadem noxa non agit (CCXXXVI.)

CCLIII. Frigus, hic astringendo, ut vulgo creditur, non nocet, quia sub calore, cujus adstrictioni contrarium opus est, saevit maxime morbus (CXXXV.) Quam rem victus stimulans semper noxae, inedia semper auxilio, saepe salutis, comperta, firmant, et errorem, quo plus justo detrimenti temperiei, fructûs sudori, tribuitur, tanquam reliquae noxae nullae, auxilia nulla, essent, arguunt. In hac, aequè ac reliquis omnibus phleg-

phlegmasiis, diathesis phlogistica communis sola morbum, solutio ejus sola salutem, parit (CXLVIII. CLI. CLXXV. CLXXVI.). Quod, semper manifesto intervallo pyrexiam inflammatio sequens, luculento indicio declarat. Dolores partium, qui quandoque huic morbo praecedunt, saepius soli existunt, et in utraque re cum diathesi phlogistica, in qua morbus omnis positus, nihil rei commune habent, locales adfectus esse, vel ad diversum idiopathicum, nemque, rheumatologiam, de qua post, pertinere, recordandum (CLXVIII.).

CCLIV. Quare majores hic articuli, in podagra minores, adfectentur, postquam ad hujus morbi explicationem fuerit perventum, explicari demum tentabitur.

CCLV.

CCLV. Cum rheumatismo, phlogistico morbo, rheumatalgia, quae asthenica est, non, ut hactenus vulgo factum, confundenda.

ERYSIPELATIS HISTORIA.

CCLVI. Erysipelas phlegmasia est, a pyrexia semper incipiens, inflammatione sequente: Quae alicubi corporis extrinsecus, saepius in vultu, aliquando in faucibus, sita, rubet, orae inaequalis, aliquantulum tumens, serpens, quasi urens.

CCLVII. Proprium huic inflammationi est, alienum a reliquis idiopathicis, quod nomen omnibus a diathesi phlogistica pendentibus, quo commodius ab aliis dignoscantur, dandum, ut corpus mucosum occupet. Quare id fiat, non refert;

refert; siquidem haec ab aliis phlegmaticis neque noxarum excitantium, neque auxiliorum, opere distat.

CCLVIII. Rubentis inflammationis eadem, quae supra (CCXXV. CCXXVI.) exposita, explanatio, nam magis aut minus rubentis quaestio, ut nihil morbi naturam tangens, nihil interest. Minus tumet locus inflammatus, quia cuticulae cutique liberum, quo effuius humor (CCLV.) diffundatur, spatium interponitur. Eadem serpentis et inflammationis orae inaequalitatis causa est. Quare urendi sensum acrimonia stagnando parta facit?

CCLIX. Vultum occupans, quam alium quemvis locum, inflammatio nihilo periculosior est,
nisi

nisi in magna, unde pendet, diathesi communi, ipsam pro ratione magnam efficiente (LXXXIII.). Qua in re, quicumque locus inflammatur, pro gravi morbus, inflammato vultu gravior, inflammatione vasa interiora corripere periclitante, judicandus.

CCLX. Pyrexia, inflammationem semper praecedens, supra et saepius dicta roborat.

CYNANCHES TONSILLARIS HISTORIA.

CCLXI. Cynanche tonsillaris phlegmasia est, occupante fauces, maxime tonsillas, inflammatione nunquam pyrexiam praecedente; tumida, rubra; exasperato inter devorandum, praecipue humores, dolore.

X

CCLXII.

CCLXII. Quod inflammatio locum hic relatum occupat, causa supra (CLXIV.) relata est. Quae, cum semel incidit, eo dein saepius redire periclitatur, quod sedes ejus noxae potentissimae prominens, ac minus tecta, objicitur, et distenta inflammatione vasa, dein laxata, in omni sanguinis impetu facilius abundantiam recipiunt.

CCLXIII. Ut, aliarum phlegmatarum more, nunquam praecedit pyrexiam ob causam (CCXXVI.) relatum inflammatio, ita, si imperitiori praecedere videatur, ejus rei causa est idiopathica inflammatio, saepe repetendo, et aliquam semper in loco laborante labem relinquendo, paulatim in localem (CLXVIII.) degenerans. Quae, sine diathesi phlogistica, non sequente

quente cynanche, incidere, cum illa casu conjuncta, huic praecedere, potest, sed in utraque re ab idiopathica distinguenda (LXXX.) est, quisquis ab errore malo in curatione cavere velit. Eadem in asthenico habitu, five priorem excipiente, five non, rursus idiopathica, ad alterius speciei morbum, post memorandum, referenda est.

CCLXIV. Si, quare maxime inter humores hauriendos exasperetur dolor, explanare queas, imperti, si nequeas, nihil refert.

CCLXV. Cynanche oesophagea hic omissa est, quia rarus morbus, easdem rationes et curationem, ac tonsillarum, quoties idiopathica est, recipit, nec, nisi altiore inflammatione et rubedine tantum aliqua adparente, differt. Sed, quia

localem posse esse, ut ubi stimulo aut acri aliquo oesophagus forte rosus aut uetus sit, suspicio non deest; igitur discrimina (LXXX.) respice, et curationis causa LXXVII. distingue.

CCLXVI. Rarus quoque morbus est, in quibusdam regionibus aliquando, in aliis nunquam, incidens, cui cynanches stridulae nomen: In quo spiritus laborat, tractus strepit, rauco, tussis clangens, et tumor vix cernendus, sunt. Idem puerilem tenerrimam aetatem fere solam infestat. Caetera ambiguntur. De quo, tibi in curandi usu forte occurrente, nobis non viso, sic judica. Ut diathesis phlogistica, quanta ad morbi magnitudinem requiritur, quia in magna incitatione posita est, ideo
minus

minus aut ineunte aut extrema ætate incidit; in illa incitabilitatis magnitudine, in hac exiguitate, minus magnum incitantium potentiam effectum, incitationis vim, recipientibus, a neutra tamen ex toto aliena est; in pueritia stimuli tenuitatem incitabilitatis magnitudine, in senectute illius magnitudine hujus defectum, pensantibus, et minus quidem diuturnam, sed aliquam tamen diathesin phlogisticam, etiam ad morbi modum, sufficientibus. Hac ratione, infantes miram incitationis vicissitudinem, brevissimis temporum spatiis, experiuntur. Hodie omnia extreme debilitatis, cras nulla non vigoris, ostendunt; stimuli opere cito ad summum propter incitabilitatis magnitudinem sublato, cito

ad imum ob suam exiguitatem revoluto. Hinc quodcunque iis diatheseos phlogisticae usu venit, id breve, acutum, et facile solutu; nec longa asthenica aut sublato difficilis est, si localis adfectus desit, et idonea curatio tractetur.

CCLXVII. Illius hac aetate notae sunt pulsus, si ad adultorum phlogisticos conferantur, creberrimi, ipsorum fanis crebriores, digitum explorantem clare tangentes, alvus initio duriuscula, procedente morbo (CLX.) liquidior; cutis siccitas, ardor, sitis, vigilia, vagitus validus. Hujus contra signa sunt pulsus innumerabiles, graciles, incerto tactu et nivis instar, in digitum molliter cadentes, alvus praecipua, fusa, materia viridescente, vomitus frequens, cutis siccitas, naturali,

turali, et in aliis quam aliis locis, major calor, fomnus interpellatus, nunquam recreans, vagitus debilis, flebilis.

CCLXVIII. Illi, praeter noxas solitas, lac purum, aut ex carnea materia paratus cibus, nimius opii aut liquoris meri diluti usus, post frigus humidum, eoque debilitantius (CXXXVI.), calor nimius, simplicia firma valida, antecedunt. Huic, cum noxis notis, imbecillae, morbosae, nutricis lac, e plantarum genere paratus, et saccharo mixtus cibus, aquosus, aquosa potui data, supra et infra, aut per magnesiā, absorbendo acido datam, purgandi consuetudo, frigus non sequente calore, simplicia firma debilia, praeeunt.

CCLXIX.

CCLXIX. Utra horum signorum praecedant aut comitentur cyananchen trachealem, et pyrexia ejus phlogistica, an antiphlogistica, fit, respice. Quas de ea sententias, alius aliam, tradiderunt, perpende. Rationes habe suspectas, res suspectiores. Juniorum gloriam, vanitatem, temeritatem, seniorum confirmatam aetate et usu pervicaciam, nulla ratione, nullo veripondere, vix nummis vi, flectendam, vincitum praejudiciis animum, cave, totum medicorum seculum praeter unum erravisse, in errore obstinatis animis perseverasse, in Alexipharmacorum exemplo recordare; et, an praesentes, qui receptas scholis disciplinas sequuntur, rectius videant, et non contrario extremo desipiant, atque tantundem

tundem in febris puraeque debilitatis morbis, quantum illi in phlogisticis, noceant, per genus humanum late pestem spargant, reputa. Hujus morbi, quae prodierunt, curationes, sic ab errore tutus, considera. Si, his aut facto tibi periculo, vel sanguinis detractionem et alvi purgationem, vel, quae antispasmodica vulgo dicuntur, id est, stimulantia, respondere compereris, in illo casu phlogisticum, in hoc asthenicum morbum esse, pro certo scias; eoque certius, si noxas excitantes, notasve relatas, simul convenire videas.

HISTORIA SYNOCHAE.

CCLXX. Synocha simplex idem morbus, qui phrenitica (CCXLVI. CCXLVII.), demptis capitis adfectibus, est.

HISTORIA

HISTORIA CATARRHI.

CCLXXI. Catarrhus phlegmasia est (CCXXX.), in qua ad communia relata, accedunt tuffis, raucedo, et prius fuppreffa, minufve, dein magis, aucta, narium, faucium, et bronchiorum excretio; a noxis ftimulantibus, faepe folo calore, (CXXXIII. CXXXIV. CXXXV.) maxime poft frigus, oriunda, per debilitantia, faepe folo frigore, cauto calore, folvenda (CLXXX.).

CCLXXII. Tuffis eadem, quae fupra (CCXXXIX.) tradita, fere explanatio eft. Quae liberior eft et non vitatur, quia vicinam nullam inflammationem exafperat concitatque dolorem.

CCLXXIII. Raucedinem ab exhalandi in bronchia vaporis fuppreffione

pressione esse, hinc scire liceat, quod saepe propemodum sine sputis et tussi, aut his mediocribus, vigente diathesi phlogistica, et non in bronchiis remittente, diu morata; hac cedente, illis liberioribus, remittit aut decedit. Quod a stimulo, quali quantoque phlogistica diathesis est, effici posse, loquendi contentio, pro tempore raucedinem faciens, silentium tollens, frigida potui data leniens, arguit.

CCLXXIV. Suppressa excretio, relata mucis humorisque exhalabilis (CCXXXVIII.) est, eandemque, ac supra (CCXXXIX.) traditam, explanationem recipit.

CCLXXV. Stimulantia catarhum facere hinc constat, quod calor solus, cibus plenior, potio merax, et modica exercitatio, pro
certo

certo eum excitant, frigus, frigida potui data, parcior cibus, et quies, pro certo et efficaciter solvunt. Quem igitur, a solo frigore esse, calore solvendum, gravissimus error est. Contra frigus nunquam nocet, nisi ubi ejus actionem caloris excipit, ut ante (CXXXIV.), explicanda. Catarrhus aestate toties incidens, ubi sexcenties causa ejus a frigore supra repeti nequit, a calore potest, contagiosus nunquam, communis saepe, frigoris e-gens, non omnino frigori, calori protinus succedens, res mulieribus vetulis, calceorum et aliis vestis futoribus, item lippis et tonforibus, notae, scribentibus et docentibus medicis ignotae, observationem eandem firmant.

CCLXXVI.

CCLXXVI. Quantum complures morbi, qui pro phlegmasiis habiti sunt et habentur, diathesin phlogisticam, casu conjunctam, habeant, de hac, ex jam tradita doctrina, judicandum; quantum eadem careant, omni ex parte locales morbi ducendi, et ad alium hujus operis locum relegandi.

H Æ M O R R H A G I A R U M H I S T O R I A.

CCLXXVII. Praeter signa haemorrhagiis cum phlegmasiis communia, illis propria sunt, temperamentum, aliquantulum in sanguineum, quod dicitur, inclinans, vel huic consimilis habitus, firmo-
 Y rum

rum simplicium minus, aut cohaerendi minor, vis, sanguinis abundantia, specie vel opinione major, re minor, et morbi cursu decrescens, sanguinis profluvium, incertis plerumque intervallis repetens, et minorem, etiam initio, diathesin phlogisticam, morbi cursu dein etiam decrescentem, sequens, pro tempore leniens, solvens, aut in contrariam, saepe permanfuram, tandem vertens.

CCLXXVIII. Communium symptomatum explicatione ad supra traditam (CCXVI. ad CCXXX.) rejecta; propriorum relatorum (CCLXXVII.), hanc doctrinae communis partem illustrandi et confirmandi ergo, sola hic tentanda.

CCLXXIX.

CCLXXIX. Temperamenta (CCLXXVII.) paulo notiora duo sunt, neutrum ad pervulgata in medicinae monumentis redigenda. Quorum alteri phlogistici, alteri athenici, vocabula danda.

CCLXXX. Phlogisticum temperamentum id est, ubi incitabilitas ita nullo tempore abundat, ut magnam stimulantis operis vim respuat (XIV.), unde validum robur suppetit. Cholericofanguineum saepe nuncupatur.

CCLXXXI. Athenicum rursus id, in quo semper ita incitabilitas abundat, ut nunquam stimuli multum, paulo diutius, eoque modicam incitationem, recipiat; unde debilitas subest (XIV.): Nominatur vulgo sanguineum.

Y 2 CCLXXXII.

CCLXXXII. Ut haec (CCLXXIX. CCLXXX. CCLXXXI.) ab incitabilitatis magnitudine variante (XV. XVI. XIX. XXI.) pendent, ita firmorum simplicium virium magnitudinem ex parte causam spectant. Quae in phlogistico validiora magnam incitationis vim, in asthenico imbecilliora minorem, recipiunt. Neutrum temperamentum potestates incitantes (VII. VIII.), per totam vitam persistens, et solum habitum, adficiunt. Quibus datis, alii validiores, alii imbecilliores, varie quidem, et habitu saepe mutato, sed ita tamen, ut, inter se a natali ad supremum diem, distinguendi sint.

CCLXXXIII. Alia temperamenta, his (CCLXXX. CCLXXXI.) obscuriora, memorantur: Quorum
ratio

ratio huc non attinens, alibi, quantum exposita opus fore videatur, exponetur.

CCLXXXIV. Habitus quoque, in phlogisticum et asthenicum distinguendus, datâ incitabilitatis et simplicium firmitatis virium magnitudine, quae temperamentum causa continet (CCLXXIX.), incitationis nimiae aut deficientis effectus est, a stimulantium aut debilitantium potestatum opere pendens. Qui, ab hoc longiore aut vehementiore pendens, idem, quod alias diathesis (XXX. XXXI.) nuncupandus, ad utramque morborum communium speciem oportunitas (LXIX. et sequent.), aut ipse status morbosus, est.

CCLXXXV. Si quis inassuetus paucis vini poculis, assuetus toti-

dem utribus, ebrius fit, id habitus est. Verum, e duobus hominibus, qui in pari consuetudine et paribus aliis rebus versantur, alter minus, plus alter, per totam vitam, ejusdem vini si ferant, id ad temperamentum referendum. Quae res nihil aliud, quam finitam incitabilitatem (XVIII. ad XXVII.) finitas firmorum simplicium vires (CCLXXXI.), et nullam corpori insitam motus proprios, sine communium potestatum opere, aut contra hoc, ciendi facultatem (XII.) significat.

CCLXXXVI. Ut ex modò dictis (CCLXXX. ad CCLXXXIV.) non tantum rerum miraculum temperamentum, quantum opinio vetus, huc usque retenta, et malo errore mentes perfidens, finxit,
nec

nec toto coelo, aliud alii, discrepans, raro purum, longe saepius, ut quodlibet e diversis rebus constans, varie permixtum, esse, sed conditionibus relatis(CCLXXXadCCLXXXIV), quae, eadem genere, magnitudine tantum variare possunt, dignoscendum, satque, simplex, discitur; ita, quantum aut id aut habitus haemorrhagias adficiunt, praeter easdem conditiones nihil anquirendum. Quae solae ad reliquas signorum aut status corporei proprietates, toto huic doctrinae orbi convenienter explicandas sufficiunt.

CCLXXXVII. Diathesis phlogistica, etiam ab initio, in his, quam aliis morbis phlogisticis, propterea minor est, quod, paulo hic abundantior, incitabilitas paulo minore stimulo summam suam incitationem

nem (XIV.) acquirit. Quatenus enim temperamentum in asthenicum inclinatur, eatenus incitationis ita summa finitur, ut certam magnitudinem nequeat superare. Non enim incitabilitatis, sed stimulantis operis, magnitudo perquam validam incitationem efficit. Quod habitus statu illustrari potest. Sic in aetate puerili, qua maxima incitabilitas (XXII.) est, nunquam robur maximum, quia incitatio, ex incitabilitate et stimulante opere composita, propter illius magnitudinem, hujus non tantum recipit, quantum magnae incitationi creandae par sit. Rursus in adultis maxima incitatio et robur; quia minor incitabilitas majorem stimulum, et idoneum robori dando, recipit. Quin et in senectute

tute plus, quam ineunte aetate, roboris; quia, perstantis, quamdiu vita superest, utut tenuiter, incitabilitatis defectus stimuli, quam recipit, magnitudine, quodammo- do pensatur (XIX. ad XXV.). Non igitur in morbis haemorrhagis incitatio tanta, quanta in aliis, est; quia prius ad summam, ob incitabilitatis abundantiam, pervenit, quam stimulantis operis tantum accipiat, quantum in aliis, ubi minus incitabilitatis subest, accipitur. Hac ratione temperamentum, in asthenicum (CCLXXI.) inclinans, quanquam maxima sui parte phlogisticum, diathesin phlogisticam moderatiorem praestat.

CCLXXXVIII. Rursus minor hic diathesis hoc porro est, quod incitationis effectui, corporis et a-
nimi

nimi actionibus, sustentandis, certa firmorum simplicium, seu instrumenti, vis necessaria, deficit. Quæ res, ut universis firmis communis, ita in vasis clarissime cernitur. Quorum firma simplicia, paulo imbecilliora, ad magnam distentionem, ingentes contractiones, in quæis magna vasorum diathesis phlogistica constat, sustentandas minus valent. Nec aliter id se habere potest. Nam, tametsi stimulantis operis summa simul et incitabilitas dentur, et utraque factis magna, atque etiam tanta, esse, quanta possit, intelligatur, tamen, ad incitationem alia conditione opus est, et, ut instrumenti quoque aliquantum sit, atque certo robore valeat, necesse est (XXVII.). Sic nullus stimulus muscam, murem,

aut

aut infantem ad herois aut leonis robur concitabit. Hoc officio fungentia, firma simplicia sunt, materia medullaris nervosa, et firmum musculare (XXXIV.), nulla suborientis in iis incitationis habita ratione, et tela cellularis, incitationis semper expers.

CCLXXXIX. Ex hac materia, cujus longe maxima pars tela cellularis est, composita vasorum moles, distentioni contractiones concitanti, partim per vim cohaerendi, universae materiae communem, partim per contractionum, materiae muscolari propriarum, effectum, distentionis effectui oppositum (L.), tamdiu, sicut in omnibus aliis casibus, resistit, dum distentio eo magnitudinis increseat, cujus effectum conjuncta firmorum
rum

rum omnium simplicium vis resistens amplius non perferat. Quo facto, longius in vasis ire diathesis phlogistica nequit. Cui alibi quoque corporis, simili, sed patente minus, ratione, finis statui videtur.

CCXC. Nonne, quoties stimuli magnitudine incitationi finis hoc imponitur, quod exhausta incitabilitas fit (XIX.), id ad simplicium toto corpore et omnis generis firmerum, incitationis vim minus perferre valentium, statum referendum? Ut diathesi phlogisticae in vasis is firmerum (CCLXXIX.) status, et alibi consimilis, moderatur, eodemque, quo temperamentum aut habitus, pertinet, et utriusque rei inter se multum ad finis, si non necessario conjunctus, vel
etiam

etiam idem prorsus, effectus est; ita haec conclusio non levatur, tanquam, a communi alias secundae adversaeve valetudinis, et noto statu differentem et novum, proponens. Nihil hic, quod non, sub iisdem rebus in omni statu, accidit. In phlegmasiis ipsis, in harum saevissimis, quanquam non tam cito, aliquando tamen, finitur incitatio, exhauritur incitabilitas. Cujus effectus eadem quoque causa est, in vasis nimia distentio, cohaerentem firmorum simplicium vim tandem superans, et, alibi corporis, nimiae incitationis effectus, aliorum firmorum simplicium robori, simili modo, nimius. Nihil inter hos casus nisi magnitudinis differentia est. In phlegmasiis vehementioribus incitatio altius ire permissa

Z   majorem

majorem diathesin, in haemorrhagiis repressa minorem, creat. Effectu quoque conveniunt: Nam,

CCXCI. Ut sanguinis in haemorrhagiis profluvium, non ex plethora, quod mox demonstrabitur, sed distentione magis, quam in phlegmasiis, modica, cohaerendi firmorum simplicium vim superante, et sic alicubi, ubi haec causa, summam nacta magnitudinem, maxime valet, quaedam vascula perrumpente, pendet; ita idem effectus, ei proximus aut manifestum ejus periculum, saepe in phlegmasiis oritur. Cujusmodi sanguinis super pulmones effusio, vehementem aut neglectam peripneumoniam morte mutans, sanguinea in eadem sputa, urinae in omnibus phlegmasiis et oculorum

rum rubor, haud dubie sunt. Eundem igitur in utrisque morbis eventum incitatio, maxima validam firmiter simplicium, minor minus validam, cohaerendi vim superans, trahit.

CCXCII. Minor diathesis in haemorrhagiis ab omnibus agnoscitur. Quo firmato, incitationem quoque et, pro rata parte, minorem, et talem firmiter simplicium statum, qualis relatus, esse, fatendum. Separatim autem firmiter imbecillitas, sive e debili particularum inter se cohaesione, seu, hac data, ex eorundem mole minore, sive denique ex utraque, pendens, observationi simplici patet. Cui enim, qui observandi compos modo fit, ex corporum haemorrhagicorum evidente tenuitate, pro-

fluvio pervicace, diathesi phlogistica non pro hujus ratione vigente, firma simplicia labare, et ex ea labere propriam illam morbi faciem pendere, obscurum esse potest? Ut haec firmorum vitium relatum evincunt, ita mitiores noxae excitantes haemorrhagiis, quam phlegmasiis gravioribus praeceuntes, et opportunitatem in morbum vertentes, facilis illarum per leviora debilitantia, difficilis qualibet curatione ex toto solutio, quae res non tam stimulum, quam aliquid intus in corpore, obstare indicat, item semper pronum ad reditum, procedente quoque morbo, et decedente diathesi phlogistica, profluvium, et tandem in asthenica justa, in qua firmorum imbecillitas dubitari amplius nequit, longe saepissime

saepissime repetens, diatheseos mediocritatem confirmant; confirmant pulsus, qui minus validi, minus duri, magisque crebri, quam in majoris diatheseos morbis, reperiuntur (CCXVI.); confirmat imprudens, nuper deprehensa, curatio, debilitantia minus ab initio, quam in magis phlogisticis morbis, tantoque minus usque, attractans, quanto longius morbus procedat, diathesis phlogistica precedat, et asthenica propius adsit, non stimulantibus demum, non corporis implentibus, abstinens. Si minor igitur diathesis hic phlogistica est;

CCXCIII. Ut sanguis quoque, quam in eadem majore, minus abundet necesse est. Quam rem sola diathesis hic mediocritas evin-

cit. Nam, si phlogisticae diatheseos ea, jamdudum comperta, natura est, ut incitationis, quae omnes actiones causa continet, nimiae semper effectus sit, eoque nimias ubique corporis, saltem nunquam debilitate deficientes, actiones ipsas (CLIII. CLIV.), praestet, atque hic ipse effectus, seu corporis status, magnitudini causae perpetuo et exacta ratione respondeat (XIV.); inde, quocumque minor diathesis est, toties, exacta ratione, minus validae actiones, ac proinde ventriculi et digestrices, consequantur necesse est. Quocirca, cum, propter minorem diathesin phlogisticam, cibi in haemorrhagiis minus adpetatur, et minus in sanguinem vertatur, ita in iis hic, quam phlegmasiis, et aliis majoris diatheseos

diatheseos phlogisticae morbis, non minus quoque abundare non potest. Quo enim modo plus ibi sanguinis, ubi, simul, unde conficitur, materia parcior et potestates conficientes minus valentes, sunt, existere potest? An, praeter alias ineptias, corpori humano ex nihilo creandae materiae facultatem tribueris, aut plus effectus ex imbecilliore, quam validiore, causa, ratione tua, deduxeris.

CCXCIV. Quod si, veri vi victus, simulatae plethorae causam non hanc, sed majorem, quam in validiore diathesi phlogistica, perspirationis retentionem, esse subicias, et sic ab ingestione, sicut ais, egestionem superari, contendas; quo modo id fieri possit, interrogatus explana. Nullum spasmus
(CIX.

(CIX. ad CXXVI.), nullam frigoris adstrictionem (CII. ad CV.) esse, supra monitus meministi, et nimium meminisse necesse est. Nec in omnibus phlogisticis morbis, quod pro spasmo vanus habuisti, id diathesin phlogisticam, vascula perspiratoria praesentius obtinentem (CXIV.), esse, non reminisci potes. Si igitur sola diathesis phlogistica humoris perspirabilis retentionem ullam peragit; ut haec in minore, quam majore, diathesi minor fit necesse est (CCXCIII.): Eoque conclusio tua rursus ipso argumento, ad eam tuendam adlato, conciditur. Quibus (CCXCIII. ad CCXCV.) argumentis adeo nullam in haemorrhagiis plethoram esse, id est, non magis, quam in majore diathesi,

thesi, sanguinem abundare, constat, ut is, e contrario, minus abundare, idque, pro diatheseos minore quasi gradu, non sit inficiandus.

CCXCV. Utrum peripneumonia laborans, an menorrhagia, tempore opportunitatis, plus cibi sumpserit, hunc in sanguinem vertentes vires plus valuerint, in utro morbo pleniores, validiores articularum pulsus sint, largioremque, qua in ordinem cogantur, sanguinis detractionem requirant, ut reliquae utrumvis morbum concitantes noxae, reliqua praesentis utriusvis signa, reliqua remedia, huic et illi medentia, taceantur, perpende. Et, an propositam hic sententiam (CCXCIV.) temporis punctum dubitare, incertus haerere, possis, edoce.

CCXCVI.

CCXCVI. Haemorrhagiarum igitur, etiam ab initio, minus intus, quam in vehementiore diathesi, sanguinis, tantoque minus, quanto minor illis diathesis fit, exacta ratione, subesse, cum non inficias eundem fit; ita tanto minus usque, quanto longius quisque morbus procefferit, plusque sanguinis, five sponte, five medendi consilio, perierit, eodem principio, pari veritate, sequitur. Sic enim diathesi, sanguinis saepe repetente jactura, aliquid usque detrahitur, donec eo pervenitur, quod opinione vulgari citius accidit, ut prius non amplius phlogistica, dein asthenica, fiat. Quod pulsus usque debiliores, usque tenuiores, et frequentiores (p. 122. ad 126.), minus usque cibi desiderium, dein fastidium, omnia

omnia denique crescentis toto corpore debilitatis signa, nec inter ea non in cute, pro siccitate, sub levissimo quoque stimulo mador, fugisse procul diathesin-phlogisticam eclare nuncians, postremo curatio antiphlogistica, quae ante parcior, quam in majore diathesi, respondebat, liberior nocebat, nunc parciissima debilitando certo nocens, declarant. Plethorae igitur sine fine, etiam in extrema, quam sanguinis jactura parit, debilitate, omnibus fere, qui fuere suntve, medicis recepta, opinio, vel tenuissima veri umbra destituitur.

CCXCVII. Sed, quoniam tantus medicorum, quantumvis inter se, aliis aliud, opinantium, in una plethora consensus, ut ea magni momenti videatur, efficit, nec operae

perae pretium non est, funestum errorem tolli; ob utramque causam, sed hanc gravissimam, quibus defenditur argumenta, non omnia, sed aliquam veri speciem praeferebat, paucis anquirantur. Haec sunt profluvii saepe cum crescente magnitudine diurnitas, rationis menstruorum similitudo, et sanguinis mittendi, plus intus parere credita, consuetudo.

CCXCVIII. Ab hac plethoram non nasci proposita (CCXCIII. ad CCXCVIII) argumenta confirmant. Et verus effectus est, ut omni missione semper minus sanguinis relinquatur, post omnem semper cibi, unde novus sanguis solum conficitur, minus adpetatur, sumatur, et hunc in sanguinem mutantem, potestates usque magis debilitentur, donec

eo tandem deveniunt, ut neque purum sanguinem, neque satis ejus pariant. Quod nuper dicta (CCXCII. CCXCIII.) sat clare confirmant. Verum, nisi id quod detrahitur, copia aut frequentia immodicum est, si certis finibus modo detractio sit contenta; post certa temporis spatia plus, quam ante, intus renasci dicitur, tanquam minus digerentibus, quam perspiratoriis, potestatibus noceretur, et sic egestionem ingestio superaret. Quorsum hoc evadat, vide. Si magna copia subito, quod saepe casus, saepius mala curatio, fert, profunditur, nunquam refarcitur detrimentum. Quem ipsum effectum minores, saepius repetitae, detractioes trahere conceduntur. Non

A a   igitur

igitur talis detractio, sed modice magis iterata, plethoram gignere, ut in jactato viruli pinguescentis exemplo, judicatur. Quod argumentum claudentes utrinque fines respice. Nulla detractio, pariter et nimia, sanguinis intus copiam minuit, media quaedam adauget. An hoc prima fronte credibile? Si vel uno in casu sanguinis jactura debilitando parem intus copiam renasci prohibet (CCXCIII.), in quo contrarius ejus effectus putandus? An unquam, five maxima, five minima, five media quaevis his extremis, roborat? An eadem phlogisticorum morborum potentissimum auxilium (CLXXXVII.) jam monstrata, an aethenicos excitans potentissime

tentissime noxa, inde colligenda, et post fusius confirmanda, id te dixisse finit? An pallor, an animae defectio, an pulsum et aliorum actionum debilitas, omnem sanguinis amissionem perpetuo, quin et exacta perditae copiae ratione, plus minusve consequentia, tali dicto cohaerent? Nonne hoc vulgo, nonne hoc sensui communi, nonne omnibus notum et familiare? Et si debilitet pro sua magnitudine sanguinis omnis detractio, quo modo non ineptius novo creando corpus (CCXCIII. CCXCVI.) reddat. Si id in paulo majore manifestum, nonne minimae similem effectum fore, ratio fidem facit? Ubi naturae rerum, huic contrariam rationem, ubi tales abrupt-

tos saltus, ostendes? Si tria tribus adjecta quatuor, trecenta trecentis sexcenta, complent; an centum ad centum addita non ducentorum, sed alium quemvis numerum, puta, mille, conflagant? Nonne haec talis in arithmetica ratio, qualis illa in medicina, foret? Non igitur frequens sanguinis, sive curationis causa, sive profluvii sponte, jactura, ad augendam, sed imminuendam copiam intus, adeoque sub omnibus rebus et temporibus, pertinet.

CCXCIX. Quod ad vitulum attingit, ut secunda valetudo, sic non summum robur, pinguedini necessarium, est. Cujus rei ratio postmodo suo loco reddetur. Pinguedine robur imminui, aliunde simul
et

et communi sensu, discitur. Quod si est, ut pinguibus, quam bene valentibus aliis, minus sanguinis sit necesse est; utpote cujus copia, cui valida vasorum actio pro rata parte respondet (CLXX.), potestatum incitantium inter valedissimas sit, et latissime corpore pateat (CXLI. CLXXXVII.). Quin et eidem copiosus sanguis hoc minime convenit, quod vehemens sub eo cordis et vasorum actio perspiratoriorum languorem, pinguedini necessarium, respuit. Sine maximo vasorum omnium aestu nunquam sanguis abundat; abundans nunquam deficientem perspirationem patitur. Eoque, si pinguescentis omnis animalis perspiratio, quod incertum nemini, languet; ut minus sanguinis subfit necesse

est. Quod adeo pinguedini necessarium est, ut, cum aliis stimulis reliquas actiones, eoque perspirationem, excitantibus, sanguinis quoque copiae, jure modus ponatur. Hoc nomine in pascendis animantibus sanguis modice subinde detrahitur, hoc exercitatio et labor cavetur; quo certius humoris, scilicet, corporis foraminibus alias diffluxurae, parti, in adipis cellulas divertendi fiat facultas. Quin et inter homines, ut validissimis quisque stimulis agitatur, ita is aliorum minime pinguescit. Sic qui liberius bibunt, qui contentius cogitant, aut vehementius animo commoventur, ii pariter exercitatis ab obesitate abhorrent. Quibus rebus, languenti perspiratione pinguedinem nasci, stimulis omnibus

bus parcius in sanum corpus agentibus, haud dubitum cum sit; ideo, inter alios, sanguinis quoque stimulus, nempe, copia distendendo, agens, parcius esse judicandus. Quam sententiam hactenus omnia dicta confirmant. Parcissima igitur sanguinis subinde missiuncula, ad vitulorum promovendam pinguedinem, sententiam propositam (CCXCIV.) roborat, contrariam, ad quam tuendam prolata est, liquidissime refellit.

CCC. Neque ad plethoram tuendam firmiter quicquam profluvii ratio promittit. Quod non sanguinis intus copia nasci, testantur phlegmasiae prorsus eo, dum vigent, vacantes, et minime memorabili demum, ubi omni attenuantium genere corpus jam exhaustum est, ac semel tantum

tantum laborantes; testatur modicum idem haemorrhagiarum initio, cum incipit tantum exhaustio, nec diatheseos phlogisticae, quicquid his morbis accidit, id multum adhuc imminuit; testatur largius dein usque, et prout effectu suo longius phlogistica recedit; propius asthenica diathesis adest; testatur omnis tum denique modi expers, cum ipsius jam veterantis stragidus asthenicae curationis effectus additus effoetum et spoliatum sanguine corpus, orci faucibus admovent. Et quorsum symptomatae sanguinis in desperatis febribus, ubi, post justam et longam famem, et, fame pejorem, omnis generis purgationem (CXXIV.); prope penitus jam exsanguie corpus est, profusiones, si non eodem, spectant?

spectant? Quid judicatoriae, nisi tanto plus spei, quanto ipsae par-
 ciores sint, superesse, significant? Quae non, ut vulgo creditur, bo-
 nae, non judicatoriae, tantumque minus alteris málae, rectaque exi-
 guitatis ratione, sunt. Quin et extra morborum idiopathi-
 corum orbem, si hirudines sunt admotae, si vulnera, gravia, levia, data; u-
 trum in validis et plenis habitibus, an imbecillis et attenuatis, plaga
 sanguinis plus emittet? Si in his, vero coactus, fateberis; an in iis-
 dem quoque sanguinis plus inesse contendes. Non potes. In bonis
 habitibus, quales illi, vulnera et ul-
 cera chirurgi naturae fere relin-
 quunt, in malis, quales hi sunt,
 ad corticem Peruvianum decur-
 runt. Quorsum haec omnia per-
 tinent,

tinent, nisi ut, quo plus intus sanguinis fit, eo validiores vasorum contradictiones (CXLI.), esse, minusque profluvii periculi instare; quo minus illius superfit, eo infirmiores has evadere, et undeunde coepto profluvio languidius resistere; in omni denique corporis, dum vita superest, statu semper, unde maximum profluvium suppetat, sanguinis satis esse, confirmant.

CCCI. Nec menstruorum, quae a plethora pendere, et hujus morbosae fundamentum praebere, vulgo credita sunt, ratio propositae (CCXCIII. CCXCIV.) conclusioni repugnat, contra rerum et rationum (CCXCIII.), eam tuentium, manifestam fidem firmat. Quem in finem, si robustissimae mulieres,

quales

quales sanguine maxime abundant, parcissime, tenerrimae et delicatulae, quae debiles omnes et inaniares sunt, fusissime, menstruant; si, in calidissimis regionibus, ubi mortalium omnium languor, menstrua fere perpetua, in perquam frigidis, ubi dura et valida stirps humana, nulla fere profluent; si, per luxuriam, ante postque menstruaem aetatem, saepe sanguis abundat, et, illa manente, propter tenuem vitae rationem, contrarius, ut res humanae ferunt, saepe corporis habitus iisdem usu venit; si, quantumvis plethorici credi possint, viri nunquam, quantumvis inanis alter sexus est, semper plus minusve menstruat; si mulieribus queislibet menstrua sine certis conditionibus, cujusmodi vasorum
uteri

uteri circa pubertatem explicatio, resque venerea, sunt, nunquam; his oblatis, semper, incidunt; si denique, quod aliae foeminae tantum sub orgasmo, humanae extra hunc, perque circuitus in aliis alios, menstruant, id per memoriam in his validam, in illis forsan nullam, qua alterae dulcissimae rei imaginem in mentem revocare, et novam cupiditatem conciere possunt, alterae non possunt, item per leges, mores, religionem, pudorem, quanto minus liberum amorem concedunt, tanto magis mulieres accendentia, quin et per fabulas, amatoria colloquia, lautas epulas, quae omnia muliebri amoris sedi validissimum et assiduum stimulum objiciunt, alias foeminas, secundam naturam, et omnibus vinculis liberas, degentes,

tes, minime tangunt, facile explicabile est; haec omnia, quam non sanguinis copia, sed multis rebus, partim totum corpus, et hac naturalia, partim hæc protinus, effectu reliquum corpus, valide moventibus, suo loco explicandis, pendeant, ostendunt, et ad argumenta, quibus plethora refellitur, solidum robur addunt. Nihil igitur menstruorum rationis similitudo ad plethorae notionem firmandam, nihil non ad penitus evertendam, reliquis argumentis (CCXCVII. ad CCCII.) addita, confert.

CCCII. Nec alio profluvii, ut e supra dictis facile discas, cum crescente magnitudine saepe diurnitas spectat. Nam, si, haemorrhagiis maxime ineuntibus, dia-

thesis phlogistica subest (CCXCIII.), si dein ipsa profluvii diuturnitate, praeterque hanc curatione purgatrice et antiphlogistica, magis magisque minuitur, postremo prorsus definit (CCXCIII. CCXCI.), aut etiam in aethenicam mutatur (CCXCVI.); et, si pro rata parte sanguinis intus summa necessario deminui usque firmata est (CCXCII.); quod attenuationis seu sanguinis penuriae manifesta origo est, id in plethorae causam, quo jure, qua veri specie, qua verborum probabilitate, torqueas? Non opus verbis. Plethorae, hac causa nascentis, opinio liquidissime refutata est (CCXCVI. ad CCCII.). Quam refutationem, jam plenissimis argumentis actam et transactam, repetere, foret, causae clarissimis

clariffimis indiciis evictæ, quafi diffidere.

CCCIII. Exceptis igitur phlegmatis (CCXII. CCXXX. ad CCLXXXVII.), hæmorrhagiisque non tamdiu, quamdiu perflare creditæ funt (CCLXXXVII. ad CCCII.), item exanthematis phlogifticis, poft fuo loco memorandis, et ad hos opportunitate; nunquam corpori humano plethora, femper contrarius vaforum ftatus, ut fuiffime declarata, fubeft. Quæ tamen multis morbis in pura totius corporis debilitate, vaforum attenuatione poftis, tributa cum fit, id aliud pathologiæ phlogifticæ folius notæ, et ad omnes morbos deduclæ, exemplum eft. Unde, quicquid fimulent opinionum fabricatores, omnes tamen inter Sy-

denhamianas et Stahlianas partes divisos, nullas ipsos res reputasse, aut secum animo expendisse, novi praeter verba nihil attulisse, luce clarius constat. Apud omnes fere, deminutis viribus, deminuta cibi copia, crescere tamen intus sanguinem, tanquam sine causa effectus existere posset (CCXCIII.), invaluit opinio: Omnibus fere, tam in purae debilitatis morbis, quales algeae, haemorrhoeae, apoplexia, epilepsia, asthma, hysteria, podagra, dyspepsia luxum secuta, quos adfectus ex indirecta debilitate nasci, similique curatione, ac ex recta natos, tractandos, suo loco demonstrabitur, quam in plenis vere et phlogisticis, curationem aethenicam respondere, nulla nisi magnitudinis differentia,

ferentia, si dîs placet, statuta, visum est. Qua siue pathologia, siue curatione, quid futilius, quid damnosius aut pestiferum magis, esse potuit? Usque adeone fragilis et caduca mortalium natura in nimias vires, humoris vitalis abundantiam, nititur, ut, cum, haec utraque nimis augentes, potestates morborum, in nimia incitatione positorum, periculum, hosque ipsos, haud dubie faciant, non contrarios morbos, et ad eos opportunitatem, parum incitantes potestates creent? Si solus cibus stimulans peripneumoniam aut haemorrhoida facere potest (CXLI. CCXXXI.), an is deficiens nullum morbum, cujusmodi rheumatalagia aut haemorrhœa aut dyspepsia sunt, parere posse putandus? Quod si

hinc quoque, et ex similibus noxis, debilitando agentibus, morborum periculum et morbos esse, dandum; quo tamen modo talis ab iis corporis status, qualis a contrariis solet, concitari, idemque nimis pariter, et non satis, stimulantium noxarum effectus esse, judicandus? Ad qualem curationem haec pathologia ducit? Nonne, ut omnibus morbis, quantumvis in debilitate fundatis, quos sanguinis profluvium comitatur, in omnibus, luxum et desidiam tandem sequentibus, sine fine sanguis, et quoad guttula intus suberit, adimatur, et omne curationis antiphlogisticae et purgatricis genus in extrema debilitate exerceatur? Unde, postquam in haemorrhagiis semel strictus scalpellus, quantumvis iuste,

te,

te, an in supra relatis (CCCIII.) et aliis morbis asthenicis, indirecta nimii stimuli (CCIV. LIX. CCCIII.) debilitate natis, finem quisquam statuit? Præter phlogisticos morbos, modo exceptos, monstra unum tantum, cui talis curatio vel levissimam salutis speciem attulerit, unum, cui non noxæ manifestæ, et sæpe pernicipiei fuerit. In schola discis, lectione firmas, dein invicem doctes, ea plerumques vera, quæ nunquam, ea raro, quæ perpetuo, sunt; et in curationibus tuis illa, ceu communia, persequeris, hæc, ceu propria, normâque excipienda, fugis; nec unquam, serie studiorum, reputas, constantem sibi naturam, perpetuis agere legibus (CXIII. p. 99.) et nihil excipere. Pletho-
ram

ram semper subesse, tibi persuades, attenuantem curationem nunquam frugiferam vides. Sola tamen uteris, incidisse te in propria, scilicet, existimans. Hic jactatus longi usus in arte medica fructus, haec experientia diu in curationibus versatorum est! Quarum perpetua suis dogmatis infelicitas cultores nunquam expellit; nunquam mente quatit solida. Propter irritationem (CXXI. p. 119. 126.) aut plethoram in omnibus morbis curatione antiphlogistica colitur. Quae, praeter phlogisticos, in omnibus nocens, non tamen ad sanam mentem curantes revocat. Alexipharmaca ratio in peripneumonia, variola, rubeola, et synocha phrenitica, id est, in valida diatheseos phlogisticae morbis, summo detrimento

trimento fuit, antiphlogistica, prae-
ter hos, in omnibus est. Utra-
que mala, peior haec tanto, quan-
to latior ejus strages. Si cum fo-
roribus humanae salutis Tyfiphone
praeficeretur, quâ pejus, nisi alexi-
pharmacam pestem antiphlogisticae
superaddendo, confuleret?

CCCIV. Haemorrhagiae, solae
memoria dignae, sunt menorrhagia,
haemorrhoids, epistaxis, et cata-
phora, quae vulgo apoplexia in
habitu pleno est.

HISTORIA MENOR- RHAGIÆ.

CCCV. Menorrhagia haemor-
rhagia (CCLXXVII.) est, hypo-
gastrio circumcirca, tanquam in
partu dolente, menstruis prae-
ter solitum abundantibus aut mo-
rantibus.

CCCVI.

CCCVI. Menorrhagiae sympto-
mata ex aucta sanorum menstruorum,
quaecunque est, causa pendent.
Quorum prope infinitae, haecenus traditae,
rationes, omnes a vero pariter et usu remotae,
non unum hunc, sed longe maximam morborum
partem, reflexis in ipsum artis fontem
erroribus, perfumdederunt. Adeo recta via
excessum erat, ut, plethora, quam nullius
morbi causam perspicuum (CCXCIII. ad CCCIII.)
est, esset an deesset, omissa prorsus quaestione,
solum fere, utrum illa totum corpus,
an partem laborantem, adficiens, menstruorum,
sive justorum, sive ad morbi modum auctorum,
ac proinde reliquarum haemorrhagiarum,
item haemorrhocarum, et aliorum morborum,
causa esset, quacre-

quaereretur. Quae quaestio, post plethoram jam fufius refutatam (CCXCIII.ad CCCIII.), quia super-
vacua est, omittenda, et vera men-
struorum causa paucis anquirenda.

CCCVII. Ut omnia, crescente corpore, vasa paulatim, sic genita-
lia, sic uterina, novissime, expli-
cantur. Quorum fines, in uteri
parietes desinentes, circa puberta-
tem tandem tantopere amplifican-
tur, ut jam serosam sanguinis par-
tem prius, dein, post aliquam mo-
liminis moram, justum ipsum tra-
jiciant. Cui negotio favent alia.
Hoc vitae tempore magna totius
corporis mutatio fit. Coeundi
desiderium novo stimulo totum
corpus, et, prae reliquis ejus parti-
bus, utriusque sexus genitalia, se-
quioris cum ovariis totam uteri
vaginaeque

vaginaeque regionem, commovet. Quo stimuli sedes uterus assidue fere sollicitata, potentius hoc adfici-
 citur, quo plus incitabilitatis, nullo tali stimulo haecenus tentatae, subest (XVI.), et quo novus stimulus ipse exquisitius incitat. Hinc, inter reliqua instrumenta (CCLXXXVIII.), musculares vasorum proximorum fibrae, sicut his intermixti nervi, summam incitationem subeunt. Haec, toto corpore (XXXIV.) crescens, uterinam rursus adauget. Mutuus utriusque sexûs, sive per os, sive manibus, sive alibi, contactus, utraque genitalia, uterumque memorabiliter, sed maxime justus coitus, accendit. Complexuum recordatio manet, caram voluptatis imaginem renovat, et excitare
 uterum

uterum plus minusve non cessat.
 (Quem novum adfectum nulli sti-
 muli, quales admoveri corpori so-
 llent, non porro sovent aluntque.
 Hinc, absente, praesente qui ama-
 ttur, omni fere tempore, ne somni
 quidem saepe excepto, stimulus
 uterum incessit. Qui tantus, tam-
 que constans, eoque potentior,
 quod novus integram hic incita-
 bilitatem significat, vasorum uteri,
 jam satis explicatorum, fibras in-
 vehementes contractiones concitat.
 Pervehitur igitur in uterinam re-
 gionem rapidissime sanguis, eoque
 magis usque, quo, valide vasa dis-
 cendendo, et impetu concutiendo,
 ipse magis easdem fibras stimulans,
 actionem, quo percitatur, intentat.
 Hinc primum menstruorum pro-
 fluvium nascitur. Cui duae con-
 C c   ditiones,

ditiones, fatis ampla vaforum diameter, et stimulus, in integram incitabilitatem, ob novitatem potentius agens, necessariae sunt. Qui status non aliis corporis repugnat, sed quorundam notorum rationis habet similitudinem. Sic alia vasa per diametrorum differentiam aliis inservire usibus cernuntur. Perspiratoria vapori, excernentia canalibus alimentarii tenuiori, renalia crassiori, humori, trajiciendo destinantur; quominus esse quoque, quae justis sanguinis trajectui accommodentur, mireris.

CCCVIII. Quod aliarum animalium foeminae tantum in orgasmo menstruant, non alias, id, ut supra dictum (CCCI.), ideo fit, quia certis tantum temporibus

bus stimulo, menstruorum potenti, patent. Unde, menstrua in mulieribus non tam alienam rem ab animali natura esse, disci potest.

CCCIX. Quantum relato stimulo debeatur, hinc porro patet, quod, quo minus amor mulieres deditae sint, eo parcius, quo magis libidini inserviant, eo liberius, hoc profluvium experiuntur; quod ante pubertatem, postque menstruandi aetatem, quibus temporibus nondum coepit, aut jam desit, amandi facultas, idem perpetuo deest; quod amoris inopia, quae debilitando et stimulum venereum hebetando, chlorosin et similia mala parit, in primis amenorrhaeam creat; quodque denique, quae puellae praecoces, validis viribus, et magnis artibus, citius

viris maturefcunt, eae citius, quae invalidae, puſillae, et parvis corporibus, tardius pubertatem attingunt, eae ferius menſtruant. Poſtremo, ſi vis amandi diuturnitate ſimul et magnitudine finire, citiusque aut ferius inchoatus concubitus maturiorem pro rata parte aut ſerum magis terminum habere, nec huic menſtrua ſupereſſe ſolere, lubenter conceduntur; ea quoque res conſuſioni pondus addet, et, quantum ab oestro venereo menſtrua pendeant, in illuſtriore monumento ponet. Praeter igitur vaſorum conformationem (CCCVII.) menſtruis accommodam, et ſtimulum relatum (CCCVII.), nihil amplius, ad inchoandum, conſtituendum, et confirmandum profluviū illud, opus eſt.

CCCX. Quo modo menstrua in laxis, infirmioribus, eoque magis ab amore, quod credibile est, alienis, procedant, ut ad hunc locum non attinens, tum exponetur, cum ad menorrhæam, secundæ speciei morbum, fuerit perventum.

CCCXI. Quæ potestates incitantes (CCCIX.) sic naturalia menstrua faciunt, eae, paulo vehementiores, noxæ fiunt, queis eadem, modum superantia, seu menorrhagia, concitantur. Inter quas cogitationes impudicæ, vehementior animi adfectuum vis, primum locum obtinent. Sic lectio, colloquia, pictura, ad libidinem accendendam comparata, partescelandæ resectæ, vivas in animo rei desideratæ imagines scientia, quantum valeant, nemini, præter eu-

nuchos, ut videtur, obscurum esse potest. Eodem cibo alens et potio merax, eodem condimenta pertinent. Hinc id, quod vulgo dici solet, sine Baccho et Cerere friget Venus. Item exercitatio laborve non delassans, sed intra stimulandi finem consistens, quin et abundans simul hinc, et ex ubere cibo, sanguis; postremo concubitus frequens, ardens, aut inconcessa hujus imitatio, quanto magis stimulant, tanto largius menstruale profluvium, nec raro ad morbi modum, concient.

CCCXII. Ut his rebus mulieres, in luxu vitam agentes, parcioribus et forte tenuioribus, vehementius ad amorem accenduntur, et fusius menstruant; sic illarum cum harum conditione comparata, menstruorum

struorum copiam stimulantis operis magnitudini respondere, hoc crescente, exacta ratione crescere, in justum etiam morbum erumpere, hujusque demum forma tamdiu, dum citra diatheseos phlogisticae fines effectus consistit, permanere, patet. Cui observationi, longe aliam profluvii, quod debilitas causa continet, postea memorandum, rationem esse, quod supra dictis ex parte disci potest, addendum.

CCCXIII. In eo diatheseos, quod haemorrhagiis convenit, non cohibetur profluvium, quia quod diatheseos maxime perspiratoria, propter exiguas diametros, vascula, minus, causa majorum, interna excernentia obtinet, id, ob majores etiam, minime menstrualia tangit. Quod si quando, post noxas sum-
mopere

moperè stimulantés, omnibus máximi vigoris signis comitantibus, incidens mēstruorum suppressio solitæ phlogisticorum morborum curationi cedit, is ex phlegmaticis, esse, majore, quàm quæ hæmorrhagiis (CCXCII.) accommodetur, diathesi nasci, et ad supra propositam sententiam firmandam pertinere, judicandus. Qui corporis status ab eo, qui parca mēstrua, sine nimio stimulorum opere, frigidis in orbis plagis, et robustis mulieribus, suppeditat, cum cura distinguendus; eoque magis, quod per stimulos relativos (CCCVII.) potissimum fit, ut mulieres aliis foeminis tanto magis mēstruent. Et postquam procedentibus annis explicata vasa sunt, adeo patula tandem fieri, ut a diathesi

thesi phlogistica quantalibet, aegre reddantur impervia, recordandum. Quod cum ita sit, talem morbum, quamvis rarius, incidere tamen posse, fidem facit id, quod viris raro quidem, sed aliquando tamen, usu venit. Sic validissimos et perquam phlogisticos, cum pulcherrima et dilectissima venereos ritus celebrantes, excernere semen non potuisse, et tam caetera curatione antiphlogistica, quam sanguinis de- tractione, ad justarum virium statum restitutos accepimus. Qui morbus non spasimus, qui a debilitate semper oritur (XLVI. XLIX.), stimulante curatione semper tollitur, sed diathesis phlogistica, cum reliquum corpus, tum colis vasa potissimum, obtinens. Quam diathesin minorem a solitis noxis factam,

tam, stimulus oestri venerei, ad eam magnitudinem, in qua morbus relatus positus, attollit. Cui similis diatheseos magnitudo, simili causa prognata, similem affectum, menstruorum ex nimia diathesi pendentem suppressionem, parere potest. Neque vel ad spasmus propter hic expositam rationem, vel ad fibrarum rigorem ob aliam, causa referenda est. Rigor enim fibrarum mera contemplatio est, et, ubicunque diatheseos phlogisticae signa manifesta sunt, ea vera causa subest (XLVI.). De qua quae porro dicenda videntur, postea sub hypochondriasi, cum ad eam ventum fuerit, exponentur.

CCCXIV. Hypogastrii circum-
circa dolor ex sanguinis abundan-
tia,

tia, vasa menstrualia nimis distendente, itaque stimulante incitanteque, sicut saepe alias, nascitur. Eadem praeter solitum abundantium diutiusque permanentium menstruorum cum stimulis relatis (CCCVII.) origo. Qui stimulus cum reliquis iis in totum reliquum corpus (CCCVII.) simul et uterum, paulo magis directus, ubique nimiam, ac proinde illic incitationem, seu diathesin phlogisticam, concitat. Quae non eadem vasa occludit, quia diathesis hic, quam in phlegmasiis, minor, et vasorum diameter iis, quae illa diathesi occludi solent, amplior, illum effectum prohibent.

CCCXV. Ut universo corpori communis plethora a menstruorum causa rejicienda est, ita vasis menstrualium

menstruorum propriis nihilo magis, ob rationes expositas, recipienda. Nam sic effectus pro causa manifeste apprehenditur.

CCCXVI. Ex menorrhæa, morbo asthenico, post suo loco memorando, menorrhagia, diatheos phlogisticae signis hanc, asthenicæ illam comitantibus, distinguenda.

HÆMORRHOIDIS HISTORIA.

CCCXVII. Haemorrhoidis hæmorrhagia (CCLXXVII.) est, quam capitis gravitas, quasi vertigine circumacti sensus, ejusdem, lumborum, et ani, dolor; et e lividis circum anum tuberculis, vel ipso hoc sine tumore patente sanguinis profluvium, insigunt.

CCCXVIII.

CCCXVIII. Capitis gravitas, quasi vertigo, item dolor majori in capite incitatione; hic lumbos anumque tentans eadem, qua modo explicatus(CCCXIII.p.309.CCXX.CCXXII.) causa nascuntur.

CCCXIX. Tubercula, circa anum suffusus in telam cellulofam fanguis, sunt; extremis arteriolaribus, et inde exhalantibus productis, ob firmæ suæ materiae imbecillitatem(CCLXXXIX.adCCXCII.), distentioni et impetui cedentibus. Cujus generis adfectum intus, melænam vulgo vocatum, sanguinis ex ano sine tumore conspicuo profluvium significat.

CCCXX. Sine communibus hæmorrhagiarum signis, ex compressione, sanguinis in venis ad cor reditui resistente, simile pro-

D d fluvium

fluvium quandoque accidit. Quod locale malum ab idiopathico (LXXX.), et huic alterum idiopathicum saepe subiens, sed e contraria diathesi pendens, accurate distinguendum.

EPISTAXIDIS HISTORIA.

CCCXXI. Epistaxis, quoties haemorrhagia est (CCLXXVII.), praeter hujus signa, dolente vel gravato quasi capite, rubente vultu, naribus effluente sanguine, cognoscitur.

CCCXXII. Hoc profluvium pueritiae, pubertati, aetati florenti, vigenti, provectae et confectae commune, multo saepius febrium, phlegmasiarum, menorrhagiae, et aliorum utriusque speciei morborum,

rum,

rum, symptomaticum, quam idiopathicum, definitionis (CCCXXI.) signis cognoscendum, ab illis malis dignoscendum.

CCCXXIII. Capitis dolor, quasi gravitas, vultus rubor, sanguinis intra cranium abundantiae, nimiam incitationem parienti, tribuenda et, ut supra (CCCXVIII.), explicanda. Neque sanguinis profluvium novam explicationem (CCCXIX.) requirit.

CCCXXIV. Idem adfectus raro idiopathicus phlogisticus, rarius diuturnior, aut paulo gravior, est, semper fere sponte suo profluvio tollitur; est ubi in contrarium transit. Quoties e vulnere capitis sanguis naribus exit, in manifesta ejus symptomatica natura distinctio omnis supervacua.

HISTORIA CATAPHORÆ.

CCCXXV. Cataphora quoque haemorrhagia (CCLXXVII.), fed rarius, est; ubi, post validum stimulum, caput, quasi gravatur, dolet, stupet, vultus rubet, aut suffunditur, omnibus aut aliquibus, qui voluntati parent, motibus saepe cum sopore imminutis aut convulsis: Saepe magna capita, brevia colla laborantium sunt.

CCCXXVI. Capitalia symptomata stuporque relatam explicationem (CCCXXIII.) recipiunt.

CCCXXVII. Cum omnes motus, voluntati parentes, imminuntur, morbus vulgo, sub apoplexiae titulo, plethora venosa, in capitis vasis eminente, natus creditur.

creditur. Cum eorundem motuum pauci tantum deficiunt, adfectus, ex eadem causa pendere; paralyseos nomine, creditur. Idemque morbus, iisdem motibus ex eadem origine convulsis, epilepsiae vocabulum accipit. Neque, licet iisdem symptomatum concursus cum debilitate conjungi nuper doceri coeperint, non eadem curatio, quoties ad hanc serio perventum est, tamen adhibetur. Sed a debilitate plethora abhorrere, huiusque per antiphlogistica, id est, porro debilitantia, medendae ratio exitio esse, demonstrata est (CXXIX. CCXCVIII. CXXII.). Et tota doctrina e verae debilitatis ignorantia, et nulla pathologia nisi phlogistica, nulla curatione praeter antiphlogisticam cognita, capitali

errore tracta (CCCIII.) est. Quae si unquam respondeat, id est, curatio antiphlogistica morbum unquam haud ambigue tollat, non plethora five cum debilitate, seu sine hac, causa, sed diathesis phlogistica, judicanda est. Verum, si, qua aetate hic morbus, et cui generi hominum potissimum incidat, consideretur, etiam illa rara origo ducetur. Nam

CCCXXVIII. Diathesis phlogistica, quanquam quovis tempore, et quoslibet homines adficere potest, multo tamen rarius aetate proventus adficit. Cumque plenus victus, qui saepe praecedere animadvertitur, aliquam stimulatricis causae speciem ostendere videri possit, hanc tamen ex toto speciem plerumque esse, supra confirmatum (CXXIX.).

(CXXIX.). Denique, ut cataphora, qualis definita (CCCXXIV.), occurrere quidem, quia deficientis incitabilitatis defectum insoliti stimuli magnitudo pensare potest, (LIII.) minime neganda; ita, quo rarius tamen occurrat, is ipse incitabilitatis defectus, et necessaria stimuli magnitudo, faciunt. Quod ita se habere, convulsio, nervorum resolutio, et inopia mentis, argumento sunt; quae morbis purae debilitatis facile, phlogisticis, nisi jam finitis, et in illos mutatis, non omnino, congruunt. Unus aut alter in variola convulsionis impetus parum recte bonus judicatur; utpote qui, nimiam diatheseos phlogisticae incitationem jam in eo esse ut exhauriatur (XIX.), indicet; rectius non malus, ut, substituisse morbi

morbi vim citra illum effectum, indicans, dicendus; et pluribus, hunc jam consummatum patefacientibus, melior ducendus.

CCCXXIX. Nunquam igitur pro cataphora quivis adfectus, qui in paralyfin aut epilepsiam firmatas et longas transeat, aut plus semel recurrentis apoplexiae speciem praebeat, habendus; propterea quod hae mentis, et ei parentium motuum, affectiones e debilitante origine pendeant, non a cerebri per plethoram compressione, quae non est, et, si esset, ita aequalis, ut aequalem effectum praestet, nequiret permanere, contineantur necesse est.

CCCXXX. Acutus morbus cataphora fit, noxam stimulatricem manifestam, et minime per magnitudinem

nitudinem eventu debilitantem, consequatur, sanguinisque detracti-
oni protinus et aperte cedat, oportet.
Nec satis est, quod post mortem
sanguis effusus saepe deprehen-
ditur, siquidem illud non origo
causae, sed ferus effectus esse, et ab
ipsa debilitate pendere, potest.

CCCXXXI. Porro, justum pro-
fluvium aut insolita sanguinis a-
bundantia cataphorae non praee-
dunt. E quibus abundantiae ea-
dem hic, quae in aliis haemor-
rhagiis, ratio, scilicet, ut dia-
theseos magnitudini respondeat
(CCLXXXVII.). Procedente vi-
ta cerebri vis, longo cogitationis
et multorum, quales vita commu-
nis plerumque fert, adfectuum
usu, aliisque stimulis totum corpus,
eoque cerebrum quoque, moven-
tibus,

tibus, paulatim imbecillior, et incitabilitatis egentior, tandem, stimulantis operis plus, quam ante, quod is defectus pensetur, requirit. Hinc, quamvis cibi tanto minus, quanto provectior aetas sit, plerumque desideratur, quia tamen hac in re consuetudo multum valet, per hujus vim plus justo quandoque potest accipi. Quodque consuetius est, potionis non plus tantum, sed et meracioris, vulgo accipitur. Quibus stimulis et aliis, quales iracundia, aut quaevis animi gravior et frequentior perturbatio, item cogitandi contentio, sunt, modum excedentibus, tamen etsi is excessus, quam aetate priore facilius toleratu est, quandoque tamen incitatio nimia, quae diatheseos phlogisticae tantum, quan-

to

to ad haemorrhagias dandas opus
 est, pariat, exoritur. Id incitatio-
 nis, quod hoc efficit, ad nimium,
 quo phlegmasia graviorve quivis
 morbus phlogisticus nascitur; aut
 ad extremum, quo incitabilitas
 exhausta, incitatio finiri, et asthe-
 nicus morbus nasci, incipit, non
 procedens, sed indirectam citra
 debilitatem subsistens, haemorrha-
 gicum morbum creat. Quem ta-
 men effectum, ut phlegmasiis gra-
 vioribus hac aetate frequentior
 aliquanto est, ita morbis debili-
 tatis multo rariorem, memineris.
 Quippe enim, propter imminutam
 toto corpore, magisque in cerebro,
 quam caetera pari parte, incitabi-
 litatem, unde, ad statum phlogis-
 ticum praestandum, multo stimu-
 lantis operis, quam ante, plus re-
 quiritur;

quiritur; ideo diathesis phlogistica, five major, five minor, et independentes morbi, difficilius hac aetate incidunt, aegrius, et non, nisi insolita stimuli vi persistente, permanent, minusque cerebrum, cujus incitabilitas anteaetae vitae stimulis, quales cogitatio et adfectuum frequentia sunt, etiam magis confecta est, adfectant. Hinc indirectae debilitatis morbi, vel minimum stimulo remisso, pronius existunt, et promptius in hos phlogistici vertuntur. Hinc, ut in altera specie videre erit, apoplexia, paralyfis, et epilepsia, longe frequentissimae, cataphora rarissima, sunt. Eadem, sublato facilius, in illas transire magis periclitatur.

CCCXXXII. Quae tamen quoniam non accidere dubitanda est,
quia

quia sine fine vis stimulanſ (XV.) eſt, ejuſque in quovis corporis ſtatu, cui vel minimum incitabilitatis ſuperſit, tantum admoveri poteſt, quantum nimiam incitationem, cuilibet morbo phlogiſtico concitando parem, pariat; quo certius, ubi accidit, cognoſcatur, et ab apoplexia, paralyſi, et epilepſia, dignoſcatur, ſigna quaedam intuentenda ſunt. Haec omnia talia ſint neceſſe eſt, qualia validam incitationem ſubeſſe, vehementem ſtimulum recens praeiſſe, declarent.

CCCXXXIII. Huiuſmodi ſtimulum in eo, qui validior eſt, ira gravis, crapula, magna potionis meracis viſ, ardor ſolis, et ſimilia, praeſentant. Haec, nimis et ſubito ſtimulando, nocuiſſe, certius hoc percipies, ſi aetatem plurimum

E e provectam

profectam non esse, si luxuriam, desidiam, et reliqua, quae longo vitae usu incitabilitatem tandem consumunt, non praecessisse, sed, post stimulum recens obortum, morbum prodiisse, et subito id factum esse, comperies.

CCCXXXIV. Ut cataphora sic a relatis morbis distinguenda, ita, si quando similis relatis (CCCX.) symptomatum concursus, post capitis vulnera, cranium fractum et hujus intropressa fragmina, subnascitur, eorum simul et curationis differentia tamen animadvertetur (LXXX.LXXXII.LXXXIV.), et ad locales adfectus, post tractandos, is rejicietur.

E X A N-

E X A N T H E M A T U M
P H L O G I S T I C O R U M
H I S T O R I A.

CCCXXXV. Exanthemata phlogistica sunt, post contagionem, et solitas diathesin phlogisticam (CXXXI. ad CXLIX.) facere noxas, prius pyrexia phlogistica, seu synocha, dein, interposito temporis spatio, non ad amissim certo, papulae maculaeve cutem distinguentes.

CCCXXXVI. Exanthematicos morbos ab aliis phlogisticis nulla cujusvis momenti re differre, hoc valido argumento est, quod, praeter eruptionem et ad eam pertinentia, nihil in signis, praeter con-

E e 2   tagionem,

tagionem, nihil in noxis, novi deprehenditur, et eadem prorsus, five ad occurrendum, five medendum, auxilio sunt comperta. Quod cum ita sit, tamen, propter eruptionem et ei propria, exanthematicos ab affinis morbis separasse, cum diversissimis tam ab iis, quam inter se, conjunxisse, inscitiae summæ fuit. Quo enim modo, cum eruptionis, quisquis est, effectum solita curatio solvit, aliam, et non eandem prorsus, causam subesse, credibile cuiquam; nisi iterum cum iis, quibus, eundem effectum ab aliis causis fluere, placeat, res sit? Non sane communi phlogistico contrarium contagionis opus, sed aut idem, aut nihil, nisi ut propriam morbi formam det, quod mox anquiretur, existimandum.

CCCXXXVII. Contagio materia quaedam est, caeca, incognitae naturae, et, ut pleraque rerum, tantummodo evidentioribus effectibus ullo modo patens. E corpore laborantis, aut crassiore materia, qualis vestis aut suppellex, ubi forte delituerit, sano corpore recepta, sine ulla firmorum aut humorum mutatione manifesta, fermentescit, omnia vasa replet, dein paulatim foraminibus excernitur.

CCCXXXVIII. Cumque nullus eam effectus, praeter diathesin phlogisticam, sequatur, hanc alias facere solitae noxae plerumque morbo praecedant, et curatio antiphlogistica semper et sola respondeat, eoque a relatis haecenus morbis ejus effectus minime differat; ideo jure cum iis, tanquam ad eandem spe-

ciem pertinentes, ab illa nati morbi conjunguntur.

CCCXXXIX. Inter quos hoc solum interest, quod in exanthematicis materia temporis, quo corpore efferatur, aliquod, in alio aliud, requirit, eoque copiosius aut parcius effertur, quo liberior aut impeditior perspiratio fit. Quam nullus spasmus, nulla frigoris contractio, solaque phlogistica in summo corpore diathesis (CXXXII. CXXXIII. CXXXV. CLIX.) impedit; ut hoc patet, quod frigus debilitante opere, liberum materiae exitum pariendo, perspirationem clare expedit. Quod, diathesin imminuendo, non spasinum solvendo, facere supra demonstratum. Ut materiae per liberam
perspira-

perspirationem sic exitus expeditur, ita

CCCXL. Quaecunque ejusdem pars infra cuticulam moratur, ea, morando, certam acrimoniam acquirit, inflammatiunculas facit, factas ad suppurationem perducit. Quae, partem laborantem irritando, pyrexiam et diathesin phlogisticam symptomaticam, ab idiopathica distinguendam, concitant.

CCCXLI. Plus minusve certum eruptionis tempus est, quia fermentandi opus, quodam tenus certum et aequale, eodem tenus certum et aequale tempus, quo peragatur, corpore diffundatur, et summum hoc attingat, effectu teste, requirit. Rursus non ad amissim certum est, quia perspiratio, variante.

ante vigore, vegeta magis aut languidior fit, necesse est.

CCCXLII. Pyrexia, eruptionis symptomatica, quandoque febris justae formam sumit, quia stimuli, quem toto summo corpori objicit eruptio, magnitudo nimiam ad extremum incitationem, eoque hujus finem, et indirectam debilitatem, parit (XIX.)

HISTORIA VARIOLÆ.

CCCXLIII. Variola exanthema (CCCXXXV.) est, cujus tertio vel quarto die, quandoque ferius; erumpunt parvæ, inflammatae, mox in justas pustulas iturae, papulae; liquorem; octavo fere post eruptionem die, saepe ferius, in pus mutatum, dein exsiccatum, et crustarum demum forma dilapsum,

sum, concludentes. Eruptio, pro diatheseos phlogisticae magnitudine, major, minor, aut minima, est.

CCCXLIV. Haec omnia fermentationis lege, modo (CCCXL.) memorata, reguntur. Pustularum numerus, diatheseos mensurae respondens, sine facientibus hanc noxis nihil contagionem ad verum morbosum statum creandum valere, et morbi tantum formam exteriorem dirigere, declarat.

HISTORIA RUBEOLÆ.

CCCXLV. Rubeola exanthema (CCCXXXV.) est, a sternutatione, oculorum madore, tussi sicca, et raucedine, incipiens; cujus quarto die vel ferius, papularum exiguarum, frequentium, vix eminentium,

um, triduo fere, aut ferius, in squamulas quasi furfureas desinentium, eruptio prodit; praecedente diathesi phlogistica gravis morbus, absente vel minus evidente levior, sed phlogisticus tamen futurus.

CCCXLVI. Sternutatio, mador oculorum, tussis sicca et raucedo, symptomata catarrhalia sunt (CCLXXI. ad CCLXXVI.), eo-que a diathesi phlogistica pendent. Quae quoniam, quatuor dies aut amplius ante eruptionem, id est, antequam materia loca laborantia attigisse videtur, apparent, et perpetua sunt; inde diathesis phlogistica solitas ipsam facere noxas, non propriam hic materiam, consequi, et rubeolae esse necessaria, credenda. Quod etiamsi negetur, et a materia nasci illa symptomata

conten-

contendantur; nihil tamen a reliquis morbis phlogisticis hic differre, sed pariter in diathesi phlogistica positus esse, et antiphlogisticis auxiliis cedere, dandus; et, quod eundem, quem solitae noxae phlogisticae, materia trahit eventum, sic idem prorsus ejus opus, eadem morbi causa, fatenda. Unde nihil in medendi consilio novi, nisi, quod huic cum reliquis exanthematis phlogisticis commune est, ut materiae, quo corpore auferatur, tempus detur, et eodem perspirationi, quo alias diathesis phlogistica tractari solet, modo consulatur.

CCCXLVII. Eruptio jam traditam (CCCXLV.) rationem recipit. Quod gravis morbus, praecedente diathesi phlogistica, in leviori

viore hac levior, est ; ea res, quam non, a solitis diathesin facere noxis contagionis opus differat, insuper confirmat.

CCCXLVIII. Ubi diathesis invalescens perspirationem supprimit, pro tempore saepe evanescit, velut interiora peteret, eruptio. Quod periculum maxime in fine morbi intentatur, et materiam eodem, quo variolosa per summum corpus modo, inflammationem symptomaticam accendere commonstrat. Hinc cum aliis visceribus saepe pulmones inflammantur. Quae inflammatio symptomatica dicitur, quia non, idiopathicae ritu, a diathesi communi, sed materiae, nunc has, nunc illas partes, petentis, acrimonia pendet. Cujus effectus pyrexiam quoque symptomaticam, abidiopathica

diopathica distinguendam, concitat.

HISTORIA SCARLATINÆ.

CCCXLIX. Scarlatina exanthema est; cujus quarto circiter die, aut ferius, vultus aliquantum simul intumescit, et cutis passim rubedine florescit, dein amplis maculis, post coalituris, et triduo in squamulas, tanquam furfureas, abituris, discriminatur. Quae, non nisi post phlogisticam diathesin aliunde factam, nascuntur: Iisque similia contrarium morbum, post memorandum, conflant.

CCCL. Eruptio, quodam tempore prodiens, et aliquamdiu permanens, fermentationi, tempus quoddam, et in alio morbo aliud,

F f

postu-

postulanti, simili modo, quo ante (CCCXLIV.) explicatum, tribuenda.

CCCLI. Vultus tumor a diathesi phlogistica illic, quam in pari alio loco, majore pendet. Quam, praeter solitas eam facientes noxas, materia contagiosa jam ad cutem accedens, augere putanda.

CCCLII. Haec materia status morborum nihil sola creat, exteriorum et exanthematicam morbi faciem tantum dat, et diatheseos, five phlogisticae, five asthenicae, naturam sequitur. Hinc, post eam corpori admotam, modo phlogisticus, qualis definitus, modo asthenicus, morbus, post suo loco memorandus, exoritur. Quod discrepantes scriptorum, aliorum alteram ejus naturam tuentium, et
inter

inter se adversis frontibus repug-
nantes, tam explicationes, quam
curationes, conciliat.

APYREXIARUM PHLO- GISTICARUM HIS- TORIA.

CCCLIII. Apyrexiae phlogisti-
cae, nimia diathesi phlogistica,
vasa minus, aliquam partem infig-
nūs, movente, nascuntur. Ejus
praecipua exempla mania, pervigi-
lium, et obesitas, sint.

HISTORIA MANIÆ.

CCCLIV. Mania est phlogisti-
ca apyrexia; in qua mens per-
turbata falsas omnium rerum ima-
gines concipit.

CCCLV. Quatenus mania non ex materiae cerebri vitio, qui casus localis quandoque accidit, exoritur, eam nimius mentis usus, vel adfectuum gravius incitantium vis, potissimum concitant. Quae tamen, ut magis in cerebrum, ita in totum quoque corpus, plus minusve, licet pyrexia non sequatur, agunt; quod curatio, totum corpus debilitans, et alii stimuli, non protinus cerebro, sed distitae parti incumbendo, eundem morbum concitantes, confirmant. Quorum stimulorum potentissimi, potio spirituosa vel vinosa, item opium, et quaedam forsan alia, ventriculo recepta, et illic primum agentia, sunt. E reliquis noxis phlogisticis aliae solae minus maniam inferunt, sed, stimulando tamen, nocentium

fium vim intendunt; quod eorundem in curatione remotorum effectus arguit. Si venena quando maniam, illaefa partis alicujus firmæ materia, creent, idem eorum, quod stimulantium communium, opus, idem effectus, et morbus idiopathicus et idem, esse judicanda. Quæ ipsa, si contra, partis texturam delendo, agant, pro localis morbi origo sunt ducenda.

CCCLVI. Minus in mania cor et arteriæ moventur, quia, præcipua noxa vasa stimulans, cibus, minus ad noxarum excitantium numerum accedere solet. Quem tamen, reliquis additum, nocere, hinc patet, quod, ad salutem efficacissima, inter alia remedia, inedia reperitur. Quod, et supra (CCCLV.) dicta, maniam non loco contentum,

sed ad totum corpus pertinentem, morbum esse, demonstrant.

HISTORIA PERVIGILII.

CCCLVII. Pervigilium est apyrexia phlogistica (CCCLIII.); in qua somnus nullus aut inficerus, excito animo, vivas, validas, aut molestas imagines, recipiens.

CCCLVIII. Eaedem noxae somnium, quae maniam, sed minus magnae, cient. Quod nimia cogitatio, commotio, vel perturbatio animi manifeste faciunt. Cogitationis id, quod hoc efficit, non nimium ad extremum est; quod, incitabilitatem pro tempore consumendo, profundum somnum pareret, aut, si hunc pelleret, per indirectam debilitatem, quae ab hoc aliena loco, sic ageret. Eademque

demque perturbationis animi, quatenus hunc morbum concitat, mensura: Cujus nimium omne ad extremum vel in somnum definit, vel eam vigiliam, quam indirecta debilitas causa continet, adfert; nec horum mentis et animi adfectuum simplex opus, semelve aut rarius incidens, effectui par evadit. Qui sic aut levior aut brevior foret, quam ut morbi titulum mereretur. Est saepius rediens, aut altius cerebrum premens, eoque mansuram noxam relinquens, irritamentum, quod memorabiliorum creet morbum. Hoc modo magnarum rerum, conjuncto periculo, cupiditas, injuriae gravioris ulciscendae impetus, ultionis horror peractae, piaculorum futurorum metus, excitum animum commovere,

movere, Catalinae, Orestis, Francisci Spiraë, exemplis, ostenduntur. Quoties igitur adeo suis imaginibus aut adfectibus animus excitatur, ut, post horum et aliorum stimulorum certam moram, requiescere, et in sincerum somnum componi, nequeat; toties hic incidere morbus judicandus.

CCCLIX. Quem ut relatæ noxæ (CCCLVIII.), sic non solæ, faciunt. Nam, ut postea, cum ad per-vigilium facientes potestates, quæ, eventu debilitando potissimum agunt, eoque sub altera morborum specie rite tractabuntur, ventum fuerit, tum, ad somnum pellendum alia quoque pertinere, aut cum illis operam conferre cernuntur. Horum opus illorum, quæ somnum conciliant, operi contrarium, scilicet, actio-
num

num diurnarum stimuli summa citra id, quod incitabilitatem deterit, subsistens. Sic exercitationis debite remissio, solitae intermissio, aquosa pro merace potio, nullae praeter solitum caenae, queis victus stimulus ad extremum illud, quo debilitas indirecta, somno favens, incidit, ire prohibetur, et frigus, quod, aliter stimuli summam excedere modum prohibendo, similiter agit; omnia vigiliam, aut huic proximum somni statum, cum sola, tum magis etiam cerebri propriis stimulis addita, creant.

CCCLX. Cum hoc modo (CCCLVIII. CCCLIX.) potestates vegete stimulant, nec ulla stimuli summae deminuta parte, pervigilium creent; inde, quae reliquorum phlogisticae speciei morborum causa

fa est (CXLVIII.), eadem hujus, idem utrifque corporis, in quo quisque morbus positus, status esse discitur, nec aliae noxae, sed eadem prorsus, variante tantum, quod saepe aliis phlogisticis morbis accidit, magnitudinis ratione, praecedere, intelliguntur.

CCCLXI. Quae res (CCCLX.) ex actionibus quoque deprehenditur. E quibus, licet hi morbi a pyrexiae esse dicantur, arteriarum tamen pulsus morbi prorsus expertes non sunt; contra tanto validiores quam in secunda valetudine, aut ad asthenicos morbos opportunitate, hisque ipsis, quanto plus vigoris et, hunc continentis, incitationis, subest. Et reliquarum actionum, exceptis quae maxime laborant cerebri, status idem sane, qui

qui in mitioribus malis phlogisticis aut ad haec opportunitate, solet. Quod si multo magis, quam reliqua corporis, cerebrum hic, et in mania, laborat; ea res insoliti nihil habet, utpote cum, in morbis pariter et ad eos opportunitate, partem aliquam magis adfici perpetuum fit (XXXVI. ad XLV.).

OBESITATIS HISTORIA.

CCCLXII. Obesitas apyrexia phlogistica est (CCCLIII.); ubi ex secundissima valetudine, victu lauto, maxime cibo, item quieto vitae genere, crescit eo magnitudinis adeps, ut actionibus incommodet.

CCCLXIII. Obesitatem, sic definitam, morbum esse, morbi definitio (CC.), etiam phlogisticum, diatheseos phlogisticae

ticae certa signa, docent. E quibus valida ventriculi, sive desiderium cibi, sive concoctio, spectetur, actio, reliquarumque virium concoctricium robur, luculento documento sunt.

CCCLXIV. Utque, in hoc morbo, potestatum incitantium stimulus incitationem supra id ejus, quod exactae valetudini convenit, ad id, in quo diathesis phlogistica constat, attollit; sine quo tanta ventriculi, chylumque et sanguinem facientium instrumentorum, vis esse non posset; sic huic cum reliquis ejusdem proprietatis morbis commune, ut omnium stimulorum summa multo, quam in reliquis ejusdem speciei proprietatibus, minor, nunquam ad extremam magnitudinem, qua indirecta debilitas

bilitas nascitur; adscendat, ac ne tanta quidem subsit, quanta ad cor et vasa memorabilius commovenda sufficiat. Cui tamen toti proprietati accedit, ut hae simul et reliquae omnes actiones aliquanto supra sanarum prorsus modum, multo supra diathesin asthenicam, consurgant. Et a reliquis phlogisticis morbis apyrexiae phlogisticae hoc maxime differunt, quod potestates incitantes longe citra id magnitudinis, quod incitabilitatem multum consumit, subsistunt; ut effectu certo discitur. Multo enim diuturniores morbi quaeilibet aliis phlogisticis sunt. Unde, quantumvis cerebrum propriis ipsi stimulis, quantumvis ejus vasa copia sanguinis, adficientur; nisi tamen ad incitationem hinc natam, ea,

G g

quam

quam aliae potestates stimulantés pariunt, accedat, multo minorem communem effectum fieri, plusque longe omnium potestatum conjunctam, quam quarumlibet separatam, vim, valere, certum est.

CCCLXV. Diathesis igitur totius corporis in his morbis, quam reliquis phlogisticis, ad summam minor, partis, ut cerebri in mania et pervigilio, vasorum sanguiferorum in obesitate, satis magna, universa fere tanta est, quanta in opportunitate ad alios, plusque in parte laborante viget. Inde fit, ut contra istorum morborum naturam, similiter ad eos opportunitati, veterare, totius stimulantis operis mediocritate incitabilitatem nunquam vel pro tempore vel ex toto consumente, semper incitationis justo plus

plus pariente, possint. Quod si cui magnus cerebri et vasorum his in morbis tumultus magnam incitationis summam arguere videatur; is, adfectus partis, quantumvis formidabilis, cum totius reliqui corporis adfectu comparatus, quanto minor (XXXVII.XLIV.) sit, recordetur, et, quantumvis partem aliquis stimulus urgeat, et inde latius per reliquum corpus pateat, nisi tamen ejus opus alii, reliquis partibus admoti, sustentent, ut omnium operis summa totum quidem corpus altius adficiat, stimuli solius effectum in parte conspicuum, in reliquo corpore minus memorabilem fore, reputet, gravio-remque quemque morbum semper ab incitatione, quam plurium stimulorum vis conjuncta fecerit,

nasci, memori (LXXII.CXLVIII.) animo teneat.

CCCLXVI. In hujus proprietatis morbis ut pars quaedam, in duobus prioribus cerebrum, in hoc vasa sanguifera, multo magis reliquis, magisque quam pro reliquorum morborum phlogisticorum norma, propterea movetur, quod adfectus partis a stimulis, in reliquas agentibus, multo minus sustentatur; ita stimuli, in partes laborantes sic agentes, reliquum quoque corpus, tametsi minus memorabiliter, tangere tamen intelliguntur. Quam rem diathesis asthenica nulla, phlogistica, qualis aliorum hujus speciei morborum opportunitatem, continet, hic manifesta (CCCLXIV.), reliquas partes moventia remedia, quod mox patebit, hanc

hanc curationem expedientia, et his contrariae potestates semper nocentes, confirmant. Unde, quicquid stimuli partem adficiat, id totum corpus, quod toto incitabilitas una et indivisa subest, adficere, etiam hic, ubi minime videri poterat, verum certumque patet.

CCCLXVII. Quod ad obesitatem proprie pertinet; praeter cibum reliquas noxas excitantes quoque plus minusve valere, clarissimo hoc indicio scias, quod vires concoctrices adeo validae sunt, ut perfectius suo, quam in aliis, qui minime tamen imbecilli sunt, officio fungantur. Quae tamen noxae citra magnitudinis id, quod ad extremum magnum, propiusve huc accedens, incitabilitatem consumendo, incitationem finit, aut per

tumultus magnitudinem ad corpus exhauriendum pertinet, subsistunt.

CCCLXVIII. Sic animi adfectus nimis hic non stimulant. Quod etiam vulgo, pingues miti ingenio dicere solito, notum; cum morosiores plerumque macri sint. Sic a nimia cogitatione, quae magno stimulo est, pingues abhorrere cernuntur. Sic quoque corporis motum, quo nimis omnes actiones, maximeque vasorum, concitantur, ac proinde perspiratio multum expeditur, naturali constitutione pingues, eoque magis, quod omnis motus eos magis, quam alios, fatigat, fugiunt. Hinc humoris, quod corporis foraminibus submotu rejici, ab adipis cellulis averti, solet, multo illa deferendi, in
has

has per quietem divertendi, copia fit
(CCXCIV. CCXCVIII. CCXCIX.).

CCCLXIX. Expositis jam horum morborum proprietatibus, quoniam partis adfectus ex communi pendet (XLII. XLIII.) ejusdem generis est (XL.), ab iisdem noxis excitantibus (XLIII.) oritur, iisdemque tollitur auxiliis (XLIV.), inde loco contentus adfectus, sive inflammatio, sive sanguinis profluvium, sive cerebri aut vasorum, quam aliorum locorum, major adfectus, sit, non alius in alio casu, sed idem prorsus in omnibus esse, ac tantummodo levibus quibusdam nullius momenti rebus differre, et minime diversam curationem requirere, aut distinctiones capitales praeberere, credendus, manifestusque, qui totam pessumdedit
artem,

artem, error tollendus. Recte igitur omnes, de quibus actum, morbi non ad duo genera prius, dein ad species, sed in duas tantum species redacti.

CCCLXX. Porro, cum in omnibus his vis omnis morbofa, five quantum toti corpori communis est, five quantum parte magis continetur, incitationem nimiam dando, noceat, et quae illam, eadem hanc auxilia tollant, neque unquam in partem dirigenda sunt (XLIV.); eo spectat omnis haec ratio, ut a valetudine ab omni integra parte, ad maxime phlogisticum morbum quaedam crescentis roboris series esse fatenda sit. In qua serie peripneumonia vel synocha phrenitica summum quasi gradum, obesitas, imum obtinent, detractaque

detractaque phlogisticis exanthe-
 matis, rubeola cum peripneumonia,
 cum synocha phrenitica, et erysi-
 pelate vehemente laborante capite,
 conjungenda. Quos morbos mi-
 tiores phlegmasiae, duo reliqua
 phlogistica exanthemata, dein hae-
 morrhagiae, postremo apyrexiae
 phlogisticae, subsequuntur. Inter
 quos et secundam prorsus valetu-
 dinem opportunitas ad hanc mor-
 borum sp̄ciem, ad vehementissi-
 mos altius, ad leviores infra illos;
 in imo gradu secunda valetu-
 do, collocanda: Postremo, licet
 eruptio, quam contagio facit,
 acrimoniae (CCCXL.), hu-
 jus dein, secunda pyrexia symp-
 toma, sit; quoniam tamen a di-
 atheseos phlogisticae magnitudi-
 ne, perspirationem impediente,
 pendet,

pendet, nec, ad eam prohibendam, quicquam praeter illa, quae diathesin solvunt, agitandum; igitur nihil in communi medendi consilio (CLXXV.) novandum, sed tempus tantum, quo materia contagiosa dilabatur, dandum.

PHLOGISTICÆ MORBORUM SPECIEI CURATIO.

CCCLXXI. Quo commodius phlogisticae morborum speciei medendae consilium in usum deducatur; id quale ante (CLXXV.) propositum, prius vehementi diathesi, dein leviori, et partium periculo sic adhibebitur,

tur, ut folius auxiliorum magnitudinis habeatur ratio (CXCIX.).

CCCLXXII. Cum igitur vehemens diathesis, ut in peripneumonia (CCXXXI.), synocha phrenitica (CCXLIV.), ruæola (CCCXLV.), et erysipellate gravi cum capitis adfectu (CCLVI.), cernitur, ad auxilium potentissimum et celerrimum protinus fugiendum, sanguinisque non tantum primo, quantum multis, qui soli fere ei curationem credunt, sed plus tamen, quam aliis, placet, detrahendum.

CCCLXXIII. Nulla omnibus mensura, convenit, quæ alia in aliis, ætate, sexu, robore, noxarum excitantium, magnitudine, variantibus, est. In puerili ætate, quæ
 præter

praeter rubeolam rarius relatis (CCCLXXII.) morbis adficitur, et multum provecta, quae minus etiam florente periculi subit, ideo parcior detractio respondet, quod utraque aetate minus incitationis, in illa incitabilitatis magnitudine (LXI. LXII.), in has stimuli seu potestatis incitantis, quam ante, majoris necessitate, modum ei statuentibus, ut causa morbos continet.

CCCLXXIV. Detractioni finem statuendi norma certior, ingravescentium symptomatum sublevatio, vel pro tempore solutio, datur. Itaque si detracto sanguine calor ingens, si pulsuum durities, si capitis aut pulmonis adfectus (CCXIV.), si corporis siccitas

tas (CXIV. CCXIV. CCXX.),
 decesserit, multumve remiserint,
 jamque modica magis temperies
 (CCXXIII.), major pulsuum mol-
 lities, minor (CCXVI. CCXVII.),
 frequentia, et summum corpus hu-
 midius, saltem minus arens, cer-
 nantur, si dolor ubique confopitus,
 spiritus levatus, pulsum delirium,
 sit; scire licet, sat pro tempore fu-
 sum humoris vitalis.

CCCLXXV. Ad quem fructum
 consequendum, in aetate firmata
 florenteque unciae x. vel xii. mul-
 to minus ante postque, plerumque
 sufficere comperientur. Qua re-
 gula parum ubivis respondente,
 ad eam, quae symptomatum re-
 missionem spectandam proponit
 (CCCLXXIV.), ut fidam magis,
 decurrendum.

H h CCCLXXVI.

CCCLXXVI. Quoniam localis adfectus (CLXIV. CCXXVI.) ex diattheseos magnitudine pendet, ideo nullo propter illum praecepto proprio memineris opus esse.

CCCLXXVII. Hoc facto, primaque morbi fracta violentia; deinceps ad alvi purgationem, proximum usu remedium, transeundum. Ad quod praestandum non violentia, qualia multi olim secuti sunt, utpote quorum stimulus, primum opus comitans, noxae esse possit; sed leniora, quales sales neutri, maximeque Glauberianus verus, habentur, quae summopere debilitant, et magnam vasis humoris abstrahunt vim (CXCV.), tractanda. Ut haec cum sanguinis detractioe alternis diebus superiore seculo vir prudens adhibuit; ita,

ita, si morbus forte ingruat, nihil eodem die obstat eorum usui.

CCCLXXVIII. Alvi post detractum parcius sanguinem purgatio plus, ad diathesin phlogisticam solvendam, quantavis sanguinis fusione, valet; quia, quod supra dictum (CXCIV. CXCIX.), sic debilitans potestas, quae plus ibi semper, ubi primum admoveatur, debilitat, pluribus locis, nec solum in vasis sanguiferis majoribus, sed et in horum plurimis finibus, admoveatur, et incitabilitas latius, eoque aequalius, adficitur, et efficacius imminuitur incitatio.

CCCLXXIX. Nec, ut scalpelli nimio, saepeque nocenti, (CCCLXXXVIII.) usui purgatio sic supersedet; ille tamen omnino, in his maximae diatheseos morbis,

hoc omittendus; quod ad eam magnitudinem incitatio stimulante opere saepenumero pervenit, quae, incitabilitate consumpta, seque finita (XIX. CCXLII.), praesentem mortem intentat.

CCCLXXX. Cum his auxiliis (CCCLXXVIII. ad CCCLXXX.) una cibus omnibus, praeter materiam e genere plantarum petitam, et fluentem datam, item merace, praeterque aquosam adjecto acido, portione omni, semper abstinendum. Quod praeceptum a prioribus non tam neglectum verbis quam re et usu videtur; quippe quod leviter, obiter, et quasi nullius momenti esse crederent, sub administrationis titulo sic tradi, ut vis ejus in animum minime descenderet, adfuerit. Nullus stimulus eo, quem
victus

viſtus adfert, potentior aut nocentior eſt, eoque, quantumvis ſanguinis, quantumvis humoris ſeroſi alvo, detractum ſit, niſi ille accuratius caveatur, hoc omne facile fruſtra eſſe poteſt. Quod cum ita ſit, humida materia tamen, e plantis petita, non ideo interdendum, quod aquoſa vaſis non retinetur, ſed, minima facile penetrans, variis horum extremis finibus diffluit, aliuſque, mox memorandi, remedii vim ſuſtentat, fructum amplificat.

CCCLXXXI. Una etiam cum prima ſanguinis detractioe, prima alvi purgatione, item abſtinentia, cum potione aquoſa, temperiei rationem in primis habendam ne oblivifcaris (CLXXIX. CLXXX.). Nam, ſi frigus ſemper et proprio

opere debilitat (CXXXIV.), si solum, quod calor ei succedens aut cum eo alternans, ejus effectum in stimulantem mutet (CXXXV.); aliter agere videtur, si solum variolae medetur, vehementem prohibet, si optimum adversus catarrhum est (CCLXXI.) remedium, et, ubi calor vitatur, in omni morbo phlogistico summopere juvat (CXCIV.); quin idem in summae diatheseos phlogisticae morbis summopere frugiferum fit, neutiquam dubitandum. Unde

CCCLXXXII. Non CCCLXXXI. aliud in variola, aliud in reliquis morbis phlogisticis opus ejus, sed idem prorsus, esse, judicandum. Quin, ut in omnibus hujus speciei morbis solum frigus ad salutem satis esse non ambigendum; ita, quia,

quia, quoties diathesis, ut in iis, de quibus sermo est, hic morbis ad extremum faeviens praesentis opis egeat, omnis mora periculum praecipit adfert, quia remedia relata (CCCLXXII. ad CCCLXXXII.), ad morbum solvendum sufficere, certus usus exploravit, idque frigoris, quod idem efficeret, neque semper in promptu est, neque ab omnibus administrari potest, et beneficium ejus multorum fidem superat; ob has causas, proposita medendi (CCCLXXII. ad CCCLXXXII.) ratione non desistendum, detractaque stragula, veste reliqua, cubiculo refrigerato, pro cubili lectove sedili quam plurimum suffecto, laboranti consulendum, et diuturnitate minoris frigoris brevioris magnitudo pensanda.

CCCLXXXIII.

CCCLXXXIII. Cui curationis rationi solus intensissimi frigoris usus hoc praeterea plerumque posthabendus, quod, propter necessariam ejus brevitatem, protinus ad majorem, quae, inagnum stimulum incitabilitati cumulatae addendo, plus incitationis, quam ante, certe nimium (XIV. CXXXIV.) crearet, temperiem foret redeundum.

CCCLXXXIV. Quoniam tale frigoris opus (CCCLXXXI. ad. CCCLXXXIV.) est, quae ei eruptionis in rubeola introvertendae potestas falso tribuitur, ea non soli frigori, sed calori et aliis stimulis, plus, quam absque praeunte illo, sic, ut explicatum (XIV. CXXXIV.), incitantibus, tribuenda. Et quidni? Si variolosam frigus eruptionem
non

non intropellit, sed, amplificatis
 vāforum perspiratoriorum, quae
 diathesi phlogistica clauduntur, di-
 ametris, exitum materiae contra
 summopere juvat; cur in similli-
 ma re ejusdem aliud, immo con-
 trarium, opus judicetur? Iterumne
 falsa notio, qua contraria facere
 causa prorsus eadem censeatur, re-
 fellenda? Imminuit in variola fri-
 gus eruptionem, ut conceditur.
 Idem, ut eadem in variola evanes-
 cat, efficit. Quid tum? Rem
 veram propius adspice. Idemne
 in utroque casu, an alius, effectus
 credendus? Unde, quae evanescit,
 introverti materiam nosti? Qui-
 bus indiciis id firmabis? Fatere
 verum. Hasque doctrinae alexi-
 pharmaciae, quae caloris et alios
 stimulos expedire, frigus impedire
 ponebat,

ponebat, omnem eruptionem, reliquias alteras esse, candidus agnosce. Cujus errorem doctrinae, cum in variola et aliis casibus vir illustris ostendisset, quia non ad rubeolam accuratius eandem curationem deduxit, ideo nec tu, qui latum ultra ejus verba nequis unguem decedere, deducis. Sed phlogisticam rubeolam pariter ac variolam, propria curatione spectata, cernere poteras. In utroque nonne omnia felicia remedia debilitantia seu antiphlogistica sunt? Et, cum in variola frigus quoque debilitare, seu, ut dicis, sedare, manifesta fides esset, nonne in rubeola non stimulare, vel adstringere, et sic eruptionem repellere, sed idem opus, ac in variola, peragere, suspitionis inde causa suppetebat? Usque adeo ne cogitare,

re, et propria prudentia uti, difficile et arduum est, ut nulla in re, qui alios ducendi munus in te suscipis, ipse reputare in animum (CXX. CXXI.), ut aliàs es convictus (CXXII. ad CXXIII. p. 297.), inducas? Verum in hoc casu peculiarrem frigoris actionem contendes, quia, postquam eruptio evanuit, omnia symptomata violentius et saevius ingruunt. Quae tamen res quid pro te, an aliquid omnino, et non prorsus contra, faciat adverte. Frigoris quam credis actionem stimulantia, an debilitantia, sunt secuta? Si illa, causa mali iis imputanda; quae, ut supra dictum (XIV. CXXXIV.), nimiam incitationem post frigus, plusque quam aliter, creant; si haec, frigus causae particeps esse suspicio non deforet.

deforet. Sed non ita est. Et, quoties frigoris opus aucta diathesis secuta fit, id ideo factum, quia caloris et aliarum noxarum stimulus non satis cautus fit (CXXXIV.). Quod caloris usus in curatione tua praeceptus, nedum vetitus, liquidissime declarat. Nec mirum. Nam, si catarrhi causa medicos a deo fefellit (CCLXXV.), catarrhalia rubeolae symptomata fefellerint quoque necesse est. Et, si repudiatae verbis doctrinae re saepe retinentur (CXX. ad CXXIII.), quid, alexipharmaca quoque quominus in hac parte retenta fit, obstat?

CCCLXXXV. Si frigus igitur ita non administrari possit, ut a stimulis comitantibus, succedentibus, aut cum eo alternantibus, concitatus

tus effectus prohibeatur (CXXXIV. CLXXIX.); five id culpa medici, five difficili rei natura fiat (CCCLXXXII.); rubeolae tamen, cum aliis ejusdem notae exanthematis, commune prorsus est, ut calor fugiatur, frigoris magnitudo diuturnitate pensetur, et stimulus quaeque potestas maximâ curâ caveatur. Unde ad nihil frigoris, proprie rubeolae nocentis, opinio recidere, in hoc pariter et aliis ejusdem speciei morbis, manifesta est.

CCCLXXXVI. Post adhibita, quae relata sunt, auxilia, symptomatis (CCCLXXXII. ad CCCLXXXVI.) retintegratis, idem medendi rursus obeundus ordo, sanguis rursus mittendus, alvus purganda, refrigerare corpus, et per inediam attenuare, non desistendum; eaque

I i   omnia,

omnia, donec symptomatum tumultus componatur, et salus, saltem pro tempore, reponatur, forsitan tertio, vel amplius, persequenda. Quo facto;

CCCLXXXVII. Si diathesis prope jam soluta, si capitis, pulmonum, vel interior quivis, adfectus jam lenitus aut pulsus, videbitur, nec redituri morbi metus tamen decessit, tum ad lenius debilitantia confugiendum: Sanguinis missio, alvique purgatio, sudori, quem comitanti caloris stimulo corpus jam, mitigata vel finita diathesi, ferendo erit, posthabenda. Cujus ante usum pauca, de tota sanguinis detrahendi summa, dicenda videntur.

CCCLXXXVIII. Ut in singulis detractionibus, ita in tota detrahendi

trahendi copia, summa media ei, quam vulgo medici, nunc nimium, nunc parum detrahendum judicantes, secuti sunt, esse debet; eoque magis, quod, inter alia relata auxilia curatione magis divisa, plurimo vitalis humoris profuso minime nunc opus est. Spectanda aetas, ut ante (CCCLXXIII. CCCLXXV.), spectanda vitaeratio, quantum stimuli recens praecefferit, intuendum, corporisque status cum symptomatum magnitudine et curationis effectu conferendus. Inde de sanguinis et alia detractione judica, quidque ejusmodi porro faciendum, quid aliud, videatur, perpende. Ad summam, eo minus cujuslibet auxilii, quo largius alia in usum vocentur, opus fore videbis, nimiaeque de-

tractionis periculum vitari, et salutius prudentius consuli, cognosces.

CCCLXXXIX. Quod ad detractionis sanguinis genus attinet, is semper maxima vena detrahendus; propterea quod incisa minor, aut arteria, satis, quo vasa latius subleventur, non praebet, et incisam arteriam incommoda quaedam premunt. Quantum ulla certior, in re variante, regula statui possit, intra ternos aut quaternos dies binae librae, conjunctis aliis auxiliis, aetate media, minus ineunte aut provectiore, plerumque satis erunt.

CCCXC. Omnem sanguinis detractionem, quamdiu diatheseos phlogisticae paulo plus supererit, alvi purgatio sequi, nec reliqua cura proposita negligi, debent.

Alvi

Alvi vero purgatio, quae simplex quovis tempore podagrae accessio- nem referre, cynanchen tonsilla- rem, et erysipelas mediocre etiam adfecto capite, solvere, in febribus justis manifesto detrimento paulo largior esse, item in dyspepsia, in asthma, et omni morborum in debilitate, sive recta sive indirecta, positorum genere, plurimum et conspicue, quod suo loco monstra- bitur, nocere, tantopere potest, pes- simaeque, per totam asthenicam morborum speciem curationis, vul- go receptae, pars magna est; quan- to magis in his omnibus fugienda, tanto certius in phlogisticis am- plectenda, nec in ullo paulo gra- viore, quales ii sunt, quibus sangui- nis detractione opus est, omitten- da, sed sic, ut dictum (CCCLXXII.),

et ut olim tractata est (CLXXXVII), tractanda. Cujus remedii, ubi prodest, diffidentiam, ubi nocet, fiduciam, quas doctrina spasmodica invexit, ut falso et futili undique principio receptas, supra omnia cavendum.

CCCXCI. Vix dictu credibile est, quantam alexipharmacæ curationis odium optimis auxiliis notam inusserit, quam pravum eorum usum invexerit, rectum perverterit. Quod genus alia, supra relata, ne in præsentia repetam; sudor, qui, quoties diathesis mediocris, quoties non summa est, aut locum vitæ necessarium minus adficit, id est, in omnibus hujus speciei morbis, præter eos, de quibus hic agitur, summopere juvat, ad salutem efficacissimus est;

est ; nuper horum tamen omnium, maxime post spasmodicam doctrinam recipi, et paulatim invalescere coeptam, uno excepto, curatione, velut inutilis, velut nocens, penitus exulavit.

CCCXCII. Verumenimvero, praeter rheumatismum, quem is, saltem uno medicamento motus, solvere conceditur, si etiam cynanchen tonsillarem, si ipsum erysipelas, si simplicem synocham, pro liberiore aut parciore ejus usu, certissime vel sublevat vel ex toto solvit ; si hoc ipsi vulgo, si medicis in usu versatis, notum et compertum, quantum rationem, quam rem certam et exploratam, quo minus post vehementissimam diathesin, aliis remediis multum imminutam, jamque ad exiguam, cui hoc idoneum, deductam,

ductam, idem non adhibendum sit, adferas, qua fretus facundia, id cuiquam persuasurum te confidas?

CCCXCIII. Calorem, qui primum sudandi opus comitatur, nocere posse, dices; nam certo nocere, nunquam periculo facto, non audes dicere. Ut id tibi, in faeviente, et indirectam debilitatem minitante, diathesi (XIX. CLV.) lubenter tribuetur; ita in mediocri, sive ab initio, sive aliis auxiliis facta, eoque post expositam mendendi rationem, illum calorem magna toto summo corpore humoris profusione non pensatum iri, et, hac vasorum parte stimulo gravi liberata; aequaliorem in universis, et toto genere nervoso, incitationis deminutionem fore, non etiam dabitur. Si numerosa vascula,

cula, ad intestina tendentia, diathesin phlogisticam adeo potenter imminuunt (CCCLXXVIII.), quo modo in similibus perspiratoriis similis purgatio, non eodem pertineat? Cui rationi si res, modo relatae (CCCXCII.), porro conjungentur, quid, contra sudoris tum demum, cum calor, non necessario major, opus ejus comitans, amplius non nocere, ipse multum juvare, potest, usum, habebis dicere? Objice res, objice rationes. In omnes te species verte, nihil unquam solidi contra hoc remedium adferes. Sed unde rursus hoc omne? Nullusne vitia fugientibus in contraria currendi finis erit? An nihil curationi alexipharmacæ et pariter malæ, vel etiam pejori, medium invenietur?

Si

Si illa, faeviente peripneumonia, motum stimulantissimis medicinis sudorem praecipere non metuit, ideone tua curatio certum ejus et tutum per lenissimas usum, recusabit? Si Sydenhamus, in phlogisticorum malorum curatione, caveri calorem, quod incitationem, certe imminuit (CLXXVIII.), voluit, an tolerabilis is, qui salutis efficacissimum auxilium comitatur, ideo etiam vitandus, et magnus ad summam fructus contemnendus? Si plura, uno potentius, incitationem imminuere ignorabas (CXCII.), et ea tibi venia danda erat, an, quod, empirici saltem more, quaedam prodesse, nocere alia, non vidisti, haec, non ingenii, quod a te non requiritur, sed sensus communis,

nis, culpa quoque condonanda? Si, nullis praecedentibus, cogitare et aliquid invenire, nimium et non a te sperandum fuisset, an, e mille, omnes medicinae partes tractantibus, et aliud alio, quodam tenus, recte, secus, sentientibus, nihil expressisse te, sed unius viri vestigiis usque haesisse, non, aliqua dignum admiratione censendum?

CCCXCIV. Non igitur in hac consilii parte, post administrationem relatam, sudor non movendus; eoque magis, si ad integram salutem aliquid adhuc deesse, aliquantum diatheseos phlogisticae superesse, et ipse jam sponte procedere, videbuntur.

CCCXCV. Ubi sponte suborientis signa cernuntur; nihil aliud faciendum, nisi, ut prius accuratius
vestis

vestis adjiciatur, linea removeatur, lana corpori adponatur, potio tepida detur, omnis aura quo minus adspiret caveatur, fatisque longum temporis spatium, decem saltem aut duodecim horas, fudetur. Si hac ratione copiosius toto corpore sudor undique promanabit, non erit opus medicina. Qui, postquam bene cefferit, et partum ante levamen auxerit, si sub finem forte deficiat, pulvere demum Doveriano sustentandus eo usque, donec speratus fructus provenerit. Cui administrationi, frigida quandoque data, dein tecto curatoque, ut praeceptum, corpore, saepe ad sententiam rem procedere, addendum. Utque in reliquis, quae ad hanc consilii partem pertinent, casibus tum sudandum demum, cum diatheseos

theseos mediocritas, reliquis auxiliis parta, finet; sic in rubeola, quia tempore, quo materia decedat, opus interposito est, hoc etiam spectandum, et nunquam mature hujus auxilii periculum faciendum. Postremo, si calor forte offendet, si, minore cum levamine aut aliquo incommodo, sudor quando profluet, eum protinus sedandum, intelligas. Non enim in curatione plura nequicquam, sed, ut aliorum defectum alia compleant (CXCIX.), et aequalius incitatio toto corpore componatur, hic sedulo praecepta sunt.

CCCXCVI. In omnibus vehementis diatheseos casibus omnia memorata, plus minusve, et aliter alia, prout diatheseos vis reliqua validius quodque aut imbecillius,

K k largiusve

largiusve aut parcius, requirat, in usum auxilia producenda, et curationis orbis amplificandus. Et, praeter illa,

CCCXCVII. Quaedam levioris momenti, cujusmodi acida et nitrum, quaedam nullius, qualia sanguinis per hirudines, per cucurbitulas, et per vesicatoria feri detractio, sunt, tanquam in primis operae pretium, memorantur. Quorum acida, quantum potionem gratiorem reddunt, et, adfecto pulmone, tussim non concitant, atque quodammodo refrigerant, magisque, si desiderabuntur, permittenda. Vim nitri refrigerantem, quam pro recepta opinione, minorem esse ne nescias. Reliqua quid valeant, aut, an omnino valeant, postea dicetur.

CCCXCVIII.

CCCXCVIII. Ut ad alteram consilii partem transeam (CCCLXXI.); ubi lenior diathesis, ut in reliquis phlegmasiis (CCCLXXII.) indictis, in hæmorrhagiis, dum permanent (CCLXXVII. ad CCCLXXXV.), maxime ineuntibus, item scarlatina (CCCXLIX.), subest; minor debilitantis potestatis in auxilium vis requiritur; eoque neque omnia relata remedia, neque singulorum tantum fere, quantum in altera consilii parte, rectus usus postulat.

CCCXCIX. Omnibus his casibus, ne rheumatismo quidem excepto, quem maxima diathesis continet, parum necessaria sanguinis detractio est, illoque excepto, paulo liberior, nocens. Ubi enim incitatio non maxima, contra mediocris, est, et vix id, quod ad ve-

hementiores morbos opportunitatem creat, superat; ibi maxime debilitante potestate, tanquam adversus vehementissimum morbum, uti, medicinae nomine, discrepat. Et, quoniam in sanguinis detractioe, id maxime agitur, ne ad extremum nimia incitatio, in nullam (XIX. CLXXXVII.) transiens; mortem inferat; qui metus a mediocri, qualis morborum, de quibus hic verba sunt, diathesin causam continet, longe abest, ob has causas, aptanda curatio causae, et sanguinis jactura vel omnino abstinendum, vel parcissime utendum.

CCCC. Non solum igitur in debilitatis morbis, qui alterius speciei sunt, quorum in plerisque plus minusve vitalis humoris fundere fuit, estque moris, sed in omnibus
etiam

etiam hujus speciei, praeter (CCCLXXII.) expositos, scalpellus cohibendus.

CCCCI. In rheumatismo, licet diathesis saepe satis magna sit, non ideo tamen sanguinis solita profusio requiritur. Nam, ut omnis diathesis semper in aliqua parte, quam caetera quavis pari, ita phlogistica hujus morbi in summo corpore, quam in pari intus spatio, major reperitur (C X X X I I.). Quod ideo fit, quia potentissima noxa calor, frigori succedens, aut cum eo sic alternans, ut ejus effectu ipsius stimulus augeatur, praecipuam suam vim in summum corpus dirigit. Hinc, post nimiam sanguinis detractionem, saepe tamen obstinatus morbus recurrit. Cujus rei causa, perceptis his prin-

cipiis (CCLI. CCLII.), neutiquam obscura. Sanguinis detractio diathesin phlogisticam maxime in vasis rubris, minus in extremis quavis, minime in perspiratoriis tractuque musculorum dispositis, imminuit, eoque minus, quod operi ejus caloris opus usque resistere periclitatur. Quam explicationem certum medicorum, frustra esse dilectum suum remedium saepe querentium, testimonium confirmat.

CCCCII. Ob quam causam sudor, de quo supra relatam, huic morbo imprimis accommodatur. Ad quem, si vehementior forte diathesis, calore, doloribus, maxime noctu faevientibus, et pulsibus validis ac duris, insignitur, unciis duodecim sanguinis prius detractis, eademque, quae proposita est, temperiei
victus-

viſtusque ratione habita; protinus decurrendum. Qui fudor, quo certius toto corpore profluat, diutiusque permaneat, pulvere Dove-riano movendus, ac per duodecim horas juſtus, dein aliquot amplius mador, aut ad ſymptomatum remiſſionem, ſervandus; hiſque repetentibus, rurfus excitandus. Caetera curatio reliquis auxiliis, et prae caeteris tenui viſtui et temperiei juſtae (CCCLXXXI.), committenda.

CCCCIII. In quo poſt ſudorem caſu, ut et ſynocha ſimplice, ſcarlatina, cynanche tonſillari, catarrho, ineuntibusque, quo tempore maxime phlogiſtici morbi ſunt, haemorrhagiis, cum diatheſis paulo magis viget, ſed longe tamen a vehementis illius, qui
 primum

primum expositus (CCCLXXII.) casus, faevitia recedit; vel nulla sanguinis, vel parca perquam, de- tractione, dein alvi purgatione, me- dicamento relato (CCCLXXVII.), potissimum utendum; tum sudore levior, brevior, non amplius viii. vel x. horas servandus; per totum tempus inedia, potione tenui, cor- poris et mentis quiete, frigore, nisi ubi sudatur, et tum quam minimo calore, denique tranquillitate animi, sicut ante (CCCLXXXI. CXCVI.) praeceptis, ingrediendum. Quo- rum conjunctus auxiliorum usus eorum morborum cuivis facile par tollendo.

CCCCIV. Quibus tamen omni- bus haud semper opus erit. Sae- pe diathesis adeo lenis occurret, ut unum aut alterum, semel bisve ad-
hibitum,

hibitum, sufficiat ad salutem. Tantula diathesis ea est, ubi, nisi paulisper initio, horror, languor, dein calor, perquam modicus est, pro rata parte parvulam in summo corpore diathesin indicans; ubi quasi lassitudo vix ulla est, in voluntarii motus instrumentis eandem modicam ostendens (CLIV. CLV.), ubi ventriculi vis permanet, mediocrem hic incitationem declarans (CLXXXVI.); ubi denique reliquae tranquillae toto corpore satis actiones, in parte laborante sola conspicue patiuntur. Quo in casu, saepe simplex alvi per salem Glauberianum purgatio, saepe sine hac frigus, quies, et inedia morbosam incitationem ad salutarem deduxerunt. Sexcenties cynanche tonsillaris, sexcenties catarrhus,

catarrhus, sexcenties synocha simplex, quin et ipsum erysipelas etiam vultu inflammato, sic sublata sunt. Neque scarlatina non adeo quandoque lenis, ut eidem administrationi cedat.

CCCCV. Sic incitationis et diatheseos perpetua inter medendum magnitudinis habenda ratio, saepe vocabulorum spernenda. Nam, ut hac mente, synocha simplex a phrenitica (CCLXX. CCXLIV.), erysipelas leve a vehemente (CCLVI. CCLIX.), supra distincta sunt; ita saepe usu venit, ut catarrhus ad id magnitudinis adfurgat, quod peripneumoniam minetur aut inferat, haec multo solito lenius graffetur. Quibus in rebus, nullo nominum respectu, sola incitationis

tationis magnitudo medentem regere debet.

CCCCVI. Altera hic utilis cautio est, ut de pulsum, de temperiei supra cutem, et hujus aliàs, statu prudenter, et his principiis diligenter pensatis, judices. Pulsum in omnibus morbis phlogisticis modica frequentia est. Cum hac durities et plenitatis aliquantum conjunguntur. Ubicunque igitur ii perquam celeres sunt, phlogisticam in asthenicam diathesin, incitationem nimiam in nullam, transiisse, vel ab initio morbum asthenicum fuisse, suspicandum. Ad quam dubitationem demendam, et verum explorandum, noxæ excitantes, habitus corporis, ætas, et, præcesseritne an non aliqua contagio, circumspicienda.

Cutis

Cutis calor his morbis et febribus, prorsus contrariae notae, communis et anceps est. Qui, cum ab impedita undeunde perspiratione (CXXXII. p. 122.) pendeat, haud unquam in incitationis status indicium detorquendus. Et, quoniam communis iisdem, utut diversis, morbis cutis siccitas, in phlogisticis a diatesi phlogistica, in athenicis a debilitate, pendet, quo, quid ea significet, certius cognoscatur, caetera symptomata, noxae excitantes, consideranda. Solum denique, abundet an deficiat, incitatio (LXXVIII.), omnibus communibus hinc inde signis anquirenda, nec propria quavis specie, temere judicandum.

CCCCVII.

CCCCVII. Relatis igitur notis cum reliquis omnibus et diathesi comparatis, ad antiphlogisticam aut stimulatricem curationem accingere. Vix graviores morbi phlogistici, quales primi memorati (CCCLXXII. ad CCCXCVIII), cum contrariis confundi possunt; leniores quotidie confunduntur. Qui ut facile a similibus sui, asthenicis, distinguuntur, ita, si cui ea tamen anceps distinctio videbitur, is, ne in phlogisticis quidem, propter eam lenitatem, mittendum sanguinem (CCCXCIX. CCCCI.), nedum in asthenicis, quibus adeo debilitans potestas veneno est, ut suo loco dicetur, sciat, suamque sic ab errore tutam, contrariam noxae, curationem fore, monitus intelligat. Si enim, quamvis phlogistica, le-

vis tamen, diathesis subest; eam saepe in contrariam temeraria sanguinis detractio praecipitabit, et semper inutilis erit. Si contra, qui morbus pro phlogistico fallat, is asthenicus esse, procedens, manifestabitur; tum, quicquid sanguinis demptum fuerit, id omne ad malum augendum erit. Quae tamen curatio perniciofa quotidiana plures ad orbem, omnibus humani generis pestibus, demittit.

CCCCVIII. Quod ad haemorrhagias attinet, iis, quam phlegmasiis gravioribus, diathesis phlogistica quia multo minor subest, et, vel sponte dispereunte sanguine, vel auxiliis purgatricibus dein, usque decrefcit (CCLXXVII.); idcirco vix sanguinis detractioe omnino, solisque novissime relatis auxiliis

auxiliis aliis, plerumque opus erit. Ad quos morbos radicitus convel-
lentos, accessionibus per inediam
tenuemve victum, levi corporis,
quem, hujus absque labore aut gra-
viore conatu, gestatio praebet, mo-
tu, dein exercitatione, semper alvo
facili servata, stimulis omnigenis,
maximeque potionis meracis, et in
menorrhagia venereo, cautis, oc-
currendum; cum jam profluvium
instat, sero medicinam parari, cito
in asthenicum morborum genus
hoc abire, brevissimamque moram
phlogisticum perstare, recordan-
dum; denique maximam doctrinae,
quae haemorrhagiis vulgo tribui-
tur, ad haemorrhaeas, de quibus,
debilitatis morbis, postea tractabi-
tur, pertinere, reputandum. Ca-
taphorae curationi si quid propri-

um videbitur, id mox, ubi ad partium vitae necessariorum curationem, quae paucis transigetur, perventum fuerit, exponetur. Postremo, ne quis utilem curationis partem, quae profluvium respicit, omissam putet, is ex supra et modo dictis, quamdiu haemorrhagiae permanent, non de profluviiis sistendis, sed primo proximisque, succisa penitus causa diathesi, prohibendis, agi reputet, ac tum denique, cum diu quisque morbus permanferit, et ex phlogistico jam contrarius evaserit, profluvii, tanquam localis adfectus, rationem, quae ad haemorrhearum proinde curam rejicienda est, habendam recordetur.

CCCCIX. Praeter haec, ne, quia nihil, ad varias itides attinens, in
 hac

hac curatione propositum est, haec manca, nec omnibus absoluta numeris videatur; illas phrenitide, quae synochae phreniticae nomine supra eo comprehensa est, quod nulla subesse inflammatio videbatur, excepta, universas adfectus locales esse (LXXVII.), ad separatum hujus operis, et novissimum, locum rejiciendas, memori animo teneas. Nec haemorrhagias, quae vulgo creduntur, non saepe esse locales, ut, ubi a vulneribus, a stimulis, aut acribus, in partem agentibus, nec totum corpus, nisi per medium partis vitium, commoventibus (LXXX.) nascuntur, a veris segregandas, et, ad offensarum localium in hoc opere locum, relegandas, memineras.

CCCCX. Ut inedia, frigus, et alvi curatio, ad occurrendum variolae malo statui, sufficiunt; sic, ubi haec idonea praeparatio neglecta est, jamque conferta suboritur eruptio, praeter illa, reliquorum quoque (CCCLXXII. ad CCCXCVIII.), ex supra relatis, auxiliorum, dempto sudore, periculum faciendum. Sudor autem ideo vitandus, quia comes ejus stimulus, phlogisticam in cute diathesin augendo, ad humorem perspirabilem cohibendum, materiam contagiosam sub cuticula detinendam, et pyrexiam, inflammationis symptomaticam; quae secunda febris vulgo vocatur, accendendam, pertinet. Quae curationis proprietas ex symptomatis relati proprietate, sumitur, et traditis in hoc opere praeceptis

praeceptis(CCCXCI.adCCCXCVI) nihil objicit. Quaeis convenienter, licet relata remedia fufficere certus ufus firmarit, ante tamen eruptionem, tam fudoris, quam fanguinis, de- tractionis ufui, reliquis morbis phlogifticis cum hoc communi, nihil obftat. Denique, ut victus tenuis, frigus, et alvi purgatio, fic certo respondent, ita reliqua, phlogifticam diathefin auxilia tollentia, ad eundem hic quoque effectum valitura, perpetuae horum principi- orum constantiae monftandae cau- fa, dicendum, nec ab aliis phlogifticis cum pyrexia morbis variolam, nifi eruptionis proprietate, certum cur- fum peragente, et celerem curatio- nem refpuente (C.CI.CCCXXXIX. CCCXLI.), differre judicandum.

CCCCXI.

CCCCXI. Debilitatis signa, diatheseos vehementiam, ut in peripneumonia neglecta, vel malignius debilitante opere tractata, item in synochâ phrenitica, nec non in erysipelate gravi caput urgente, denique in variola, quoties in confluentem transit, qui casus omnes ad idoneam curationem neglectam, parciusve adhibitam, referendi, sequentia, et per indirectam debilitatem certum mortis periculum minitantiâ, non eo, scilicet, expectanda sunt, ut, postquam inciderint, curentur; contra auxiliis, jam fusius propositis, mature latis, prohibenda. Quod ubi non factum fuerit, istorum morborum, quae manifeste jam asthenica est, ratio ad asthenicam speciem rejicienda.

CCCCXII.

CCCCXII. Cum haemorrhagiis, propter tenuem diathesin phlogisticam (CCLXXVII. CCXCII.), proprium sit, ut cito in nullam, dein in asthenicam, transeant, æque morbi formâ profluvium cum communi adfectu persistans, pro phlogistico plerisque medicos fallat; non igitur phlogistica remedia, et prae reliquis sanguinis detractio, longius, aut ultra metam, ne meliores in peiores morbi commutentur, tendenda. Quin ut horum, quoties occurrent, ad alteram speciem ratio rejicienda; ita ad illorum, quamdiu manent, curationem supra tradita (CCIX.) observatio pertinet.

CCCCXIII. Ubi longa inflammatio consequitur acutam, jam omnis diatheseos, omnis communis
adfectus

adfectus expers; ea frigoris aut adstringentium, ut ante praeceptum (CCIII. CCIV. CCV.), usu pertractanda.

CCCCXIV. Suppuratio, effusio et gangraena (CCII.), quae inflammatorium statum subsequuntur, quoniam, non proprii phlogisticis morbis fines, aliunde quoque nascuntur, et saepe prorsus locales adfectus sunt, ibi operis hujus, ubi de his agetur, quicquid ad eos attinet, id omne commodius exponetur.

CCCCXV. Quoties, ut in gastritide, enteritide, nephritide, cystitide, hysteritide, hepatitide (LXXVII. CCX. CCXI.), cum pyrexia, quam stimulorum, acrium, compressionis, occlusionis, et similibus offensarum, in sensibilem partem agentium,

agentium, opus concitaverit, (LXXVII.) diathesis phlogistica forte conjungitur, haec, quia pyrexiam exasperat, suis remediis, nempe debilitantibus jam expositis (CCX.), tollenda. Quae simul et asthenica cum defunt (CCXI.), illic tamen, ad pyrexiam quodamtenus leniendam, simile aliquid, sed libere minus, adgrediendum; et asthenica, quod facile fieri potest, diathesi praesente, ne pessimus accersatur morbus, omnino quiescendum. Nec, ubi illud vel maxime agitur, ideo princeps malum attingi, ejusque effectum, non causam, sollicitari, et totam rationem ad locales morbos, post memorandos, attinere, memoria deponendum.

CCCCXVI.

CCCCXVI. Ad prohibendas haemorrhagias eadem, quae ad quoslibet phlogisticos morbos, administratio, maximeque exercitatio lenis et assidua, tenuisque victus, convenit; quarum accedente impetu, profluvii instante periculo, in haemorrhoidae et menorrhagia altioribus paulo clunibus, in reliquis sublato capite, jacendum.

CCCCXVII. Pedum balnei, modice calidi, gratus sensus quandoque juvat.

CCCCXVIII. Cum omnibus auxiliis relatis mentis otium et animi tranquillitas, in omni diatheseos parte commode, in maxima necessario, servanda; eoque magis etiam, si cogitationis et adfectuum stimulus paulo vehementior morbi

morbi faciendi particeps fuerit
(CXLV. CXLVI.)

CCCCXIX. In mania igitur et pervigilio hoc praecepto inprimis, tantumque, quantum fieri potest, studendum. Quorum in hoc propria cogitatio, et animi commotio, maxime ante somnum petitum, certiusque utriusvis consuetudo, fugienda; stupidi libri quiescenti recitandi, cupiditas, ultio, delicti aut facinoris recordatio, avertenda; variique stimuli, qui, ad extremum agendo, incitabilitatem deterunt, et sic somnum conciliant, cujusmodi exercitatio, potio merax solita, caena modica, postremo calor, adhibenda (CCCLIX.). Quae indirectam debilitatem inferunt. Haec cum noxis, vigiliis parientibus, collata, nihil in hoc mor-

bo a reliquis phlogisticis diverfum ostendunt, tantumque, quod saepe usu venit, alias five noxas, five auxilia, aliis plus valere (CXCIX.), et causae sic suborienti curationem accommodandam esse, declarant; quin ad totam doctrinam phlogisticam illustrandam pertinent.

CCCCXX. Eandemque magni, ad universam hanc doctrinam roborandam momenti, rem confirmat, quod eadem, quae pervigilio, maniae quoque, sed aucta magnitudine, ut altioris incitationis morbo, profunt. Sic non mentis quies aut animi tranquillitas, quae utraque prorsus hic perit, sed commotioni et enormi cogitandi vigori contrarius status, quaerendus. Cumque nimia mentis aut animi vis, vel utraque, potentissima hic noxa fit,

fit, ita metus, terror, injiciendus, ad desperationem infanus agendus; in magnam motus voluntarii instrumentorum incitationem remedium jumentorum labor assiduus imponendus; tenuissimus victus, aqua potui, danda; hac frigidissima saepe mergendus aeger, diu et prope ad mortem totus tectus servandus. Quae omnia, partim eventu, partim recta, debilitando, et ipse tenuis victus, juvantia, quam hic morbus pervigilium referat, nec a reliquis phlogisticis, nisi noxarum magnitudinis ratione, differat, ostendunt. Nam, ut cujusvis proprietatis morbi noxarum magnitudine inter se discrepant, et aliae partes aliter, illis varie quamque adficientibus, laborant, unde varia morborum vocabula; ita proprie-

tatum phlogisticarum varietatis similis causa. In phlegmaticis maxima diathesis altius corpus commovet, aliam atque aliam partem inflammat. In haemorrhagiis minor leniora symptomata communia parit, ad partis inflammationem non adfurgit (CCXXVI. CCXCII.), perque telae cellularis imbecillitatem in vasorum sinibus profluvium creat (CCLXXXVIII.). In exanthematis variante diathesi variat effectus: Quam ut materiae cutem irritantis stimulus hic memorabilem efficit, sic ejusdem, inter fermentandum, intus mora, et necessarius demum exitus, aliquam morbo diuturnitatem dat. Similiter eadem varians noxarum magnitudinis ratio, quare cerebrum hic maxime, multo minus alia corporis,

ris,

ris, laborent, explicat. Si in fynocha phrenitica cerebrum, in peripneumonia pulmones, in rheumatismo artus exteriores, majorem, quam in alia pari parte, diathesin phlogisticam possident; quid obstat, quo minus mania et pervigilium etiam magis in cerebri, in quod praecipuae noxae agunt, minus in reliquarum partium, ubi illae minus possunt, adfectu consistant? Postremo, quoniam primum alias partes auxilia moventia his morbis opifera sunt (CCCLV. CCCLVIII.), ea res, ne in iis quidem, ubi maxime credas, adfectum morbosum totum in parte conspicue laborante positum, sed universum corpus ejus particeps esse, unam per totum ac indivisam incitabilitatem (XXXIV. XXXVI.) patere, in

M m 3   totam

totam eam noxarum excitantium pariter, et auxiliorum, cum inaequalitate toties relata, vim dirigi, certaue et stabilia hujus doctrinae fundamenta solido robore superjectam molem sustinere, confirmat.

CCCCXXI. Ut in mania et per-
vigilio praecipua potestas nocens
mentis et animi actio, praecipue
laborans locus cerebrum, sunt, et
reliquis corporis aliquantum, sed
minus, quam in aliis morbis phlo-
gisticis, ab his et reliquis noxis nocetur,
ab auxiliis consulitur; ita, in
obesitate (CCCLXII.), maxime me-
moria dignae noxae, cibus ex car-
nea materia paratus (CCCLXVII.),
et quies, qua motus stimulus, ex-
hauriendo corpus et fatigando, jam
ad indirectam debilitatem vergit,
desse

deesse ponitur, existunt. Sed cum, post eundem genere et copia cibum, eandem quietem, alii pinguescant, alii macres permaneant, inde vires concoctrices omnes in illis plus, in his minus, valere, eoque reliquas incitantes noxas ad eam rem contulisse, et incitationem pro ratione sequi, constat. Enoxis huc spectantibus, mentis facilis actio, tranquillitas animi, quae modici stimuli sunt, obesitati favent; cogitandi labor, affectuumque consuetudo, quales irae indulgentia, qualis morositas, est, obstant. Obstat motus corporis, qui humorum intus copiam imminuit, et, quoties magnus est, fatigat ac debilitat. Obstat larga potatio, quae, similiter incitationem, stimuli magnitudine aut diurnitate

turnitate incitabilitatem usque consumendo, deterit. Contra potestates faventes placide, nimisque aliquantum agentes, sed nunquam eam actionis magnitudinem, quae ad indirectam debilitatem inclinatur, adipiscentes, molliter et jucunde procedentes, maxime perspirationis modum servantes, sic vasa sanguinea replentes, sed, quia motus cavetur, non eorum incitationem summopere intentantes, perque tranquilliores eorundem motum humorem, alias foraminibus externis discessurum, in adipis cellulas vertentes, hanc morbi proprietatem pariunt. Hinc, licet, ut supra dictum (CCCLV. CCCLVI. CCCLIX.), sanguinis abundantia maximus quidem stimulus sit, sine aliis tamen stimulis, eoque potentissimo,

mo, quem motus muscularis (CXLII. CXLIII.) praebet, satis magnam sine morbo memorabiliore tolerari posse, et ad phlogisticos quidem opportunitatem semper, non ipsos protinus, facere, manifestum. Hinc, quem in nimiae incitationis, aut phlogisticae diatheseos ordine, locum obesitas obtineat, quanto noxae stimulantis, queisque prae caeteris (CCCLIII.) nascatur, intelligitur. Hinc in omni morbo, morbi periculo, ipsaque integra prorsus valetudine, noxas supra propositas solas fere (CXXX.) vitae, sive justae, sive nimiae, propria, eodem opere, magnitudine tantum variante, creare, nihilque sine illis vivum corpus esse, percipitur. Denique,

CCCCXXII.

CCCCXXII. Cum causae magnitudini curationis accommodanda (LXXXV. LXXXIX.) fit, ad hunc quoque morbum tollendum commune consilium (LXXXV.), scilicet, ut incitatio nimia ad salutarem deducatur, et idem proprium praeceptum, quo, ut quaeque noxa magis in morbis valeat, ejus effectus majorem rationem habendam, nec reliquarum tamen, pro cujusque magnitudine, simul negligendam, saepe supra monitum (CXCIX. LXXXIX.), pariter, ac in omnibus hujus speciei morbis jam fusius expositis, sufficere compe-
rientur.

CCCCXXIII. Minus igitur, qui hic praecipua noxa, cibi dandum, plus exercitationis fubeundum. Haec ad curationem sufficiunt. Sed,
ad

ad communem hanc doctrinam confirmandam, simul et illustrandam, omnia, quae summopere, plusque, quam hujus morbi noxae relatae, incitationem movent, et ad indirectam debilitatem inclinant, eodem pertinere, pinguedini vel occurrere vel mederi, idque ad maciem eam, quae cum debilitate conjungitur, usque facere, dicendum.

CCCCXXIV. Optima cibi diminuendi ratio est, aliquantum materiae, e plantis petitae, cum mediocri carnea conjungere. Cui proxima est, hac abstinere, largius illam sumere. Quorum prior iis omnibus magis convenit, qui debilitatis morbis, cujusmodi podagra, dyspepsia luxum sero secuta, asthma, epilepsia, et similes, haberi debent,

bent, opportuni sunt. Posterior ibi solum respondet, ubi magnus alioquin vigor, ad phlogisticas pyrexias opportunitas, est, et floret aetas. Quae tamen ne in hoc quidem corporis statu, nisi pro tempore, perfequenda; quia tanta est ejus materiae debilitandi vis, ut, dum ad quamlibet obesitatem tollendam satis superque, praesertim exercitatione addita, est, tamen diatheseos asthenicae, et omnium inde pendentium morborum, efficax in primis reperiatur.

CCCCXXV. Ex supra tradita doctrina crescentis incitationis series hoc modo statui potest. Sit medium punctum salus integra; infra quam opportunitas ad asthenicos morbos, hique ipsi, suo quisque debilitatis ordine, collocandi.

Protinus

Protinus suprâ morborum phlogisticorum periculum, ipsique dein hoc ordine ponendi : Obesitas, pervigilium, mania, haemorrhagiae ; phlegmasiae mites, ut catarrhus, ut cynanche tonsillaris, ut erysipelas et synocha, cum hi duo lenes morbi sunt, dein rheumatismus ; tum phlegmasiae vehementiores, ut erysipelas graviter adfecto capite, synocha phrenitica, et super omnes peripneumonia. Hi possunt superiores gradus facere ; de inferioribus, post speciem asthenicam finitam, demum agetur. Exanthemata phlogistica phlegmasiis intermiscenda, pro diatheseos, quodque, magnitudine, disponenda ; nosologia delenda.

